Eesti Reformierakonna väljaanne

Reformikiri

Sügis 2011

Elust Inimestest Poliitikast

Siim Kallas:
Euroopa transpordi-investeeringud vajaksid erasektori raha

Hanno Pevkur:
järgmisel aastal pensionid tõusevad

Erakonna praeguse edu üks arhitekte ja tugisambaid, justiitsminister

Kristen Michal
näeb võimalusi, mitte puudusi

Keit Pentus:
keskkonna kaitsmine ja majanduse edendamine käivad käsikäes

84 lk huvitavat lugemist

Valitsuse tegevuskava 2012–2014 Loe lk 40–43

Selles numbris

Reformikiri – november 2011

Ministri kabinetis

Lk 16 Jürgen Ligi
Vastutustundlikust riigieelarvest

Lk 18 Rein Lang
Kultuurist ja majandusest

Lk 22 Urmas Paet
ÜRO Peaassamblee istungjärgu avanädalast

Eestimaa avarustes

Lk 68 Einar Vallbaum
Lääne-Virumaa ettevõtlusest

Lk 70 Püsiühendus Saaremaaga

Euroopa riikide võlakriisist

Lk 36 Rene Ilves selgitab, miks on EFSF-is osalemine Eestile vajalik

Lk 38 Silver Meikar usub, et eurotsooni finantsabipaketid on tee tugevama Euroopa Liidu suunas

Riigikogu liikme mõtelused

Lk 59 Arto Aas arvab, et tee ehitaja peaks vastutama tehtud töö kvaliteedi ja hoolduse eest kogu tee eluea jooksul

Lk 32 Kalle Pallingu meelest võiks Eesti olla energiasäästmise lahenduste ja kogemuste eestkõnelejaks

Valitsuse tegevus-programm

Lk 40 Pilguheit mõnele järgmiste aastate olulise mõjuga tegevusele, mis valitsus plaanib ette võtta ja ära teha

Viieaastane Reformikiri

2006. aastal sündis Reformierakonna esimene vasikas, nagu tollane peatoimetaja, praegune kampaaniajuht Annika Arras esimest Reformikirja nimetas. „Pole lihtne paigutada rohkem kui 5200 inimese tegemised loetud arvule lehekülgedele," oli tema emotsioon tollases juhtkirjas.

Viis aastat ja 12 Reformikirja hiljem – erakonna 17. sünnipäeva eel, kus meid on koos juba üle 10 000 heade mõtetega inimese – on tunded ikka samad. Meil on nii palju lugusid, mida tahaks jagada, kui vaid ruumi jätkuks. Järjekordne valitud killuke meie inimestest ja meie jaoks olulistest mõtetest on salvestatud nende kaante vahele.

Nendel aastatel on Reformikiri jäädvustanud kokku 992 leheküljel meie erakonna ja Eesti lugu. Reformierakond on aastate vältel kandnud kõikidest Eesti erakondadest kõige enam valitsusvastutust – meil on, millest rääkida.

Ajakirja viiendal sünnipäeval tasub meenutada sündmusi, mille kaasaelajaks oleme saanud siin kaante vahel olla. Neljad valimised. Ohtralt tähtsaid otsuseid alates tulumaksu alandamisest kuni vanemahüvitise täiustamisteni. Pingutused Toomas Hendrik Ilvese esimest korda presidendiks saamise nimel. Liikmeskonna kahekordistumine. Euro. Nende kõrvale mahub veel tohutu hulk kaalukaid mõtisklusi, vestlusi, intervjuusid, reportaaže, sadu fotosid ja sadu tuhandeid tähemärke.

Kui poleks kunagi Reformikirja lugenud, siis ehk ei teakski, et näiteks praegune keskkonnaminister Keit Pentus kandis kunagi punkarile kohaseid lillasid juukseid ja nahktagi. Või et Kristiina Ojulandi nõrkuseks on mootorrattad ja tudengina on ta töötanud stjuardessina. Tartu linnapea Urmas Kruuse on aga pikka aega mänginud bändis ning Lauri Luigel on ette näidata parlamendisaadikute maratonijooksu maailmameistritiitel.

Kauaaegsed erakonnaliikmed kogevad vanu Reformikirju sirvides nostalgilist äratundmisrõõmu, erakonnas vähem aega veetnud lugejad on aga ilmselt inspireerivalt üllatunud, kuidas paljud nüüdsed austatud ministrid ja riigikogu liikmed on alustanud noortekogu aktivistide, kontoritöötajate või nõunikena. Piirkondade eestkõnelejad on jõudnud oma mõtteid teostama Riigikokku ja riigikogu liikmed on istunud ministritoolile. Oleme pidevas arengus ja liikumises – ikka edasi.

See kõik on meie lugu. Ja valmis pole see teps mitte. Lisame seekordki järjekordse tükikese puslesse ja ootame põnevusega järgmise killu valmimist.

PS! Kui teil tekkis huvi, millest kõigest meie ajakirja eelmised numbrid on jutustanud, siis nendega saab tutvuda erakonna koduleheküljel aadressil www.reform.ee.

Väljaandja: Eesti Reformierakond
Tõnismägi 9, 10119 Tallinn
Vastutav väljaandja:
Toimetajad:

Tel: 680 8080
e-post: reformikiri@reform.ee
Kristiina Sild
Peep Lillemägi, Rain Hansen

Kõik õigused kaitstud.
© Eesti Reformierakond 2011

Esikaane foto: Jarek Jõepera

Reformierakond
Parem Eesti kõigile

Töö parema Eesti nimel

Tekst: Martin Kukk
Foto: Rain Hansen

Pärast siinse ajakirjanumbri trükkiminekut jäävad Reformierakonna seitsmeteistkümnenda sünnipäevani vaid loetud päevad. Reformierakond on olnud edukas kogu oma ajaloo vältel ning meil on ette näidata üksjagu tegusid, milleta Eesti oleks praegu elamiseks üsna teistsugune paik. Olgu nendeks tegudeks siis lihtsa ja läbipaistva maksusüsteemi loomine, vanemahüvitise ellukutsumine või euro maaletoomine. Kõige uhkemad võime olla kindlasti selle üle, et sõltumata peaaegu kahe kümnendi jooksul toimunud muutustest Eesti poliitikas on Reformierakond jäänud kandma samu väärtusi, mis olid olemas juba organisatsiooni loomise ajal – selles peitubki meie edu saladus.

Peatselt on käes jõulud ja aastalõpp. Aastast kokkuvõtteid tehes saame öelda, et see on olnud väga edukas. Esiteks võitis Reformierakond 6. märtsil kõigi aegade parima valimistulemusega Riigikogu valimised. Teiseks oleme enda hulka kutsunud suure hulga mõttekaaslasi, kes aitavad tugevdada erakonna alustalasid – Reformierakond on 2011. aastal tõusnud liikmeskonnalt kahe suurima erakonna hulka.

> Reformierakond on tõusnud 2011. aastal liikmeskonnalt kahe suurima erakonna hulka.

Reformierakond on iseseisvuse taastanud Eestis kõige rohkem valitsusvastutust kandnud erakond. Peale meie ajavad Eesti asja paljud, sest riik tugineb kõigile siin elavatele inimestele. Alati leidub neid, kellele mõni otsus ei ole meelepärane – asjakohane arvustamine on edasiviiv jõud. Tihti on kõrvaltvaatajal aga keeruline eristada kriitikat, mille eesmärk on muuta Eesti elu tõesti paremaks, pinnapealsest populistlikust kriitikast, mida tehakse puhtalt poliitilise kasu nimel.

Vastuseid on mineviku asemel alati mõistlikum otsida tulevikust. Küsimust, kuidas edasi minna, esitavad inimesed endale alatasa, nii ka Reformierakonnas.

Meid ühendavad väärtused, mis on säilinud erakonna loomisest alates. Avatud ja positiivne ellusuhtumine, ettevõtlikkus ja julgus teha parema tuleviku nimel ebapopulaarseid otsuseid on aidanud meil olla tuleviku suhtes optimistlikud.

Iga organisatsioon peab järjepidevalt edasi arenema, sest ainult nii on võimalik uuesti edu luua. Reformierakond on vaadanud alati tulevikku ja ei ole jäänud kunagi paigale. Meil on ikka olnud olemas oma plaan. Eesti ei ole veel valmis. Juba lähitulevikus seisab ees suur hulk valikuid ja reforme, mille keskne eesmärk on kõigi Eesti inimeste elatustaseme tõus.

Maksupoliitikas

Oleme valitsemiskavasse kirjutanud, et Eestis peab olema stabiilne maksusüsteem ning järgmise nelja aasta sihiks oleme seadnud maksukoormuse vähendamise. Seda joont on Reformierakond hoidnud loomisest saati. Juba praeguse valitsemistsükli alguses kiitis riigikogu heaks otsuse langetada tulumaksu määra 2015. aastast 20 protsendini. Veel seisavad meil ees sisukad arutelud sotsiaalmaksu lae kehtestamise üle. See ülempiir soodustaks Eestisse suuremat lisandväärtust ja kõrgemat palka andvate töökohtade loomist.

Hariduse valdkonnas

Reformierakonna eesmärk on jõukam ja piiridest suurem Eesti ning seepärast on haridusvaldkond meie jaoks üks olulisemaid prioriteete. Eelmise parlamendikoosseisu ajal arutati pikalt ja põhjalikult põhikoole ja gümnaasiume puudutavat, tänavu sügisel vaieldakse aga hoogsalt kõrghariduse reformimise üle. Selge on see, et kättesaadav ja kvaliteetne haridus on Eesti tuleviku alustala.

Riiki juhtides

Me soovime muuta riigi halduse lihtsamaks ja tõhusamaks. Üks viis seda eesmärki saavutada on ühtlustada ametnike hüved. Oleme käinud välja avaliku teenistuse reformimise kava, mis loodetavasti võetakse vastu juba lähitulevikus. Selle kõrval oleme alustatud eripensioni kaotamisega õiguskantsleri ja riigikontrolöri ametikohal.

Et meid oleks rohkem

Vanemahüvitise süsteem on ennast hästi tõestanud, suurendades Eestis sündivate laste arvu märkimisväärselt. Et laste saamist ja kasvatamist veelgi väärtustada, oleme võtnud plaani arendada vanemahüvitise ja lastetoetuste süsteemi edasi. Koalitsioon on kokku leppinud, et vanemahüvitise jätkuna makstakse alates 2013. aastast vanemahüvitise saajale kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni teise pensionisambasse 4 protsenti riigi keskmiselt palgalt. See mõte tekkis meil juba kaheksa aastat tagasi, kui töötasime välja vanemahüvitise süsteemi – nüüd saab see teoks.

Igal lapsevanemal peab ju säilima kindlustunne ka pärast vanemahüvitise saamise perioodi. Selle tagamiseks lastetoetusi makstes tuleb lähtuda vajaduspõhisuse põhimõttest ning määrata toetus neile lapsevanematele, kes seda tegelikult vajavad ja kellel on rohkem lapsi. Nii innustame tulevasi lapsevanemaid mõtlema ka teise ja kolmanda järeltulija peale.

2011. aastat on järel alla kahe kuu ning 2012. aastal ei terenda Reformierakonna jaoks ühtegi valimispäeva. Sellest hoolimata käib töö parema Eesti nimel raugematu hooga. Erakonnas on alanud koolituste sari, mille eesmärk on kvalitatiivne areng kõigis piirkondades. Järgmine aasta annab meile võimaluse organisatsioonina areneda ja minna järgmistele valimistele vastu veelgi tugevamana. Kindlasti mõeldakse mitmeski piirkonnas üle Eesti juba praegu tulevastele kohalikele valimistele.

Aastalõpp on sobiv aeg, et üksteist tehtud töö eest tunnustada ja kiita. Kohtumiseni ballil!

Kui suurt mõnu pakub hästi töötada, mõistavad ainult need, kes oskavad hästi töötada /Uno Mereste/

Tekst: Annika Arras
Fotod: erakogu ja Reformierakonna arhiiv

Kui Eestis võisteldaks selles, kes suudab kõige kiiremini eraldada terad sõkaldest, siis võidumehes ei peaks publik kahtlema. Praegune justiitsminister, pool aastat tagasi Reformierakonna peasekretäri rollist välja astunud **Kristen Michal** (36) võidaks ülekaalukalt.

Aastate jooksul, nii pingelistel kui ka vähem pingelistel aegadel läbitöötatud infohulk ei mahuks just igaühe „kõvakettale" ära, varem või hiljem oleks mahulimiit ületatud ja võime eristada olulist ebaolulisest, väärtuslikku väärtusetust kadunud. Aga Michali pea on mitu korda töökindlam kui tema nutitelefon, mida erakonnakaaslased kutsuvad naljatlemisi tema parimaks sõbraks. Kaheksa aastat ööpäev läbi valmisolekus Reformierakonna juhtimist pole temast siiski sugugi kõiki mahlu välja pigistanud. „Elurõõmu kaotada ei tasuks, küll neid kuivikuid tuleb ja läheb, aga mina ei ole see," ütleb ta.

Kristeni nägu on teleekraanilt tuntud paljudele. Kui uurida, kuidas suhtuvad temasse inimesed, kes teda isiklikult ei tunne, siis on nende toon selline, justkui räägiksid nad oma naabrimehest: kui linnas kokku juhtud, siis ikka tervitad ja küsid, kuidas läheb. Kui proovida meediakajastustest leida selgitust, millest selline oma poisi tunne tuleb, jääb see saamata. Leidub vaid üks üsnagi pealiskaudselt tema persooni puudutav artikkel Eesti Ekspressis möödunud kevadel vahetult peale ministriks saamist. Kõik muu, ja seda muud on rohkelt, on Reformierakonna esindamise tööst, puhtalt poliitilised sõnumid.

Saame siis tuttavaks. Kes on Kristen Michal? Kuidas ta mõtleb? Miks ta teeb seda, mida ta teeb? Ja üleüldse, miks me temast nii vähe teame? „Mind huvitab töö sisu, mitte Kroonikas esinemine," annab ta lühidalt ja konkreetselt mõista, millistes piirides kulgeb järgnev mõttevahetus.

Kohtume roheliste torude juures!

„Ega tollal ei helistatud, lihtsalt saadi roheliste torude juures kokku. Minu maja otsas olid torud, igal õhtul jõlkusid kõik seal. See oli kindel värk, et sealt leidsid alati mõne sõbra," räägib põline õismäelane Kristen nostalgianoodiga hääles. Tema sünni ajal Õismäe küll veel rõngaslinnak polnud, olid kraavid ja põllud, sekka paneelmajad. Kristen koos insenerist isa, majandusõpingud lõpetanud ema ning matemaatikageeniga sündinud tehnikahuvilise noorema venna Mihkliga elas üheksakorruselise maja kooperatiivkorteris. „Vennal oli nutti reaalainete peale ikka mehiselt, mina näiteks matemaatikas tugev polnud ja pole siiamaani. Tema oli rohkem nuputaja, mina pigem seiklesin õues ringi," jutustab Kristen, pikkides vahele ka värvika loo sellest, kuidas nad vennaga koos panid ükskord kondensaatori külge kaks juhet ning neid ühendades käis üllatuslikult kõva pauk ja ootamatult oli kõik must.

„Viieline ma ei olnud, kuigi kindlasti oli ka viisi. Üldiselt olin ma täiesti tavaline sell, Harju keskmine. Isegi märkusi sain," meenutab Jevgeni Nikonovi nimelise 17. keskkooli vilistlane koolitarkuste omandamise aegu. Ühte viit mäletab Kristen selgelt. Lugemishuvilise noorena luges ta peaaegu kõike, mis kätte sai, ja nii juhtuski, et kui tunnis küsiti, kuidas Nikonov suri, oskas ta rääkida kangelasliku loo mehest, kelle fašistid kinni võtsid ja puu külge seotuna ära põletasid. „Aastaid hiljem selgus siiski, et Nikonov oli tol ajal täies elujõus. Tavaline nõukogude jamps!" naerab ta.

Kõikides ainetes aga nii sujuvalt ei läinud. End iseloomustades ütleb Kristen, et ta pole kunagi kannatanud ebaviisakust enda suhtes, siis ta kas ütleb vastu või läheb ära. Seega võib ehk mõista, miks kooliaja teravaimad konfliktid tekkisid muusikaõpetajaga, kes klassi ees talle muu hulgas teatas, et poisid laulavad, ära sina laula. „Temaga meil oli pingeline suhe, tema pärast olin ma väga lähedal sellele, et keskkool oleks jäänud lõpetamata," vaatab ta nüüd kerge muigega sellele tagasi.

Vennad Mihkel ja Kristen (paremal) Õismäel.

> Ühel hetkel oli arusaamine, et ma nii väga teisi inimesi ei huvitagi, tohutu kergendus.

„Renoveerisime kooli raadiovõrgu ja hakkasime kooliraadiot tegema. *Copyright*, mida me nüüd siin hoolega seadustame, ei huvitanud tollal kedagi, lindistasime telekast muusikat ja lasime raadiosse," meenutab justiitsminister oma DJ-aegu. „Raadiotegemine oli kõva valuuta, sest raadioruum kulus pidude ajal ikka marjaks ära," ütleb ta ning pajatab loo, kuidas jäi kord klapid peas muusikat lastes direktorile suitsetamisega vahele. Erilist skandaali sellest ei tulnud, üldiselt oligi tal läbisaamine õpetajatega hea ning märksa suuremaid probleeme valmistas talle pubekaeas tüüpiliselt hoopis see, mida arvavad temast kõik teised. „Ühel hetkel oli arusaamine, et ma nii väga teisi inimesi ei huvitagi, tohutu kergendus," pole Kristen kitsi oma noorpõlve tundeid jagama.

Kolm lugu teejoomisest

Ärge üllatuge, kui satute mõnes Tallinna söögikohas Kristen Michali ja tema kaaslaste lõunalauas peale vaatepildile, kus pärast söögi tellimist Kristen ise enam sõna ei saa ja mõni sõpradest vuristab kiirelt teenindajale: „Härrale palun roheline tee piparmündi ja meega!", millele järgneb loomulikult naerupahvak. Sõbralik tögamine on tasu selle eest, et aastate jooksul koos lõunatades pole kaaslased eriti kuulnud teda muud jooki tellimas.

Pisut lapsepõlves ringirändamist ja teejoomise armastus saab selguse. Kristeni ja Mihkli vanemad Heini ja Viiu viisid lapsi Nõukogude Liidus, igale poole kuhu vähegi sai – käidi Krimmis, Karpaatias, Leningradis ja mujalgi. „Ma hindan väga oma vanemaid selle eest, käisime huvitavates kohtades, üritan nüüd isegi samast loogikast lähtuda ja poisse (pojad Karl ja Magnus) põnevatesse paikadesse viia." Reisimine nüüd ja toona pole aga võrrelda-

vad: kui näiteks jäid kupeerongist maha, tuli sõita „platskaardiga" (lahtiste kupeedega vagun) ja seal olla Kristeni sõnul viibinud igasugust rahvast. „Aga mulle ikkagi meeldis. Rongiga on lahe sõita, vaatad aknast välja ja sõidadki nii paar päeva, maastik vaheldub. Ja vaguni-saatjatel polnud ju muud teha kui teed keeta, aga see oli ülihea tee, suhkrutükid sees. Vot see on romantika. Sealt mul see teejoomise komme ongi," muheleb ta.

Ka sport oli noorel Kristenil veres: „Kõige koomilisem oli male: maleruumis käisime koos, aga malega seal küll eriti ei tegelenud. Igasugu enesekaitsealad, mis olid lubatud, tegin lühidalt läbi. Ühe korra käisin isegi poksitrennis, saime sõbraga kohe kiita, et erinevalt teistest me kasutame pead, siiski lõppes asi sellega, et mul oli nina kergelt kõveraks löödud." Aga ei saa spordistki rääkides teejoomisest mööda. Kristenile meeldis ka suusatada, vihtus muudkui Õismäe tiigi ümber ringe teha ja lapsena käis ema mahitusel suusaneljapäevadel viit või 25 kilomeetrit sõitmas. „Põhiline ja tähtsaim atraktsioon oli siis ikka see, et teatud maa järel anti magusat teed. See oli kõige parem. Ja pärast sai vimpli ning märgi."

Poliitikuks kasvamine

Olles alati nn orgunnijate pundis, nagu Kristen ise ütleb, asjad lihtsalt juhtuvad, neid ei pea tikutulega taga otsima. Nii et kui pärast I-Stuudiumi majandusökonoomika kursusel veedetud aastat kutsusid sõbrad Margus ja Erkki teda Pedasse vastavatava haldusjuhtimise eriala sisseastumiskatsele, polnud vaja pikalt mõelda, ta läks. „Ütleme nii, et ega selle I-Stuudiumi aasta jooksul liigselt õppimisega ei tegeletud. Peamiselt istusime kooli all baaris (niisama lõime aega surnuks, ei joonud) ja ühel hetkel saime ise ka aru, et ega see asi edasi ei vii," meenutab ta üht lõbusat, kuid suhteliselt vähetulusat aastat oma elus.

Aastasele hõlpelule järgnes kuu-poolteist raamatukogus istumist: „Eksamiteks oli antud soovitusliku kirjanduse nimekiri ja ma lugesin kõik läbi. Konkurss oli suur, üks kümnele, sain sisse. See oli haldusjuhtide esimene aastakäik ja oli huvitav, programm alles arenes."

Järgmise ja üsna tähtsa etapi elus avas talle hilisem poliitiline konkurent, tollane kursusekaaslane Taavi Veskimägi. „Olin kogu aeg kooli kõrvalt töötanud. Otsisin parasjagu koos sõbraga uut tööd, mida õppimise kõrvalt mugav teha oleks, ning siis tuli Taavi, kes tegutses sel ajal aktiivselt Res Publicas (sisuliselt tollane Reformierakonna ja Isamaa noorteorganisatsioon). Ta teatas, et valimised on tulemas, neil on vaja plakatikleepijaid." Mindigi päris suure pundiga ja kleebiti öösel plakateid, päeval korraldati perepäevi ja üritusi. „Alar Tamming oli siis kandidaat ja Liina Orlova – nad olid väga toredad. Mina tegin sipelgatööd ja nemad olid targemad," meenutab Kristen tollaseid autoriteete.

„Ju ma siis kellelegi silma jäin. Igatahes kutsuti mind majandusminister Lipstoki nõunikuks. Läksin sinna, käed värisesid, olin nii ärevuses, et ei osanud sel hetkel isegi avaldust kirjutada. Aga tööle ma siis veel ei saanudki, sest enne tuli valitsuskriis peale," meenutab ta esimesi samme poliitilises

1996. aastal askeldasid noorpoliitikud Keit Pentus ja Kristen Michal aktiivselt „Meie muudame" loosungi all kampaaniamõllus.

töös, mida tal päeva lõpuks astuda ei lastudki. Sellele järgnes kahe ja poole aasta pikkune õpetlik aeg Tallinna linnavolikogus Reformierakonna fraktsiooni nõuniku ametis Rein Voogi alluvuses. Sellesse perioodi jääb ka koos Keit Pentusega Tallinna noorteklubi asutamine, mille eest saadi tollase peasekretäri Heiki Kranichi käest korralik peapesu. Nimelt olid nad oma uue algatusega astunud tugevalt tollal parajasti Maret Maripuu juhitud noorteorganisatsiooni Res Publica varvastele.

Kui töö volikogus ammendus, toimetas Kristen mõnda aega koos peasekretär Eero Tohveriga erakonna kontoris, seejärel regionaalminister Toivo Asmeri büroojuhina. Viimasest ametist sai alguse koostöö hilisema asendamatu meeskonnakaaslase Kalev Lilloga. Töökäsi oli vaja mujalgi, nii jäi töö regionaalministri juures peale aastat-pooltteist pooleli ning Kristenist sai peaminister Siim Kallase nõunik. „Rain Rosimannus oli siis büroojuht ja tegi poliitikat, mina pidin peamiselt hoolitsema töökorralduse eest. Saime üsna kiiresti sealsed protsessid käima, mitmed mehhanismid, mis nüüdki veel toimivad, said just siis alguse," näib ta oma tollase tööga rahul olevat. Kristen rõhutab siiski, et talle oli see jätkuvalt õppimise aeg, poliitilist tööd tegi ta vähem ja korraldas rohkem. „Seal oli põnev. Peaministri töö on ülikeeruline, tegeleda tuleb tohutu hulga asjadega ja sa ei saa alati oma võitlusi valida, seetõttu on ministrina näiteks palju lihtsam toimetada."

„Peaministri büroost kutsuti mind Kesklinna vanemaks, kus ma jõudsin ametis olla kuus kuud. Kolm kuud enne valimisi läksin ja sain valimistel üle viiesaja inimese toetuse, mis oli mulle täielik üllatus," tekitab tollane valimistel saadud häältesaak Kristenis imestust veel nüüdki.

Ehitaja

2003. aasta kevadel tuli Kristeni juurde Eero Tohver ja tegi talle ettepaneku, millest ei saanud keelduda: „See tundus kuidagi nii loomulik, mulle meeldib ehitustöö. Meeldib rohkem asju teha kui linti lõigata, pikalt ma *small talk*'i ajada ei suuda. Meeldib käivitada ja käimas hoida, töö ise motiveerib mind. Ma suudan vahepeal ka tegevuseta olla, aga mitte väga pikalt. Kui sa näed, et midagi on viltu, siis mis variandid sul on? Sa kas soiud või teed midagi. Ja mina teen. Mõni näeb puudusi, mina näen võimalusi. Inimesed on erinevad. Seega oli see pakkumine mulle nii põnev, et otsustasin tegutseda." 17. aprillil 2003 kinnitas Reformierakonna juhatus Kristen Michali erakonna peasekretäriks.

Kristen naerdes kommentaariks: „Eks me kõik ole kunagi lihtsalt ilusad olnud!"

„Anvar Samost ütles ükskord raadios, et milline teine erakond viitsiks tegeleda oma programmi vormimisega raamatuks," toob ta näite, mis illustreerib tema jaoks Reformierakonna väga head sisulist kvaliteeti. „Meil õnnestus tõesti viia erakond uutesse kõrgustesse. Mõned kirjutavad lihtsalt pealkirju, aga meil on programmiline töö. Me oleme hästi organiseeritud ja ma olen väga uhke selle üle."

> Mõni näeb puudusi, mina näen võimalusi.

Tulemused räägivad enda eest, aga see ei tähenda, et kõik oleks kohe algusest lihtsalt sujunud. „Ma ei kujutanud algu-

Hiljutisel Reformierakonna üldkogul Haapsalus koos erakonnakaaslaste ja elukaaslase Eveliniga.

ses ette, kuidas ma nende kuulsate inimestega (*peab silmas ettevõtjaid* – A. A.) nüüd rääkima hakkan, et kuidas nad erakonda panustaksid. Aga see hakkas ühel hetkel sujuma, suure hulgaga saan siiamaani hästi läbi, ka isiklikult. Tekkis usaldus," meenutab ta. Ent usaldus ei teki üleöö ega iseenesest. „Ettevõtjad tahavad, et neil oleks kellegagi asju arutada. Ma ikka püüdsin aru saada, mis neil probleemiks on. Olin seda meelt, et "ei" on sama hea vastus kui "jah", aga veiderdamine pole hea. See on väärtuslik, sa hoiad teise inimese aega kokku," võtab ta oma suhted ettevõtjatega kokku.

„Ma olen hinnanud seda juhtimiskogemust selliselt, nagu üks ettevõtja mulle kord ütles, et ega sa mingi poliitik olegi, sa oled rohkem mänedžer." Kuigi juhtimine-korraldamine on erakonnas ja ettevõttes mõneti erinevad. Erakonnas käsuliini pole, inimesi saab ainult veenda, kas mingi tegu on või ei ole arukas. Nii et veenmisoskuse meistrikursusi soovitavad Michaliga kokku puutunud inimesed temalt küll võtta.

Mõni asi kripeldab

Peasekretäri ajast on Kristenil ainukese okkana hinge jäänud Tallinn ja seegi häirib teda pigem tallinlase kui reformierakondlasena. „Lähed lasteaeda, inimesed on toredad, aga süsteem kohtleb neid nii kehvasti. See on küsimus, mis ei puuduta ainult Reformierakonda. Kogu see jama peaks läbi saama – mida kiiremini, seda parem," sõnab ta üsna järsult. Esimest korda intervjuu jooksul on tunda, et Kristeni vererõhk polegi päris muutumatu.

„Mul ei ole midagi selle vastu, kui Keskerakond muutub ja puhastub, aga see, mis Tallinnas praegu toimub, on vastuolus enamiku tallinlaste huvidega. Ma tahaks näha, kaua see veel kesta võib. Aga ega sellele ei peagi pikka juttu pühendama, küll me selle veel ära võtame!" Ja rahulikkuse noot hääletoonis on taastatud.

Mõnedki lahendused peasekretäri töös on lihtsalt tulnud, ilma et oleks pidanud selleks eriliselt pingutama, ehkki välised vaatlejad kahtlustasid kõrgemat jõudu, skeemitamist või muid keerulisi konstruktsioone. Kristen ei pea end fatalistiks,

pigem on ta ikka seda meelt, et ise tehes saab kõike paremaks muuta. „Palju muutus selliseks, nagu ma tahtsin, osa ei muutunud ka, aga need hetked jälle õpetasid. Teinekord ei tule asjad välja ja pärast saad aru, et tegelikult ei olnud neid õnnestumiseks vajagi," tunnistab ta.

„On olnud ka lootusetuid aegu, kus on väga raske olnud. Müts maha Andruse (Andrus Ansipi – A. A.) ees, kes on meid mitmest keerulisest asjast läbi vedanud. On olnud hetki, kus tajud, et virisemine ja kurjus vajub sulle peale nagu hall udu, ja saad aru küll, et see ei ole õiglane, aga kuvand on loodud ja midagi pole enam teha," lõpetab ta vastuse küsimusele, kas kõik oligi kogu aeg ilus ja lilleline.

„Üksik nokitseja ma pole"

Keegi kuskil olla kunagi öelnud, et kuna erakonnas on kõik rivaalid, siis pole võimalik sealt sõpru leida. „Aga mul on Reformierakonnas nii palju inimesi, keda ma võin nimetada oma sõpradeks ja kellega ma olen nõus iga kell matkama minema," sõnab Kristen veendunult.

„Olen näinud ka seda, kuidas sellised seltskonnad lagunevad, seega peavad inimsuhted olema tähtsad – esikohal. Ma pole kunagi kuskil midagi üksi teinud, ma olen alati kellegagi koos toimetanud. Ma olen alati kellelegi tänu võlgu, sest üksi ei saa neid asju ära teha. Omaette nokitseja ma pole: mõtted ei tule laua taga istudes. Kõige parem on vaielda, siis tekib elekter ja siis paned klotsid kokku," selgitab Michal ja jutustab mõned lood tulistest vaidlustest, mis lõpuks on viinud välja millegi uue ja hea sünnini. „Korralik kaklus on alati väga vabastav," muigab ta ühe Rain Rosimannusega peetud sõbrameeste sõnasõja meenutuse lõpetuseks.

> Aga seda ma ütlen küll, et kui tahad saavutada tulemusi, siis pead tegema natuke rohkem kui teised ja siis tulemused tulevadki. Kes kauem vastu peab, see võidab. Nii et säilitage rahu ja pingutage alati gramm rohkem kui teised, on minu soovitus.

Olles aastaid pidevalt pidanud käima välja uusi ideid, hoidma inimeste vahel häid suhteid ja lahendama kriisiolukordi, on Kristenil välja kujunenud teooria, omad harjumused, kuidas jõuda õigete lahendusteni. Vaidlus sõpradega on üks neist. Üksi olles aga meeldib talle leida hetk mõtlemiseks kohas ja olukorras, kus ta muidu seda ei teeks, siis tekivad teistmoodi ideed: „Lähed poodi ja oled sabas seistes tavaliselt ülifrustreerunud, aga ma teinekord seisan rahulikult ja mõtlen ning lahendused tulevadki. Õhtul mõtlen ma teadlikult mingeid asju läbi, siis lähen magama ja hommikul on kõik olemas. Kui on õige aeg, siis tuleb vastus ise sinu juurde. See on natuke maagiline, keeruline."

„Isegi pingelisel perioodil pead suutma olla piisavalt rahulik. Mulle ikka meenub Uno Mereste, kes käis kogu aeg ringi nägu rõõmul, Siim (Kallas – A. A.) ka. Ei ole vaja liigselt muretseda, sest asjad lahenevad ühel või teisel moel nagunii. Aga seda ma ütlen küll, et kui tahad saavutada tulemusi, siis pead tegema natuke rohkem kui teised ja siis tulemused tulevadki. Kes kauem vastu peab, see võidab. Nii et säilitage rahu ja pingutage alati gramm rohkem kui teised, on minu soovitus."

Sisu *versus* tapeet

Kui Rein Lang tutvustas justiitsministeeriumi ametnikele nende uut ministrit Kristen Michalit, sõnas ta, et Reformierakond pole mitte ainult tugev organisatsioon, vaid see põhineb tugevatel ühistel väärtustel, ning Kristen on just see mees, kes on selle tegutsemiskultuuri loonud. Ise ta seda otsesõnu ei mööna, aga küllap oli see muusika tema kõrvadele peale kaheksat aastat pikka ja pingelist tööd peasekretärina.

Viimasel erakonna volikogul sõnas Kristen (nüüd juba volikogu esimehe rollis), et ta on erakonnas teinud kõiki töid, mida on võimalik ette kujutada. Seega tunduks täiesti loomulik, et ministrirolli sisseelamine läks sama lihtsalt ja rutiinselt kui hommikune hambapesu. Aga võta näpust! Tal oli ja on kõhklusi. „Ei ole nii ülilihtne, aga loomulikult olen ma sisse elanud, mis mul üle jääb. Partei peasekretärina oli mul loominguline vabadus, aga ministrina on tegevuskava rohkem paigas, nii et ma püüan väga," kõlab kui tubli ja õpihimulise koolipoisi suust. „Eks ma ikka natuke pelgasin ka, ma pole ju valinud neid inimesi, kes mu meeskonnas on. Aga minu rõõmsaks

Suur kala, väike kala ...

„Mulle meeldib kala püüda, see aitab välja lülitada. Lapsepõlves maal oli õng minu suureks sõbraks. Nüüd ma olen kehv kalamees, harva jõuame, aga poistega võtsime ükskord eriti suure hiiglase välja. Ja eks siis teeme priimusel suppi kah, kui kala saab. Viimastel aegadel on muidugi Evelin see, kes püütud saagi küpsetamiseks enda kätte saab."

Ülemisel fotol koos eelmainitud hiigelkalaga, alumisel väike kalamees Kristen lõkke kohal suppi (või äkki teed) keetmas.

üllatuseks on justiitsministeeriumis kõrge töökultuur. Sellest saad aru selle põhjal, mida inimesed üksteisest räägivad. Mu kolleegid on intelligentsed, eesmärgile orienteeritud ja mulle see sobib. On küsimusi, milles oleme eriarvamusel, aga seegi mulle meeldib, siis vaidleme."

„Minu plaan on olnud sisuga tegeleda, mitte kabinetti uut tapeeti tellida. Jah, valge tahvli siiski tellisin, sest mulle meeldib seinale joonistada, see aitab mul mõelda," möönab ta üht väljaminekut ministeeriumi eelarvest oma töötingimuste parandamiseks. „Ministrina hinnatakse sind erinevatel alustel. Mind isiklikult huvitab rambivalguse asemel töö sisu – et austataks isikuvabadusi, et ettevõtluses oleks majandusvabadus. Ma näen, et mul on võimalik teha asju, mis on olulised ja muudavad inimeste elu paremaks. Linnukesi saaksin ma kirja lihtsamalt ka, aga neid asju ma ei tee selle pärast. Kui sisuliselt õigeid asju tehes kaotad, pole kaotatud ilmaasjata, kuigi, ma ei kavatse kaotada," süttib taas michallik võitlusvaim.

Ja siis läheb vuristamiseks. Nii palju on küsimusi ja nii vähe vastuseid.

„Ma üritan tajuda ühiskonna ootusi ja vaatan tulevikku. ATSi (avaliku teenistuse seadus – A. A.) on üritatud kümme aastat teha, püüame ära teha, see ongi suur asi. Aga ma ei tee seda märgi pärast, vaid selle pärast, et see tundub olevat õige." /---/ „Partnerlus, ah et miks ma sellega tegelen? Ju siis on vaja ja on õige, see on oluline küsimus paljudele inimestele, ka naistele, et mis saab siis, kui mees maksab korteriliisingut ja ta jääb näiteks haigeks või minnakse lahku. Naiste panus ühiskonnas on tihti teise iseloomuga – kas või laste eest hoolitsemine, seda pole võimalik nii lihtsalt mõõta, aga kaitsta tuleb just nõrgemat poolt." /---/ „Tallinna vangla vaidlus õnnestus lõpetada, kohtumenetlused teeme kiiremaks ... kuus kuud on läinud, ma olen tööd teinud ja mul on jätkuvalt palju küsimusi."

Kristen hingab sisse-välja ja võtab hoo maha, sest muidu ju jääkski arutlema õiguse ja õigluse üle ühiskonnas.

Märt Rask on öelnud, et sul ei ole mingit õigust eeldada, et sa oled ka tulevikus minister. Kui ühel hetkel tuleb minna, siis tuleb minna. „Sel hetkel, kui ma leian, et vastuseid on rohkem kui küsimusi, pean endale uue töö otsima. Mul pole kunagi nii läinud, et ma peaks otsima, mulle pakutakse uus töö alati enne, kui ma ära väsin või kõik tehtud saan. Jah, ma kahtlustan, et ma saaks ehk mujal ka tööd," naerab ta ja paneb punkti.

Vanem poeg Karl (pildil) peab usinalt koolitükke tegema, sest noormehel juba teine klass käsil. Nooremal Magnusel on veel mõned aastad lasteaias tegemist. „Nad on miljonil moel toredad, lasevad hingel ja vaimul puhata. Teinekord tüütud ka. Lapsevanemad teavad millest jutt, aga me proovime üksteisega jõudumööda ikka hakkama saada."

Fotol koos Kalev Lillo ja Rain Rosimannusega.

Rain Rosimannus, sõber ja võitluskaaslane Reformierakonnast:

Michal on Direktor. Vaieldamatult erakonna praeguse edu üks arhitekte ja tugisambaid. Põhjalik töömees, kes teeb endale asju selgeks, tahab tulemust ja eeldab seda ka teistelt. Tühja juttu ja pealiskaudsust naljalt „ära ei osta", seda ütleb inimestele ka otse ja keerutamata välja. Ilmselt seetõttu evib õrnema hingelaadiga inimeste juures karmi ja karuse mehe muljet.

Inimesena tegelikult positiivne, praktiline ja elurõõmus tegelane (need tema omadused on hästi üle kandunud ka poegadele). Sõpradele Loud Howard – tema kombe järgi rääkida ka diskreetsemaid jutte muljetavaldava hääletugevusega (karjub telefoni nagu Päts Kadrioru rõdult töörahva massidele). Tunnetab vajadust käia tennisetrennis minust neli korda tihedamini. Ja kaks märksõna veel, mida mõistavad vaid lähimad sõbrad: vidinad ja lillkapsas. Hea mees.

Andrus Reinoja, sõber kooliajast:

Kristeni siht pole mugav elu – talle meeldiks pigem seinu nihutada kui otseteed minna.

Käisime keskkooli ajal paralleelklassides. Kuna Kristeni klassis oli kolm poissi ja ülejäänud tüdrukud ning meie klassis neli tüdrukut ja ülejäänud poisid, oli klassidevaheline suhtlemine meil väga aktiivne. Kristen oli koolis ennekõike aktivist. Tema teene koos paari teise kutiga oli kindlasti see, et käima sai kooliraadio ja et üks ruum remonditi abiturientide toa jaoks ära. Kui oli vaja läbi rääkida, siis direktori juurde saadeti tema ja meil lubatigi teha, mida olime soovinud.

Kristen on hästi ettenägelik ja põhjalik: viis-kuus võimalikku tulevikuvarianti on tema jaoks vähe, ta aimab rohkemgi ette. Näiteks kui reisima minna, siis on tal seltskonna kõige suurem pagas, sest ta võtab alati igaks juhuks igasuguseid asju kaasa! Ta on tingimata heatujuline, ent samal ajal küllalt konkreetne – kus viga näed laita, siis mine ja laida. See tähendab, et kui Kristen viga näeb, siis tavaliselt ta ütleb, kui et jätab selle enda teada. Selline konkreetsus võib küll õrnematele hingedele teinekord solvav olla, aga see on kindlasti edasiviiv jõud.

Foto: Ingmar Muusikus

Ansip: Eesti riigi rahandus on kõige paremini korras

Reformikiri uuris peaminister Andrus Ansipilt olulisemate teemade kohta, mida alanud poliitikahooaeg on endaga kaasa toonud.

Milline on valitsuse poolt Riigikokku saadetud 2012. aasta riigieelarve?

2012. aasta riigieelarve kulud on suurusjärgus 6,5 miljardit ja tulud 6,2 miljardit eurot. Eelarve defitsiit on põhjustatud eelkõige kahest tegurist. Esiteks peame möödunud aastal Kyoto saastekvootide müügist laekunud raha kulutama suuresti just aastal 2012. Selle raha investeerimise mõju eelarve tasakaalule on suurusjärgus 1,3% sisemajanduse kogutoodangust. Teine defitsiiti suurendav tegur on asjaolu, et valitsus taastab järgmisest aastast täies ulatuses riigi maksed teise pensionisambasse. Riigieelarve puudujääki ning finantseerimistehinguid on kavas rahastada reservide arvelt. Sellega ei kasvata riik oma võlakoormust.

> On oluline jääda kindlaks konservatiivse eelarvepoliitika põhimõtetele.

Kas mõni valdkond saab ka raha juurde?

Peaaegu kõik valdkonnad saavad raha juurde. Arvesse tuleb võtta, et viimaste kuude jooksul on muutunud hinnangud maailmamajanduse kohta ning seetõttu on oluline jääda kindlaks konservatiivse eelarvepoliitika põhimõtetele. Siiski oleme valitsuses pidanud vajalikuks suurendada mõningaid riigieelarvelisi kulutusi. Hoiame kinni oma NATO partneritele antud lubadusest suurendada riigi kaitsekulud 2%-ni sisemajanduse kogutoodangust. Samuti kasvab näiteks teehoiu rahastamine 17,7 miljoni euro võrra ning suureneb ka riiklik koolitustellimus. Pensione otsustas valitsus tõsta 4,4% võrra, millega tõuseb keskmine vanaduspension 318 euroni.

Reformierakond on alati seisnud võimalikult madalate maksude eest. Kas valitsusel on kavas muudatusi maksunduses?

Mitu maksukoormust vähendavat otsust on juba vastu võetud ja need hakkavad peagi ükshaaval jõustuma. Riigikogu otsusega kaob juba järgmise aasta algusest tallinlastele kehtestatud müügimaks. Parlamendis on vastu võetud ka otsus kaotada kodudelt maamaks 2013. aasta esimesest jaanuarist. Samuti oleme lubanud alandada aastast 2013 töötuskindlustusmakse määra ning aastast 2014 kehtestame sotsiaalmaksule ülempiiri. Enne jaanipäeva võeti vastu tulumaksuseaduse muudatused, millega alates 2015. aastast langetatakse tulumaksu seniselt 21%-lt 20%-ni ning välistatakse töö- ja teenistussuhetes tööalase tasemekoolituse käsitlemine erisoodustusena. Kõigi nende maksulangetuste koosmõju maksumaksjatele on märkimisväärne.

Üldiselt on levinud seisukoht, et Eesti tuli ülemaailmse majanduskriisiga hästi toime. Kuidas me paistame silma võrdluses teistega?

Tuleb tunnistada, et meil juba suuresti seljataha jäänud ülemaailmne finantskriis on sundinud enamikku Euroopa Liidu liikmesriike stabiilsuse ja kasvu pakti rikkuma. Otse öeldes on ainult kolm riiki elanud selle kriisi üle nii, et nende suhtes pole algatatud ülemäärase eelarvedefitsiidi menetlust. Need kolm riiki on Luksemburg, Rootsi ja Eesti. Soome suhtes menetlus küll algatati, aga praegu, kui ta on täitnud defitsiidikriteeriumi, on see minu teadmist mööda lõpetatud. Kõigis ülejäänud Euroopa Liidu liikmesriikides on endiselt tegemist ülemäärase eelarvedefitsiidi menetlusega.

> Maksulangetuste koosmõju maksumaksjatele on märkimisväärne.

Kuidas on juhtunud, et valdav osa ELi riikidest on rikkunud kokkulepet pidada kinni konservatiivsest eelarvepoliitikast?

Riigid ei olnud nii sügavaks finantskriisiks ilmselgelt valmis. Kui see kriis tabas maailma, sh Euroopa Liitu, siis oldi sunnitud rohkem laenama. Eestile olid suuresti abiks reservid, mistõttu meil õnnestus krediidikriisi vältida.

Kas meie rahandus on jätkuvalt korras?

Meie valitsussektori reservides on endiselt 12% sisemajanduse kogutoodangust. Meie laenukoormus on Euroopa Liidus kõige väiksem. Käesoleva aasta majanduskasvuks on prognoositud 7% ning kasv jätkub ka tuleval aastal. Seega võime julgelt öelda, et Eesti riigi rahandus on Euroopa Liidus kõige paremini korras olev riigi rahandus.

ELi rahandus tervikuna pole sama heas seisus, luuakse stabiilsusfonde. Miks on need vajalikud korras rahandusega Eestile?

Eesti majandus on avatud ja ekspordile suunatud. Väikeriigis on ekspordile orienteeritus paratamatu. Paraku sõltub meie hea käekäik seetõttu meie kaubanduspartnerite heast käekäigust. Kui läheb hästi Soomel, Rootsil, Lätil ja Saksamaal ning Euroopa Liidul tervikuna, siis võime olla üpris kindlad, et ka meie majandus õitseb.

Mis puudutab stabiilsusmehhanisme, siis tuleb meeles pidada, et kui abi vajav riik tahab saada laenu, peab ta täitma konkreetsed tingimused, kärpima avaliku sektori kulutusi, viima läbi teatavaid struktuurseid reforme, mis aitavad kulutusi kokku hoida, tõstma makse jne. Elu on näidanud, et Rahvusvahefinantseerimistehinguid on kavas rahastada reservide arvelt. Sellega ei kasvata riik oma võlakoormust.

line Valuutafond on stabiilsuse tagamisega hästi toime tulnud ja valdavalt on olnud edukad ka need riigid, kes on sealt abi saanud. Meil ei maksa umbusaldada Euroopa Liidu juhte, kes loovad samasugust abimehhanismi Euroopa Liidu ja euroala jaoks.

Foto: Kaupo Kikkas

Foto: Tairo Lutter

Vastutustundlik riigieelarve

Tekst: Kätlin Atonen

Eesti 2012. aasta riigieelarve on koostatud vastutustundlikult ja realistlikult, eesmärgiga säilitada soodne ja stabiilne majanduskeskkond.

2012. aasta riigieelarve eelnõu on tehtud väliskeskkonna väga kiiresti muutuvates tingimustes. Kevadel olid globaalsed majandusarengu väljavaated positiivsed, ent juuli keskpaigaks oli olukord mõne euroala riigi võlakirjade ning USA laenupiiranguga seoses muutunud keerulisemaks. Finantsturgudele jõudis närvilisus juuli lõpus, kui olid selgunud ka USA ja euroala esimese poolaasta oodatust nõrgemad majandustulemused.

Sellest tulenevalt on Eesti majanduskasvu ootusi pidevalt allapoole parandatud. Prognoosi koostamisel on juba selja taga olevate korrigeerimiste kõrval arvestatud ka võimaliku edasise halvenemisega. Euroopa ja USA majanduslanguse võimalus on riskistsenaariumi teema. On hea, et maailmamajanduse potentsiaalselt negatiivset mõju ei võimenda Eestis kodumaine makromajanduslik tasakaalustamatus, nagu kiire laenukasv, kiire inflatsioon või suur jooksevkonto puudujääk.

Eesmärk euroala stabiilsus

Majanduse pikaajaliste väljavaadete paranemine eeldab seniste vigade korrigeerimist ning riigirahanduse jätkusuutlikule tasemele viimist. Juulikuisel kohtumisel tegid euroala juhid rahandusministritele ülesandeks edaspidiste kriiside vältimiseks tõhustada Euroopa Liidu instrumente. Selle tulemusena on praeguseks täiendatud EFSFi lepingut, mis alates oktoobri keskpaigast on täielikult jõustunud, ning tegeletakse ka ESMi lepingu täiendamisega, st ESMi kasutamise paindlikumaks muutmisega.

Peale nende sammude oodatakse valitsusjuhtidelt põhimõttelisi otsuseid euroala stabiilsuse saavutamiseks nii lähemas kui ka pikemas perspektiivis. Valitsusjuhid otsivad lahendusi Kreeka probleemile ning tegelevad kriisivastaste meetmete tõhustamise, pangandussüsteemi tugevdamise, stabiilsust ja majanduskasvu soodustava poliitika elluviimise ning majanduse juhtimise tõhustamisega.

Eesti majanduskasv euroala kiireim

Praeguse teadmise juures Eesti majanduskasv järgmisel aastal aeglustub, kuid on jätkuvalt euroala kiireim. Meie tuleva aasta majanduskasvu mõjutab välisnõudluse suurenemise aeglustumisest tulenev ekspordi kasvukiiruse pidurdumine. See omakorda vähendab tootjate ja tarbijate kindlustunnet, mis pärsib ka sisenõudluse kasvu.
Riigieelarve koostamise aluseks olev rahandusministeeriumi majandusprognoos eristub teistest oma konservatiivsuse poolest. Suuremat majanduskasvu ennustavad Eestile nii IMF, Euroopa Komisjon kui ka kommertspangad. Kõik rahvusvahelised eksperdid on selle põhjuseks toonud asjaolu, et võrreldes ülejäänud euroala riikidega on Eesti lähtepositsioon märgatavalt parem – seda tänu korras riigirahandusele ja stabiilsele majanduskeskkonnale. Meie rahanduspoliitikat tuuakse eeskujuks nii siin kui teisel pool Atlandit.

Riik panustab jätkuvalt suures mahus investeeringutele teedeehituses, muuhulgas jätkatakse Tallinn-Tartu maantee neljarealiseks ehitamist Aruvalla-Kose teelõigul.
Foto: Tiit Reinberg / Järva Teataja

Investeeringud suurenevad

2012. aasta eelarve on koostatud vastutustundlikult ja realistlikult. Eesmärk on säilitada Eesti soodne majanduskeskkond ning suurendada majanduslikku stabiilsust. Eelarve ei kajasta ülemääraseid soove, mille koormat riigi rahandus välja ei kannata.

Järgmise aasta eelarve kulude maht on 6,57 miljardit eurot ning oodatav tulude maht 6,1 miljardit eurot. Valitsussektori eelarve on eeldatavalt 2,1 protsendiga SKTst veel puudujäägis. Põhjused on ühekordsed: heitmekvoodi vahenditest tehtavad investeeringud ja teise pensionisamba riigipoolsete maksete täies mahus taastamine.

Eesti majanduskasvu väljavaadete parandamise nimel peab riik tegelema edasi tööhõive ja tööjõu tootlikkuse kasvu soodustamisega. Neid eesmärke silmas pidades on eelarves suurendatud investeeringuid, piiratud riigi tegevuskulusid ning säilitatud teadus- ja arendustegevuse mahud eelmise aasta tasemel. Selle kaudu toetame ettevõtluskeskkonna arengut ja tööturu paindlikku toimimist, mis suurendavad omakorda majanduse pikaajalisi kasvuväljavaateid.

Investeeringud suurenevad eelkõige heitmekvoodi vahendite kasutamisest. Suurimad investeeringute mahud on kavandatud seoses teedeehituse ning vee- ja jäätmemajanduse infrastruktuuri investeeringutega. Tegevuskulud kasvavad järgmisel aastal kaitsekuludest ja riigimaanteede hoolduskuludest tulenevalt. Ametnike palgatõus tuleb põhiosas leida haldusalasisese töö parema korraldamise kaudu. Tööjõukulude kokkuhoidu annab käimasolev riigi kinnisvarahalduse ja tugiteenuste tsentraliseerimine.

> Peale teise pensionisamba kulude kasvavad järgmisel aastal ka riiklikud pensionid.

Sotsiaalkaitse valdkonna kulud suurenevad 10 protsenti. Peale teise pensionisamba kulude kasvavad järgmisel aastal ka riiklikud pensionid. Suurenevad sotsiaaltoetused ning rohkem raha suunatakse haiglavõrgu arendamisse.

Järgmise aasta eelarve eesmärk on säilitada Eesti soodne majanduskeskkond ning suurendada majanduslikku stabiilsust. 2012. aasta eelarveotsuseid ei ole tehtud tuleviku arvelt. Otsused toetavad valitsuse eesmärki jõuda 2013. aastal valitsussektori eelarveülejäägini.

Kultuur on osa majandusest

Tekst: Õnne Pillak

Käesolevale aastale tagasi vaadates näeme, et see on kaasa toonud mitmeid märkimisväärseid sündmusi. Saime endale euro, Tallinnast sai aastaks kultuuripealinn, algas Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta – seda rida võiks jätkata veel pikalt. Teiste tähtsate sündmuste kõrval oli ka see, et kultuurivaldkond sai endale uue ministri. Siiani oli kultuur Rein Langile hobi, nüüd on see aga saanud tema tööks.

Nagu kõik juhid, tunnistab ka Lang, et tema valdkonnas, kultuuris, võiks raha rohkem olla. See on võimalik siis, kui majandusel läheb hästi. Mis tahes kultuuriala (teater, kunst, film, muusika jne) ei saa eksisteerida ilma, et seda majandataks. Seetõttu on tähtis lisada loovusele majanduslik toimemehhanism.

Kõik oleneb mõtlemisest

Kultuuris toimib praegu küllaltki hästi läbipaistev ja mõtestatud toetuste süsteem kultuurkapitali kujul, kuid muutust on vaja ka ühiskondlikus mentaliteedis. Raske on mõista arusaama, et Eesti riik peab olema kui hoolitsev pereema, kes potitab lapsi, toidab ja katab neid, viib õue – ühesõnaga teeb oma kodanike eest kõik ära. Sellise mõtteviisiga kaugele ei jõua. Tähtis on mõista, et kultuur on samamoodi osa suurest majandusest nagu teisedki valdkonnad, ning sellist mõtteviisi tuleb arendada ka meil Eestis.

> Autoriõigusega kaasnevad tulud lähevad teiste riikide rahakotti.

Võtame näiteks kultuurikorraldajate vajalikkuse. Praegu on meie kunstnike loomingu õigused teiste riikide agentuuride ja mänedžeride käes, sest meil pole sellel turul oskustöötajaid. Tagajärjeks on see, et autoriõigusega kaasnevad tulud lähevad samuti teiste riikide rahakotti. Kuid olgem ausad, mänedžerid on loomemajanduses ainult üks tööriist – pilt ise on hoopis suurem.

Foto: Vahur Lõhmus

Septembri viimastel päevadel toimus Eestis IV World Music Forum. Foorumi avamisel tõstis minister Lang võtmeteemana esile just loomemajanduse. Minister tõstis esile, et kui arutleme muusika ja teiste kaunite kunstide üle, tuleb seejuures kindlasti senisest rohkem tähelepanu pöörata nende valdkondade majanduslikule küljele – seda nii Euroopa Liidu kui ülemaailmses kontekstis.

Pildil on minister Rahvusvahelise Muusikanõukogu presidendi Frans de Ruiter'i, Eesti Muusikanõukogu presidendi Peep Lassmanni ja Euroopa Muusikanõukogu esimehe, Soome Muusikanõukogu presidendi Timo Klemettineniga.

Eeskujuks soomlased

Eeskujusid ei ole vaja kaugelt otsida, piisab, kui kiigata üle lahe Soome poole. Eestlastel on soomlastelt palju õppida, muu hulgas seda, kuidas lisaks kultuuri säilitamisele seda strateegiliselt arendada. Kultuurialane välissuhtlus koosneb kolmest olulisest ja omavahel tihedalt seotud osisest – kultuurivahendus, kultuuridiplomaatia ja kultuurieksport. Viimane saab olla edukas vaid juhul, kui kõik kolm osa on läbi mõeldud ja tegevus tugineb tõhusatele rahvusvahelistele võrgustikele.

Soomlased kasutavad siinjuures sõna „lumepall", selgitamaks, et rahvusvahelisi üritusi kasutatakse selleks, et siduda kultuur majandusdiplomaatia ja turismiarendusega. Kultuurifestivalide eesmärk pole sel juhul mitte anda üks etendus või kontsert või koostada näitus, vaid luua toimivad kultuuritegijate partnerlussidemed, mis võimaldaksid ligipääsu rahvusvahelisele kunstiareenile või loomemajandusturule ka pärast festivali. Eesti parimaks võimaluseks end tutvustada on teha seda kultuuri kaudu. Meil on rohkelt, mida näidata ja maailmaga jagada. Kui võrdleme oma rahvaarvu ja meie kunstiinimeste edu välismaal, on edu tegelikult kolossaalne.

> Kui võrdleme oma rahvaarvu ja meie kunstiinimeste edu välismaal, on edu tegelikult kolossaalne.

Kultuurieksportdi arendamisel on otsustava tähtsusega valdkondade valmisolek selleks. Meil on hea meel, et mitu valdkondlikku arenduskeskust koostab praegu ekspordiplaane. Hea meel on ka seetõttu, et esimest korda on sel sügisel võimalik taotleda Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusest (EAS) toetust ekspordiplaanide elluviimiseks.

Loomemajanduse tervikpilt

EASi toetus on alles esimene samm. Loomeettevõtluses on samuti tähtis silmas pidada selle dünaamikat: võrreldes teiste majandussektoritega vajatakse sellel alal veidi teistsuguseid lahendusi. Seepärast näeme tulevikus loomemajandust kui kultuuriministeeriumi vastutusala ühte osa.

Valdkonna arendamisel ja rahastamisel tuleb kindlasti lähtuda tervikpildist. Selle moodustavad professionaalsed kultuurikorraldajad, tõhusad rahvusvahelised võrgustikud, sissetöötatud suhtluskanalid, spetsialistidele suunatud kontaktüritused, Eesti kohalolek suurtel messidel, festivalidel ja biennaalidel, samuti ekspordialased teadmised ja oskused.

Foto: Juliette Robert

Kultuuriminister Rein Lang Pariisis Eesti kultuuripäevade avamisel koos Prantsuse kultuuriministri Frédéric Mitterrand'i ja Prantsuse Instituudi presidendi Xavier Darcosiga. Eesti kultuurifestivali „Estonie tonique" programmis osaleb enam kui 200 Eesti esinejat ja kokku toimub rohkem kui poolsada kultuurisündmust.

Lapsele parem tulevik ja vanemale parem pension

Tekst: Hanno Pevkur

Parim uudis Eestis viimastel aastatel on olnud see, et lapsi on hakanud sündima üha rohkem. Kui võrdleme Eesti selle perioodi statistikat Euroopa või ka OECD riikide omaga, oleme üsna haruldases seisus, sest valdavalt on sündimus pigem vähenenud. Kindlasti on Eesti edul mitu põhjust, nagu sünnitusikka jõudnud naiste või Eesti eluga rahul olevate elanike arvu kasv. Vaieldamatult on üks põhjus ka Reformierakonna loodud vanemahüvitis.

Pensionid suurenevad järgmisel aastal

Valimistele vastu minnes ütles Reformierakond, et alles siis, kui majandus on kindlates kätes, saavad suureneda ka pensionid. Samuti julgesin ma kevadel ennustada, et kui majandus kasvab sarnaselt, nagu esimene kvartal näitas, võib 2012. aastal oodata 3–5% pensionitõusu. Nüüdseks oleme palju targemad ja võime juba üsna täpselt öelda, et järgmise aasta 1. aprillil tõusevad pensionid keskmiselt 4,4%. Usun, et see ei ole suurepärane uudis mitte ainult eakatele, vaid ka kinnitus kõigile teistele, et valitsuse tegevus kriisi ajal oli ainuõige.

Nüüd oleme uue valitsuse koalitsioonileppes kindlaks määranud, et astume otsustava sammu praeguste noorte perede pensionide suurendamiseks. IRLiga sõlmitud koalitsioonileppesse panime kirja, et vanemahüvitis saab jätku vanema-pensioni näol. Vanemapensioni põhimõtete kohaselt

> Järgmise aasta 1. aprillil tõusevad pensionid keskmiselt 4,4%.

hakkab riik maksma lapsevanemale alates 2013. aastast teise pensionisambasse lisaraha, et hüvitada lapsega kodus olevale vanemale tööturult eemalolek, mis on seotud lapse kasvatamisega. Oleme jõudnud üksmeelele, et kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni teeb riik lapsevanema teise pensionisambasse 4% riigi keskmiselt palgalt vanemapensioni sissemakseid. Nii on neil, kes jäävad oma lapsega koju, oodata tulevikus suuremat pensioni. Ma loodan, et Riigikogu jõuab veel enne jõule selle eelnõu ka seaduseks kinnitada.

Foto: Mardo Männimägi

Rääkides veel noortest peredest, on mul väga hea meel tõdeda, et sotsiaalministeeriumis on valminud visioon selle kohta, kuidas saab riik olla abiks temalt tuge ootavatele peredele ning milliseks kujuneb lähituleviku lastekaitsekorraldus. Nimelt on allkirjastamisküpseks saanud laste ja perede arengukava, mis püüab anda selle valdkonnas tulevikuvisiooni aastani 2020.

Pere on inimsuhete kasvulava

Lapse kasvamise ja maailma lahtimõtestamise lähtekohad saavad alguse ennekõike perest. Ühte või teise asja suhtumise, käitumismallid ja väärtushinnangud oleme kõik oma kodust kaasa võtnud ning anname need edasi ka oma lastele.

Elu esimesed inimsuhete kogemused – armastus, hoolivus, üksteise abistamine ja toetamine – tulenevad peresuhetest: emalt-isalt, vanaemalt-vanaisalt, õdedelt-vendadelt. Parimal juhul on need soojad tunded, mis saadavad meid kogu elu. Kahjuks pole suhted mitte igas peres kõige paremad, isegi kui selle nimel palju pingutatakse. Oskusi jääb lihtsalt napiks ja vaja oleks ehk veidi tuge.

> Vanemahüvitis saab jätku vanemapensioni näol.

Laste ja noorte käitumist, nende tervist ja turvalisust mõjutavad otseselt suhted perekonnas. Kooliõpilaste tervisekäitumise rahvusvahelise uuringu „Health behaviour in school-aged children" kohaselt mõjutavad suhted perekonnas ja hea läbisaamine vanematega märkimisväärselt nii oma elu kui ka tervisega rahulolu, samuti sõltuvus- ja riskikäitumist. Head vanemlikud ja paarisuhte oskused parandavad samas peresuhete kvaliteeti, üldist elukvaliteeti ja suurendavad selle kaudu sündimust. Laste riski- ja sõltuvuskäitumise ning psüühikahäirete ärahoidmise aspektist on väga kaaluka tähtsusega vanemaharidus ja vanemluse toetamine.

Vanematele toeks

Lapsega koos sünnivad ka vanemad: tihtilugu vajavad nad nõu ja toetust, kuidas olla oma lapsele maailma parim ema või isa. Oskus hoida peresuhteid, nii vanematel omavahel kui ka lastega, aitab peredel kokku hoida, üksteist toetada ja tugev olla.

Vanemluse toetamine on ennetustöö, mis aitab vähendada vanemliku hooleta laste arvu ja säästab pikas plaanis ka riigi raha. Töö tagajärgedega on alati kulukam kui ennetustöö. Asenduskodudes on praegu natuke üle 1200 lapse. Aastal 2009 kulus vanemliku hooleta jäänud laste asendushooldusele riigil 265 miljonit krooni, ent vanemlust toetavaid teenuseid rahastati sotsiaalministeeriumi kaudu hinnanguliselt 3 miljoni krooni ulatuses.

Nii eeltoodut kui ka muid olulisi aspekte silmas pidades saigi ministeeriumi juhtimisel koos teiste organisatsioonide ning oma ala parimate spetsialistidega koostatud laste ja perede arengukava. Selle eesmärk on luua igale inimesele paremad võimalused olla võrdväärne ühiskonna liige ning suurendada laste ja perede heaolu. Põhirõhk langeb esmasele ennetusele, mille eesmärk on tagada, et üha vähem lapsi ja peresid satuks olukorda, kus nad vajavad asjatundja sekkumist. Seetõttu ongi arengukava üks kolmest põhiteemast vanemluse toetamine.

Terve pere = terve ühiskond

Laste ja perede arengukava pöörab suurt tähelepanu laste tervisele ja heaolule. Seda on esile tõstetud ka rahvastiku tervise arengukavas. Laste tervist tuleb tähtsustada ühiskonna igal tasandil. Nii kaasavadki arengukavad eri ministeeriume, kohalikke omavalitsusi ja mittetulundusühinguid seisma ühiselt laste hea tervise eest. See tähendab terviseharidust koolis, tervislikku koolitoitu, pidevat tervisekontrolli, sportimisvõimalusi ka väljaspool koolitunde jne.

Mida tervemad on lapsed ja toetavamad on peresuhted, seda tublimad täiskasvanud neist lastest ühel päeval sirguvad. Eesti tuleviku jaoks on see määrav, sest ainult nii jääme rahvana püsima. Samuti sõltub riigi ja majanduse edasine areng sellest, kas ja kui aktiivsed on meie inimesed tööturul ning kui õppimisvõimelised ja edukad oleme uute ülesannetega kohanemisel.

Heast algusest sõltub homne päev. Toetava pere, korraliku hariduse ja lapsi märkava ühiskonnaga riik võib homsele päevale julgelt vastu minna. Usun, et laste ja perede arengukava aitab meil tagada Eestile parem tulevik.

Foto: Mardo Männimägi

ÜRO peaassambleel: Lähis-Idast kuni nakkamatute haigusteni

Urmas Paet osales New Yorgis ÜRO peaassamblee 66. istungjärgu avanädalal. Ta teeb Reformikirjale lühiülevaate, milliseid kohtumisi ja teemasid tõi see tihe nädal kaasa välisministritele.

Tekst: Urmas Paet

Foto: Välisministeerium

Seekordne jutt on kokkupressitud kirjeldus sellest, kuidas möödus ÜRO tänavuse peaassamblee avanädal. Erinevalt eelmistest aastatest oli õhus intriigi ja ootusärevust. Nimelt lubas Palestiina omavalitsuse president Abbas tulla seekord välja taotlusega võtta Palestiina ÜRO liikmeks ning arvestades pingeid Iisraeli-Palestiina suhetes ja nn araabia kevadet, oli ÜRO liikmeskond juba enne peaassamblee algust lõhenenud ja paiguti emotsionaalne.

Sõda ebatervislikele eluviisidele

Aga nüüd järjekorras ehk näiteid sellest, mida sisaldab välisministrite septembrikuu kolmas nädal New Yorgis ÜRO peaassambleel.

Nädal algas mul kohtumisega ÜRO remonditavas peahoones hea tuttava, Jordaania välisministriga, kellega oli juttu Eesti ja Jordaania ühistest tegutsemishuvidest. Ta rõhutas korduvalt, kui tähtis on see, et Euroopa Liit jääks Palestiina küsimuses ühtseks. Leppisime kokku kohtuda järgmisel korral Tallinnas.

> Kuulutati sõda paksusele, tubakale ja alkoholismile.

Sealt edasi läksin sotsiaalministeeriumi palvel kõnet pidama ÜRO kõrgetasemelisele mittenakkavate haiguste üritusele peaassamblee saalis. Seal kuulutati sõda paksusele, tubakale ja alkoholismile. Need on nn mittenakkushaigused, mis purustavad elukvaliteeti ja tapavad rohkemgi, kui arvata võiks. Jutt oli nii hirmuäratav, et lubasin endale hakata edaspidi palju rohkem liikuma. Olgugi et tegemist oli nakkamatute haiguste teemalise üritusega, sain ometigi vist mingi viiruse, sest järgmisel päeval oli suur nohu ja vägagi keskpärane enesetunne.

Ja ees oli veel kohtumine Gambia välisministriga, kes rõõmustas, et Eestis ja Gambias elab peaaegu sama palju inimesi, ning tutvustas Gambia kandidaati Rahvusvahelise Kriminaalkohtu (ICC) prokuröri kohale.

NATO ja EL ühise laua taga

Järgmine päev tõi endaga muu hulgas kaasa Euroopa Liidu välisministrite Palestiina-teemalise kohtumise ning mure olukorra pingestumise pärast Lähis-Idas. Sellele järgnes Euroopa Liidu ja Vene välisministrite kohtumine, kus olid jutuks võimalikud kokkupuutepunktid suhtumises Lähis-Ida, Süüria ja Liibüa sündmustesse. Pärast kohtumist lubas Vene kolleeg Sergei Lavrov saata mulle oma vastilmunud raamatu. Jään huviga ootama.

Uuel päeval oli muu hulgas lõuna Liechtensteini saadiku residentsis, et arutada Rahvusvahelise Kriminaalkohtu tulevikku. Detsembrist saab selle organisatsiooni riikide assamblee juhiks Eesti esindaja Tiina Intelmann. Seega tõuseb Eesti inimõiguste tagamisel rahvusvaheliselt taas esile. Sellesse päeva jäi veel tuumajulgeoleku konverents ja sõnavõtt sellel. Teema on eriliselt tähtsaks saanud paraku järjekordse suurõnnetuse, Jaapani Fukushima tuumakatastroofi järel. Loodetavasti on uued tuumajaamad senistest veelgi turvalisemad.

> Vaja on, et Iisrael ja Palestiina hakkaksid taas omavahel rääkima.

Õhtul kogunesid Euroopa Liidu ja NATO riikide välisministrid, et kõnelda nii Palestiina ümber toimuvast kui ka Liibüa operatsiooni jätkumisest. Õhtusöögi korraldas USA riigisekretär Hillary Clinton. See oli üks harvu kordi, kus kõik NATO ja Euroopa Liidu riigid said ühise laua taga kokku, sest kahe organisatsiooni koostööd raskendab paraku jätkuvalt Türgi ja Küprose tüli. Iseenesest on see nonsenss, et samu väärtusi jagavad organisatsioonid ei suuda piisavalt koos töötada.

Iisraeli ja Palestiina leppimist pole näha

Järgmisel päeval ehk reedel, 23. septembril läksid emotsioonid ÜRO peaassamblee saalis üle hulga aastate väga tuliseks. Kõnedega esinesid nii Palestiina omavalitsuse president Abbas kui ka Iisraeli peaminister Netanyahu. Abbas teatas, et esitas ÜROle avalduse Palestiina liikmeksvõtmiseks. Tema kirglikku kõnet katkestas korduvalt peamiselt araabia riikide esindajate aplaus ja vahelehüüded. Ka paar esinejat hiljem lavale läinud Netanyahut tervitati hüüete ja aplausiga, kuid seda tegid peamiselt juudi organisatsioonide esindajad. Paraku ei kumanud neist kõnedest midagi, mis ennustanuks Iisraeli ja Palestiina leppimise algust. Palestiina esitatud taotlus liikus edasi aruteludeks julgeolekunõukokku.

Kohtusin sel päeval veel ÜRO peaassamblee saalis toimunust ilmselgelt pettunud Iisraeli välisministri Liebermaniga ning inimõiguste organisatsiooni Human Rights Watch esindajaga, kes tunnustas Eestit inimõiguste kaitsmise ja selle teemaga rahvusvaheliselt tegelemise eest. Samuti pidas ta oluliseks, et Eestist saab Rahvusvahelise Kriminaalkohtu riikide assamblee juht.

Minu ÜRO-nädala viimasesse päeva jäi kohtumine Brasiilia uue välisministriga. See nii rahvusvahelises poliitikas kui ka majanduses järjest kaalukam riik otsustas avada Eestis saatkonna. Eesti rahvusvaheliste suhete võrgustikus on äärmiselt tähtis omada sõpru ka väljaspool Euroopat ja Põhja-Ameerikat ning seetõttu on hea, et meie suhtlemine Brasiiliaga areneb kiiresti.

See oli telegrammistiilis ülevaade märkimisväärsematest kohtumistest ja kõnedest ÜRO peaassamblee avanädalal New Yorgis. ÜRO julgeolekunõukogu on asunud arutama Palestiina avaldust ÜROga liitumiseks, kuid edu sellele julgeolekunõukogus ma ei ennusta. Palestiina riiki Iisraeli kõrval rahumeelselt eksisteerimas näevad peaaegu kõik maailma riigid, kuid paraku pole seda võimalik saavutada ühepoolsete sammude ja sündmustega. Vaja on, et Iisrael ja Palestiina hakkaksid taas omavahel rääkima. Vastasel korral ei ole Lähis-Idas kahjuks positiivseid muutusi oodata.

MINISTRI KABINETIS

Keit Pentus: keskkonnahoid ja majanduskasv on lahutamatud partnerid

Küsis Annikky Lamp

Uus valitsus on nüüdseks ametis olnud pisut üle poole aasta. Võtsin sel puhul sabast kinni keskkonnaministril Keit Pentusel, et uurida, kuidas on läinud, mis tehtud ja mis plaanis. Täieliku avatuse vaimus tuleb ühtlasi tõdeda, et me ei pea seda vestlust mitte ministri kabinetis, vaid Kasahstanis, kus Astana linnas peetakse ministrite kõrgetasemelist vee ja rohelise majanduse teemalist konverentsi.

Foto: Maria Karu / MK-Estonia

Keit, leidus neid, kes väljendasid üllatust selle üle, et Sinust sai praeguses valitsuses just keskkonnaminister. Äkki selgitad natuke, miks nii ja mitte teisiti?

See oli valimiste järel mu enda kindel valik ja esimene eelistus. Eesti inimeste elukvaliteet ja riigi konkurentsivõime on minu jaoks tähtsad teemad ning mõlemad sõltuvad otseselt sellest, millises seisus on Eesti keskkond. Klaar õhk, võimsad metsad, puhas joogivesi, jõed-järved – see kõik on meie jaoks nii loomulik. Selle kõrval muutub aasta-aastalt olulisemaks küsimus, kuidas me suudame oma majandust edasi arendada nii, et see oleks looduse suhtes järjest säästvam.

Kas Sa usud, et Eestis on majanduskasv võimalik ilma keskkonnahuve riivamata?

Kuidas kujundada Eesti majandus selliseks, et see parandaks inimeste elujärge, vähendades samal ajal keskkonnariske ja leevendades ressursinappust, see on Reformierakonna jaoks tähtis teema. Riikide konkurentsis on pikas plaanis võitja see, kes suudab arendada ka keskkonna vallas välja ressursse võimalikult säästlikult kasutava mudeli, ja mitte see, kes suudab võimalikult arrogantselt loodusesse suhtudes ulatuslikult saastada. Minu jaoks on oluline, et Eestis juurduks hoiak ja arusaam, et keskkonnahoid ja majanduskasv pole mitte vastandid, vaid nagu Tipp ja Täpp, lahutamatud partnerid. Tahan Eestis igati toetada ja ergutada uute, nutikate tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõttu, et lahendada keskkonnamuresid. Või veel parem, vältida nende tekkimist.

Uuest tehnoloogiast rääkides – miks on elektriautode laialdasem kasutamine Eestis nii palju kirgi tekitanud?

E-autod on kogu maailmas veel väga uus asi. Ses mõttes on täiesti mõistetav, et esialgu tekitab selline areng tõrksust ja kahtlejaid on palju. Ja eks see on tõsi, et esialgu ei pruugigi kõik täiesti muretult laabuda. Aga mäletate, millised probleemid olid meil 20 aastat tagasi mobiiltelefonidega? Või kuidas on arenenud internet ja e-teenused? Kui oleksime tollal ütelnud, et me ei hakka kogu selle arendustööga jamama – vaatame parem kõrvalt ja ootame, kuni teised riigid on selle tööga piisavalt kaugele jõudnud, ning proovime siis ree peale astuda –, siis uuriksime praegu iPadi ja wifit nagu vasikas aiaväravat. E-autondusega on sarnane lugu.

Kuidas aitavad elektriautod lahendada keskkonna probleeme?

Oleks väär luua arusaama, nagu lahendaksid e-autod kõik Eesti keskkonnaprobleemid. Küll aga muudavad nad linnaliikluse vaiksemaks ja tossuvabamaks, kulude kokkuhoid veel peale selle. Transpordist tuleb praegu muide umbes 40% õhku saastavatest kasvuhoonegaasidest. See on hoonete energiapidavamaks muutmise kõrval igal juhul üks peamisi valdkondi, mille jaoks otsida uusi ja säästvamaid lahendusi. E-autod, mis ei söö bensiini, vaid milles on lubatud kasutada ainult rohelist energiat, on selleks üks võimalus. Aga samamoodi on tähtis kõik see, mis puudutab ühistranspordi nüüdisajastamist. Moodsad ja kokkuhoidlikumad bussid, mille toome tänavatele Tallinnas, Narvas ja Narva-Jõesuus, maakonnaliinide uued bussid, mis hakkavad sõitma Ida-Virumaal ja Harjumaal, Tallinnas neljandale liinile tulevad uued moodsad trammid, rohelist energiat tarbima hakkavad rongid ... Need on paar näidet kavast muuta üks kõige saastavam sektor palju säästlikumaks. Ka tulevane Tallinna-Varssavi kiirrong on peale mugavuse mitu korda keskkonnasäästlikum lahendus kui lennusõit või ühe rongi asemel teedel sõitvad sajad autod.

Nüüdseks on Sul ametis oldud juba üle 150 päeva, mis tähendab, et võin süümepiinadeta küsida, mida on Sul seni tehtust ette näidata.

Ma pean väga heaks tulemuseks seda, et suuname järgmisel aastal keskkonnavaldkonna investeeringuteks üle 400 miljoni euro. Need on kõik pika vinnaga teod, mis tähendavad mõlemat: puhtamat keskkonda ja tänu ressursside mõistlikumale kasutamisele ka kokkuhoidu kuludes. Üks väike näide: Orissaare vald tegi targa otsuse ja paigutas Keskkonnainvesteeringute Keskuse toel üle 300 000 euro küttesüsteemi tänapäevastamisse. Selle tulemusena langetas Orissaare toasooja hinda ajal, mil üldine hinnatõus on suureks mureks.

Aga Sa küsisid, mis on esimeste kuudega tehtud. Näiteks on pikalt vaieldud eraisikust metsaomanikule suunatud tulumaksureformi üle. Selle järgi on erametsa omanikul lõpuks võimalik pärast metsa tegemist kolme aasta jooksul teenitud tulust maha arvata kõik metsa majandamisega seotud kulud. See tähendab ühest küljest, et erametsast peaks jõudma rohkem puitu turule, mis peaks leevendama hinnasurvet, ja teiseks on metsaomanikul paremad võimalused metsa ülestöötamise järel näiteks metsateede kordategemiseks. Mulle meeldib sel teemal rääkida mitte ainult seetõttu, et see on tähtis meie valijate jaoks, vaid ka seepärast, et see otsus motiveerib korraga nii metsa eest paremini hoolt

Foto: Erakogu

kandma kui ka ettevõtlusega tegelema. See on vaid üks näide, kuidas keskkonnakaitse ja majanduse edendamine võivad käia käsikäes.

Avalikkuse tähelepanu oled üksjagu pälvinud seoses Nabalaga. Kuidas selle kaevandamisega Tuhala nõiakaevu lähistel lood tegelikult on?

Nabalas on kõik kaevandamisega seotud toimingud peatatud. Tegeldakse kaitseala moodustamise ettepanekuga ja on täiesti selge, et loodusväärtuste kahjustamine ei ole aktsepteeritav. Seda, kuidas riik saaks tulevikus suunata kaevandamist mõistlikumalt ja süsteemselt ega oleks pelgalt avalduste vastuvõtja ning – nagu see jube bürokraatlik sõna ütleb – menetleja, analüüsime ministeeriumis hoolikalt.

Ja lõpetuseks – see on Su esimene ministri tööpost. Laenates Eesti spordireporterite lemmikküsimust: kuidas tunne on? Mis on Sinu jaoks kõige nauditavam osa tööst ja mis mitte nii väga?

Spordiretoorika lainel vastates: ma mõtlen, et mul on praegu maratonist läbitud alles esimesed kurvid, ja kui tead, et sind toetab hea tiim, siis saab tunne olla ikka ainult tugev. Mis on kõige parem osa? Mulle meeldib asju ära teha, otsida lahendusi ja neid ka ellu viia. Ja teisalt, ma ei ole nõus, kui midagi tehakse poole vinnaga, pealiskaudselt.

Esimest korda pärast kommunismi kokkuvarisemist valiti Poolas valitsus tagasi teiseks ametiajaks järjest, peaministrina jätkab Donald Tusk.
Foto: David W Cerny

Olenemata palju kõmu tekitanud kampaaniavõtetest ei saatnud Jaroslaw Kaczynskit valimistel edu.
Foto: Pawel Kopczynski

Teedrajavad valimised Ida-Euroopas

Tekst: Priit Kallakas

Poola ja Läti esinduskogu valimisest on Reformikir- ja postkasti jõudmise ajaks juba üsna palju aega möödas, siiski tasuks heita pilk Sejmi ja Seimi valimistele ja vaadelda, mis toimub meie lähiriikide poliitikas.

„Pulmalised ärkasid pühapäeval varem ning väsinud peadest hoolimata suundusid pidulised koduringkondadesse valima, vältimaks Jarosław Kaczyński Seaduse ja Õigluse Partei võimuletulekut," kirjeldas poolakast tuttav sealsete noorte poliitilist meelsust ja haaratust.

Poola valitsus jätkab

9. oktoobril toimunud Poola parlamendivalimiste tulemusel jätkab peaministrina Donald Tusk. Tema Kodanike Platvorm kogus ligi 40 protsenti häältest, mis annab parlamendi 460-kohalises alamkojas 207 kohta. Tuski peamine konkurent oli aastail 2006–2007 peaministriks olnud Jarosław Kaczyński, kelle Seaduse ja Õigluse Partei sai 29,9 protsendi valijate toetuse ning 157 kohta Sejmis.

> Kui jagataks Poola valimiste kõige piinlikuma kampaaniaosa auhinda, siis ka selle võidaks kindlasti Kaczyński.

Kahe suure erakonna kõrval pääses Poola parlamendi alamkotta kolm väiksemat parteid, kellest mainimisväärseim on kindlasti Janusz Palikoti Ruch Palikota (Palikoti Liikumine). Viimane registreeriti erakonnana vaevalt neli kuud enne valimisi, kuid tal õnnestus koguda kümne protsendi Poola valijate toetus ning saada paremuselt kolmas valimistulemus. Ehkki Palikoti Liikumise kampaania oli vägagi populistlik, tõi erakond valimisdebattidesse varem tabuteemadeks olnud kiriku maksustamise, kergete narkootikumide seadustamise ja homoseksuaalide õigused.

Läti seimi avaistungit saatis protestiv venekeelne rahvahulk, kes polnud rahul, et suurimat parteid Koosmeele Keskust valitsusse ei lahetud võtta. Foto: Raitis Purins

Palikoti Liikumine mõjus kindlasti protestiliikumisena ja suutis novaatorlike kampaaniateemadega võita eelkõige noorte liberaalide südamed.

Valimised võitnud Tuski Kodanike Platvorm esindab paremkonservatiivset maailmavaadet ning on välispoliitiliselt suunatud Euroopa lõimumisele. Sellele oponeeris Kaczyński Seaduse ja Õigluse Partei, kes on vastu Euroopa Liidu föderaliseerumisele ja veab esmajoones patriootliku karmikäelise poliitika vankrit. Kui jagataks Poola valimiste kõige piinlikuma kampaaniaosa auhinda, siis ka selle võidaks kindlasti Kaczyński. Valimiskampaania viimastel tundidel avaldatud memuaarides süüdistab ta sakslasi imperialistlikes soovides annekteerida Lääne-Poola alad, mis on ajalooliselt kuulunud Saksamaale.

> Demokraatliku koalitsiooni loomisele on antud roheline tuli.

Poola valimiste järel jätkab senine koalitsioon Tuski juhtimisel. Tusk on lubanud, et ta ei tee vahetusi kabineti koosseisus vähemalt aasta lõpuni, mil Poola on Euroopa Liidu eesistujamaa.

Mis saab Lätist?

Läti Seimi valimised 17. septembril olid küllaltki murrangulised, kuid vara on öelda, kas uus koosseis ja vastvalitud valitsus suudavad tuua lõunanaabrite poliitikasse stabiilsuse. Ei olnud üllatus, et valimised võitis venemeelne Koosmeele Keskus, kuid peaküsimus oli, kas läänemeelsed ja demokraatlikud parteid suudavad luua koalitsiooni, kaasamata valitsusse vasakpoolseid ja oligarhe.

Suurimatest erakondadest võitis Koosmeele Keskus 31 kohta, endise Läti presidendi Valdis Zatlersi Reformipartei 22 kohta ning senise peaministri Valdis Dombrovskise Ühtsuse Erakond 20 kohta sajakohalisest parlamendist. Läti ühe suurima oligarhi Ainārs Ļlesersi erakond valimiskünnist ei ületanud, see tähendas, et demokraatliku koalitsiooni loomisele on antud roheline tuli. Koalitsiooni loomisse kaasati kolmanda osalisena rahvuskonservatiivne erakond Kõik Lätile, kes sai 14 kohta. See tähendab, et loodaval koalitsioonil on väike, 56 kohaga parlamendienamus, mis kindlasti ei taga koalitsiooni püsimajäämist kogu valimistsükliks.

Foto: Joel Hirv

Kristiina Ojuland: kirev ja kriitiline aasta

Euroopa Parlamendi (EP) liikme Kristiina Ojulandi põhiülesanne oma fraktsioonis on tegeleda Eesti-Vene suhetega. Brüsseli-Strasbourgi töö kõrvalt hoiab ta jätkuvalt tihedat sidet ka Eesti ja oma valijatega.

Küsis Kristiina Sild

Kevadel korraldasin koostöös EP asepresidendi Edward McMillan-Scottiga juba teist aastat konverentsi inimõiguste olukorrast Tiibetis, Eestist esines seal inimõigusaktivist, kolumnist ja kirjanik Roy Strider. Eestil on väga ainulaadne ajalooline kogemus ebademokraatlike režiimidega. Me ei tohi unustada, kust me tuleme – olnud ise võõrvõimu okupeeritud, oskame asetada ennast nende rahvaste olukorda, kelle iseseisvuspüüdlusi on samuti pikki aastakümneid pärsitud.
Sel aastal on kogu maailma pilgud olnud pööratud araabia maade poole – nii ka Eestis, ehkki mõnevõrra teistsugustel põhjustel. Kui 23. märtsil saabusid teated Eesti jalgratturite röövimisest Liibanonis, pöördusin samal õhtul EP täiskogu istungil Catherine Ashtoni poole palvega seista Eesti kodanike käekäigu eest.

Millised on tänavu Euroopa Parlamendis olnud tähtsamad küsimused, millele oled keskendunud?

Kuna minu põhiülesanne meie 84-liikmelises fraktsioonis on tegeleda Euroopa Liidu (EL) ja Venemaa suhetega, siis ongi suur hulk energiat kulunud sellele. Esimest korda EP ajaloos on kuue kuu jooksul vastu võetud kolm resolutsiooni, mis käsitlevad olukorda Venemaal. Olen kuulunud nende algatajate ringi ja saanud 736-liikmelises parlamendis suure enamuse toetuse. Juba detsembris on Venemaal Riigiduuma valimised ning järgmisel aastal presidendivalimised. Venemaa on Euroopa Nõukogu liikmena võtnud endale rahvusvahelise kohustuse tagada muu hulgas vabade ja õiglaste valimiste korraldamine. Meie ülesanne on neile pidevalt meenutada nende kohustusi ning teha kõik meist olenev, et Venemaa hakkaks järgima oma põhiseadust. Demokraatlikum Venemaa on kahtlemata Eesti julgeoleku huvides.

Kas töö on peale välispoliitika toonud kaasa ülesandeid ka teistes valdkondades?

Koostan praegu EP julgeoleku- ja kaitsekomisjoni arvamust, mis käsitleb küberrünnakuid Euroopa Liidu infosüsteemide vastu. Tegemist on EL-i liikmesriikide seaduste ühtlustamisega, täpsemalt puudutab see küberrünnakuid korraldanud isikute karistusi. EL-il on veel väga suur arenguruum liikmesriikide koostöö tõhustamisel ja operatiivsel reageerimisel küberrünnakutele.

2007. aastal Eesti vastu toime pandud küberrünnakud on siiani hoiatavaks näiteks kõigile liikmesriikidele selliste rünnakute võimalikust ulatusest ja tõsidusest. Ajal, mil aina enam meie igapäevaelu aspekte on seotud infosüsteemide segamatu toimimisega, on tähtis, et EL-is arendataks võimekust ennetada ja tõrjuda küberrünnakuid ning ühtlasi ühtlustataks seadusi rünnakute toimepanijate vastutusele võtmiseks.

Laiemalt on infotehnoloogial meile väga palju pakkuda, eriti majanduskriisi ajal, mil on ilmnenud tungiv vajadus kärpida avaliku sektori kulutusi. Siinkohal võibki infotehnoloogia pakkuda lahendusi osa funktsioonide ülevõtmisel, et lihtsustada kodanike elu ja vähendada avaliku sektori töömahtu. Kavatsen edaspidigi selle valdkonna arengul silma peal hoida ning võimaluse korral julgustada teisi EL-i liikmesriike üle võtma Eestis juba toimivaid rakendusi.

Nende oluliste teemade kõrval pakub kodanikele kahtlemata suurt huvi eurokriisiga seonduv.

Just nii. Euroala mõne liikmesriigi võlakriis ähvardab avaldada mõju euroalale tervikuna ja laiemalt kogu Euroopa Liidule. Olen seisukohal, et EL peab väga hoolega kaaluma, millised on kõige otstarbekamad, pikaajaliselt jätkusuutlikud meetmed, et tagada EL-ile edaspidine majanduslik võimekus. On väga tähtis, et liikmesriigid tunnistaksid, et me ei saa kulutada teenitust rohkem.

Olen mitmel kohtumisel saanud korduvalt kuulda kiidusõnu Eesti kohta. Ka suurte liikmesriikide, eelkõige Saksamaa esindajad on väljendanud imetlust Eesti võimekuse üle teha kriisis olles edukalt keerulisi kärpeid ning pöörata järsk majanduslangus kiiresti taas kasvuks. See annab kindlust, et oleme olnud õigel teel ja võime olla ka teistele eeskujuks.

Kuidas olete parlamendi pingelise töögraafiku juures suutnud hoida sidet Eestiga?

EP liikmel on võimalus kutsuda Brüsselisse või Strasbourgi oma riigi kodanikke tutvuma parlamendi tööga. Olen sel aastal võõrustanud 125 külalist, kes on oma silmaga saanud näha, kuidas EP-s töö käib, ja veenduda, et me ei tööta Siim Kallasega ühes majas ega ka mitte samas institutsioonis. Külaliste seas on olnud inimesi mitmest eluvaldkonnast, õpilastest eakateni ja eri rahvustest inimesi.

Nendel kohtumistel külalistega olen saanud selgitada, et EP liikmena ei ole mind viieks aastaks Brüsselisse või Strasbourgi pagendatud, vaid et olen jätkuvalt Eestis tegev. Pärast nädala sees Brüsselis või Strasbourgis tehtavat tööd kasutan nädalalõppe kohtumisteks oma valimisringkonnas. Jätkan endiselt Lääne-Virumaal Reformierakonna juhina ja pärast viimaseid riigikogu valimisi tegutsen aktiivselt ka Ida-Virumaal. Näiteks pean sel sügissemestril riigi ja õiguse teooria loenguid Narva kutseõppekeskuses. Esmaspäeviti töötan Tallinnas, kus toimuvad kohtumised riigikogu fraktsiooniga ja erakonna kontori liikmetega ning paljud teised kokkusaamised inimestega, kes seda soovivad.

Millised on Teie kavatsused eelseisvateks tööaastateks?

Kui võrrelda tööd Euroopa Parlamendis spordiga, siis tuleb meeles pidada, et see ei ole mitte sprint, vaid maraton. Oma mandaadi kestel on oluline tegeleda järjekindlalt valijatele tähtsate teemadega. Mis puudutab suhteid Venemaaga, siis juba praegu on meil elluviimisel plaan kutsuda kokku niiöelda Helsingi komitee 2.0. Üheskoos Euroopa Liberaalide ja Demokraatide Liidu fraktsiooni esimehe Guy Verhofstadtiga korraldame novembri teisel nädalal Helsingis rahvusvahelise konverentsi, kus mitme auväärse osaleja toel üritame avaldada Venemaale survet, et eelseisvatel valimistel saaks seal võimaluse demokraatia. Üks kõige lugupeetumaid esinejaid sellel konverentsil on Nõukogude Liidu esimene ja viimane president ning glasnosti ja perestroika ellukutsuja Mihhail Gorbatšov.
On tuntud ütlus, et nädal on poliitikas pikk aeg. Inimõigustele ja demokraatiale pühendudes on raske ennustada, kus maailma piirkonnas lahvatab parasjagu järgmine kriis. Tuginedes varem tehtule kavatsen kindlasti jätkata tööd Venemaa, Valgevene, Hiina Rahvavabariigi ning teiste ebademokraatlike režiimide

Foto: Joel Hirv

alal. Samuti pööran tähelepanu Euroopa Liidu idanaabruse poliitikale, eriti Taga-Kaukaasia riikides toimuvale ning loomulikult teistele Eesti jaoks tähtsatele küsimustele – eeskätt meie IT-sektoris saavutatule ja meie parimate kogemuste teadvustamisele ELi tasandil, et rohkem rakendada meie teadmisi ELi siseturul.

Transpordimajanduse poliitikast

Tekst: Siim Kallas

Euroopa Komisjoni transpordivolinik Siim Kallase sõnul peaks Euroopa Liit kaasama ühtse ja kvaliteetse transpordivõrgustiku rajamisse erasektori. Selle eelduseks on aga läbipaistva ettevõtluskeskkonna loomine.

Foto: Euroopa Komisjon

Majanduspoliitika on olnud alati meie erakonna peamisi huvisid. Majanduspoliitikas on palju tahke ja valdkondi. Oma praeguses ametis kujundan (või üritan kujundada) Euroopa transpordipoliitikat. See pole lihtne ülesanne. Transpordi mõju majandustegevusele on suur, kuid seda on sageli alahinnatud. Euroopaski on laialt levinud vaated, mille kohaselt transport on ainult probleem, eelkõige keskkonnaprobleem, mille peab lahendama, kas või inimeste ja äritegevuse liikuvust piirates. 10 miljonit töökohta ja 5 protsenti SKTst justkui polegi oluline.

Islandi vulkaan – lihtsa nimega Eyjafjallajökull – äratas paljud üles. Suur häire lennuliikluses halvas näiteks keerukamate toodete transportimise Euroopa ja teiste kontinentide vahel. Isegi Euroopa-sisestel lühematel vahekaugustel ei suutnud rongid lennukitele asendust pakkuda. Nägime, kui haavatav on majandus siis, kui transpordivõrgustikus tekib ootamatu häire.

Euroopa transpordis on peale äkiliste juhtumite ka suuri süsteemseid häireid, mis ajaga kipuvad muutuma üha kaalukamaks. Need on esiteks liiklusummikud eelkõige maanteedel ja tänavatel, aga ka lennunduses, ning ega seisakud sadamates ja raudteedelgi midagi ebatavalist ole; teiseks tuleb nimetada sõltuvust vedelkütustest, mida toodetakse naftast.

Transpordi hinnakujundus on ähmane

Kõige nõrgem koht tundub olevat raha – raha kui õiglase majanduskeskkonna kujundaja, kui ka lihtsalt investeeringuteks vajaliku raha pikaajaline puudujääk. Oleks ju loomulik, et selline võimas majandusharu nagu transport teeniks nii palju tulusid, et kasvaks ja areneks ise, loomulikul teel, aga see pole kahjuks nii. Õiglane majanduskeskkond tähendab õiglast hinnakujundust, nii et kulud oleksid kaetud ja et oleks võimalik teha investeeringuid. Transpordi hinnakujundus on väga ähmane – kaugeltki mitte läbipaistev. Suurt rolli mängivad poliitika, traditsioonid ja jõuvahekorrad ühiskonnas.

Autotranspordis makstakse kütuseaktsiisi, lennunduses mitte. 24-s Euroopa Liidu liikmesriigis kehtivad eri tüüpi teemaksud, mida enamasti kasutatakse eelarve täitmiseks. Uute teede ehitamiseks raha siiski ei jätku.

Lennujaamade ja sadamate kasutamise tasud on väga erinevad, sageli täiesti läbipaistmatud. Lennu- ja laevafirmad väidavad, et tihti on need ka liiga suured ning nende tasude paindlikkus ei vasta vajadustele. Näiteks juba mainitud tuhakriisi puhul kandsid lennufirmad suuri kahjusid, aga lennujaamad ja lennujuhtimiskeskused said sellegipoolest enamjaolt oma tulud kätte.

> Transpordi hinnakujundust mõjutavad poliitika, traditsioonid ja jõuvahekorrad ühiskonnas.

Piirkondlik transport võib olla poliitiliselt väga tundlik. Paljudes riikides toetatakse seda, nagu ka mitut ühistranspordi liiki, maksumaksja rahaga. Kas toetuste taotlemine on aus ja läbipaistev? Kas ka teiste riikide ettevõtted võivad toetustele pretendeerida? Kaugeltki mitte.

Maksumaksja rahast ei piisa

Kuidas peaks makstavates tasudes kajastuma vajadus vähendada keskkonna saastamist, kasvuhoonegaaside väljalaset, müra ja liiklusummikuid?

Mõjukad rühmad väidavad, et transport on üldse liiga odav ning ei kata ühiskonna tegelikke kulusid keskkonnakaitsele ja paremale elukorraldusele. Transpordi liigset odavust loetakse ka üheks töökohtade mujale siirdumise põhjuseks. Tõepoolest, kui veotariifid on piisavalt madalad, on ju mõttekas ehitada vabrik sinna, kus muud tingimused on soodsamad.

Tõsi, selleks, et transport oleks osa meie heast elukvaliteedist ja tekitaks meile vähem igasuguseid probleeme, nagu ummikud, keskkonna saastamine ja hilinemised, vajab ta raha. Ja on loomulik, et selle raha teenib ta ise. Hinnakujunduse reformid transpordis on paratamatud, sest maksumaksja raha, millest on rahastatud paljusid transpordivajadusi, kuivab kokku. Kui kütuse hind tõuseb, vähenevad kütusemaksudest korjatavad tulud, sest kusagil on taluvuse piir ja aktsiisimaksude tõstmisel on ka poliitilised piirid. Kindlasti hakkab tehnoloogiliste uuenduste tulemusena vähenema ka naftast toodetud kütuste tarbimine. Uued kütused on üldjuhul aktsiisivabad.

Erasektori kaasamise tingimused

Transpordiinvesteeringuteks on juba tükk aega raha puudu jäänud. Kui näiteks 1970. aastail investeerisid Euroopa riigid infrastruktuuri 1,5% SKTst, siis nüüd on see näitaja kõigest 0,8%. Palju raha on neelanud ülikallid suurobjektid.

Vajadus transpordiinvesteeringuteks Euroopas on tohutu suur. Tarvis on uusi lennuradasid, uusi raudteid kiirematele rongidele, paremaid autoteid. Tarvis on liiklussõlmi eri transporditeenuste kombineerimiseks, uut tehnoloogiat transpordi juhtimiseks ja korraldamiseks ning reisijate ja ettevõtete paremaks teenindamiseks. Tarvis on uusi, keskkonnasõbralikumaid autosid, ronge, lennukeid, laevu, tramme ja busse.

Kui kõik kokku lugeda, siis vajab Euroopa transpordiinvesteeringuteks 2030. aastani 1,5 triljonit eurot. Pole mõeldav, et see raha tuleks avalikust eelarvest. Ilma erasektorit kaasamata ei tule midagi välja ning erasektoril on raha transpordiinvesteeringute tegemiseks piisavalt. Selle raha kaasamine on siiski võimalik ainult teatud tingimuste olemasolul. Maailma suurimate investeerimispankade arvamuse kohaselt on need tingimused kokkuvõttes järgmised.

Esiteks, äritegevus tuleb poliitikast lahus hoida. Poliitiline sekkumine transpordipoliitikasse tuleb viia miinimumini.

Teiseks tuleb luua õiglane, stabiilne, läbipaistev ja aus majanduskeskkond. See tähendab eespool mainitud hinnakujundamist, mille tulemusena on erasektoril võimalik usaldusväärselt kavandada tuleviku tulusid oma investeeringult. See tähendab ka ausat konkurentsi teenuste osutamiseks, mida järgmine valitsus ära ei muuda.

Kolmandaks on vaja julgemini erastada. Paljude ebaõnnestunud erastamistehingute tõttu Euroopas on tekkinud hirm erastamise ees. Samas on Euroopas palju transpordiobjekte ja ettevõtteid, mida on võimalik erastada. Eraettevõtetel on palju paremad võimalused pankadest laenu saada.

> Poliitiline sekkumine transpordipoliitikasse tuleb viia miinimumini.

Neljandaks, õiguslik keskkond enamikus Euroopa Liidu liikmesriikides ei soodusta erainvesteeringuid. Õiguslikele ja muudele vaidlustele on antud liiga palju võimalusi mis tahes rajatis blokeerida. Eraraha on kindlasti valmis ootama õiguslike vaidluste lahenemist teatud aja, aga see ei saa venida lõpmatuseni. Selgus peab tulema mõistliku aja jooksul.

Viiendaks, kõik transpordipoliitika otsustused on pika ajamõõtmega. Üks lennuk lendab 30 aastat, rong sõidab umbes sama kaua, sillad ja tunnelid kestavad sajandi. Seetõttu peab ka investeerijatel olema kindlus pika aja peale. Ei saa olla nii, et riigis ja omavalitsusüksuses vahetuvad valitsused muudavad transpordi investeerimisotsuseid oma suva järgi.

Kuuendaks, suured transpordiprojektid vajavad käivitamiseks teatud avaliku võimu toetust. See ei pea olema otseselt rahaline sissemakse, pigem tagatis selleks, et ettevõte saaks soodsamat laenu. See on vajalik ka kindlustunde tekitamiseks. Praktika näitab, et uued transpordiprojektid vajavad alguses aega – nii reisijate harjumist kui ka äritegevuse kohandumist. Seda näitab näiteks Eurotunneli ja Prantsuse kiirraudtee kogemus.

Euroopa Liit on teinud suuri edusamme alati siis, kui ta on mingeid takistusi kaotanud. Märksa vähem edukas on Euroopa Liit olnud siis, kui ta on püüdnud ise mõnda valdkonda juhtida. Õiglase, läbipaistva ja ühtlase majanduskeskkonna loomine on just selline tegevus, millega kaotatakse nähtavad ja nähtamatud barjäärid ning lastakse ettevõtlusel algatusvõimeliselt areneda. Nii on see olnud ühtse siseturu loomisel, nii saab see ehk olema ka ühtse transpordiala loomisel Euroopas.

Energiasääst võiks olla Eesti ekspordiartikkel

Riigikogu liige Kalle Palling arutleb, kuidas Eesti võiks olla energiasäästmise lahenduste ja kogemuste eestkõneleja.

Foto: Kaupo Kikkas

Kalle Palling usub, et energiasäästlik ehitamine loob parema elukeskkonna, rõõmsamad ja edukamad inimesed ning ka omavalitsused võiksid sellisesse mõtteviisi investeerida.

Õhus on elektrit. Eesti ja Euroopa Liidu energiaturgu ootavad ees muutused. Selleks, et olla nendeks valmis, on vaja teada, kui palju energiat ja milleks me kasutame. Et olla energiasäästu vallas edukas, peame olema teistest sammukese ees, kasutades uudseid lähenemisi, teistmoodi lahendusi ja uusi ideid. Kõige aluseks on teadmine, kui palju ja millist energiat me kulutame.

Aasta 2020 on Euroopa Liidus oluline. Selleks ajaks tuleb energiat kasutada tunduvalt tõhusamalt ja energia tootmiseks peab kasutama palju rohkem taastuvaid allikaid. See on raske ülesanne kogu Euroopale. Eestil on selles valdkonnas võimalik teha suur tiigrihüpe. Kodumaal uudse mõtlemismudeli juurutamine loob pinnase murdmaks ka väljapoole riigipiire. Energia tõhus kasutamine on kogu Euroopa Liidu majanduses arenev suund.

Mida energia säästmise all mõeldakse

Energia on väärtuslik ja kallis kaup, mida tuleb kasutada äärmiselt tõhusalt. Soovides säilitada elustandardit ja kasutada edaspidigi samu mugavusi, tuleb pöörata tähelepanu, millele kulutad. Teadlik tarbimine on tähtis eeldus, et jõuda selle kalli kauba eest maksta turgudel kujunevat hinda. Ilmselt ei leidu palju selliseid inimesi, kes oleksid energia säästmise nimel valmis hea meelega loobuma oma harjumustest. Seetõttu tuleb kokkuhoiuks leida lahendusi, mis ei mõjuta niivõrd elurütmi.

> Energia tõhus kasutamine on kogu Euroopa Liidu majanduses arenev suund.

Energia all ei peeta silmas ainult elektrienergiat, vaid kogumis nii elektri-, soojus- kui ka transpordiks vajalikku energiat, sealhulgas kütuseid. Teades, kuhu ja kui palju kulutame, on võimalik erinevate energialiikide kasutamist optimeerides ja ümber jagades tekitada märgatavat kokkuhoidu. Tõsi, energiasäästlik ehitus ja transport ise toovad kaasa senisest suurema elektrienergia kasutamise. Sellest on lihtne järeldada: energiasääst on siis ju kallis. Just seda väidet sooviksin siinkohal ümber lükata.

Suurim potentsiaal on elamumajanduses

Praegu veel eriti ei teadvustata, et suurema energiatõhususega kaasnevad tavaliselt ka suuremad mugavused ja elukvaliteedi tõus. Teades, et keskkonnanõuded karmistuvad üha enam, on energia säästmisest ainult võita. Võidavad riigid, sest väheneb vajadus kasutada fossiilseid kütuseid. Võidavad inimesed, sest tänu energia säästmisele jääb neil raha kõigeks muuks lihtsalt palju rohkem. Kuna energiasäästu suurim arenguvaru inimese jaoks peitub elamumajanduses, siis alustan sellest.

Eestis ja ka kogu maailmas puudub arusaam, millisel tasemel energiatõhusust võimaldab tänapäevane tehnoloogia hoonete puhul, milline peab olema 2020. aasta maja. Pole näidisobjekte ega lahendusi, mis tutvustaksid laiemale üldsusele uuel tasemel hoonete tõhusust, otstarbekust ja kasutusmugavust. Pole praktilist oskust ega koostöövõimekust luua uuel tasemel hooneid ja tagada kvaliteeti. Puudub ka eeskuju, mida tuua näiteks või mille järgi ise teha.

> Nüüdne võrk tootja ja tarbijaga ei suhtle.

Eeltoodud kitsaskohad tuleks pöörata nii Eestis kui ka kogu Euroopa Liidus tõeliseks edulooks, töötades välja terviklahendused nii elamu- ja võrguehituse kui ka transpordi valdkonnas. On 2011. aasta. Aega veel on, kui peagi alustada. Võttes arvesse, et enne teisi lahenduste väljatöötamine ja nende rakendamine kauni puutumata loodusega väikeses Eestis loob meie ettevõtetele ja riigile võimaluse olla energiasäästu vallas eestkõneleja number üks. Usun, et ka praegu kasutamata teadus- ja arendustegevuse raha saaks siin edukalt kasutusele võtta.

Maja 2020 ja nutivõrk

Looduslikud materjalid, energiasõltumatus, päikesepaneelid, tõhus ventilatsioon ja nullilähedane energiakulu peaks olema elamuehituses standard. Sellistes majades tahavad ka inimesed pikemalt elada. Juba praegu koondab Eesti ECO Klaster hulga ettevõtteid, kes koostöös TLU ökoloogia instituudiga keskenduvad oma toodete ja teenuste ökoloogilisuse ja konkurentsivõime suurendamisele. Eesmärk on luua uus, energiatõhus maja, kus oodatav küttekulude kokkuhoid on kümnekordne. Selline lahendus aitab säästa raha. Eestile on oluline see, et kasutataks vaid kohalikke ettevõtteid ja looduslikke materjale. Toote Maja 2020 valmimise järel on seda lahendust võimalik müüa kõikjal maailmas. Võidavad kõik arhitektid, ehitajad, materjalitootjad ja teised asjaosalised.

Eesti seisab nagu paljud teisedki riigid teelahkmel, kuidas minna edasi energeetikaarendustega. Paljudele investeeringutele seavad piirid ette elektrivõrgud, millel on kindel läbilaskevõime. Päeval on koormus suur ja öösel väike, keskmiselt kujuneb hind kõrgeks. Kui meil oleks „tark" võrk ja „targad" seadmed, mis kasutaksid energiat siis, kui seda on üle (kui teised ei tarbi) ja see on odav, siis kokkuvõttes muutuks energia hind meile soodsamaks. See tähendab, et lihvitakse maha „kõrged tipud" tarbimise tippaegadel. Nüüdne võrk tootja ja tarbijaga ei suhtle, vaid vahendab energiat tootja dikteeritud hinnaga. Eesti on just paraja suuruse ja sellise tarbijate hulgaga, et nutivõrku ehk *smart grid*'i edukalt rakendada. Seda olukorras, kus valikud energeetikas on lahtised ja ülikoolid ootavad uusi ülesandeid.

Samas suunas võiks liikuda ka eramajade puhul, võttes kasutusele päikeseenergia, mida saaks muundada talvel kütteks ja suvel jahutuseks. Kui majaomanik ostaks endale päikesepaneeli, siis on see ääretult kallis. Kui aga mõni energiafirma, näiteks Eesti Energia, ostaks hulgi päikesepaneele ja oleks eramaja omanikele partneriks, on pilt hoopis teistsugune. Majaomanik võiks anda energiafirma käsutusse oma katuse või osakese aiamaast päikesepaneelide paigutamiseks tingimusel, et energiafirma müüb toodetud päikeseenergiat talle pikaajalise lepinguga x protsenti turuhinnast odavamalt. Peremees ei pea tegema esmapilgul kallist investeeringut, vaid liisib energia ostmise kaudu endale päikesepaneeli x aasta jooksul. Seejärel jääbki see paneel talle ja tulevikus on sama kogus energiat „tasuta".

Ka omavalitsused saavad abiks olla

Inimeste teadlikkus energiasäästu vallas on äärmiselt vajalik. Energiasäästlik ehitamine loob parema elukeskkonna, rõõmsamad ja edukamad inimesed. Omavalitsused võiksid sellisesse mõtteviisi investeerida. Energiasäästlik ehitamine on algfaasis kallim ja tavaliselt kipuvad inimesed sellest loobuma, eriti nooremad pered. Omavalitsus, kes soovib enda territooriumile keskkonnateadlikke ja edukaid maksumaksjaid, võiks teatud aastate jooksul katta selle hinnavahe, mis tekib hoone energiasäästlikuks ehitamisel. Seda muidugi juhul, kui on saavutatud piisavalt suur energiasääst, ja miks mitte seada tingimuseks ka elektriauto kasutamine.

Eesti võiks saada energiasäästu ehk vastavaid tehnoloogilisi lahendusi, teadmisi ja kogemusi eksportivaks maaks. Mõelgem suurelt ja tegutsegem kiirelt. Praegu külastatakse Austria, Saksamaa ja Rootsi linnu ikka selleks, et oma silmaga näha toimivaid lahendusi. Ka see on tähtis osa ekspordist. Miks ei võiks Eestigi olla selle loetelu eesotsas?

Eesti erakonnaelu viisaastak

Viis aastat tagasi palus Reformikiri toonasel volikogu esimehel Rain Rosimannusel kirja panna oma visioon Eesti erakonnaelu arengust. Lugu ilmus 2006. aasta oktoobrikuus, veidi varem olid Keskerakond ja Rahvaliit sõlminud KERA-paktiks nimetatud leppe Arnold Rüütli toetamiseks presidendivalimistel.

Vastuseks palvele teha nüüd uus tulevikuvaade saatis Rosimannus tollesama artikli koos kommentaariga, et kui jätta mõned päevakajalised detailid kõrvale, ei ole tema kujutlus muutunud, lihtsalt osa sellest ennustusest on juba täitunud. Lugejad võivad ise otsustada, kas nad on selle hinnanguga nõus.

Suur murrang tulekul? Varem või hiljem

„Mis meist saab?" – Umbes nii võiks peiu Edgar Savisaarele niiskete silmadega otsa vaatav peiupoiss Villu Reiljan küsida pärast hiljutist abielulepingu sõlmimist.

Aus vastus kõlaks ilmselt: „Tolm. Mälestus."

Kuis nii? Vaatame asja lähemalt

Eesti poliitikas võib praegu eristada nelja peamist voolu või suundumust. Esiteks, peavoolu majandusliberaalid ehk Reformierakond.

Teiseks, konservatiivne erivool, mida soovib esindada Isamaa ja Res Publica Liit, kuid mis pole eraldiseisva alternatiivina kuigi hästi välja arendatud. Identiteedi otsingud kestavad. Usun, et nõustutakse, et isegi rahvuslikkuse kohta, mida võis varem lugeda selle voolu eriomaseks osaks, on Reformierakonna seisukohad praegu sõnastatud selgemalt.

Kolmandaks, endiselt nõrgukesed sotsiaaldemokraadid. Ja neljandaks, populistlik vool, mille linnastunud tiiba esindab Keskerakond ja maatiiba temaga äsja liitunud Rahvaliit (edaspidi: KERAkond).

Muutused Eesti parteielus ei ole Isamaa ja Res Publica ning Keskerakonna ja Rahvaliidu ühinemisega sugugi lõppenud. Suurim muutus seisab alles ees ning selle peamist allikat ja materjali tuleb näha just viimases, populistlikus voolus.

Liidriparteid

Mida me näeme praegu? KERAkonna liikmes- ja valijaskond ulatub majanduslikus mõttes seinast seina – suurettevõtjatest töötuteni. Nende huvid on sageli kui mitte vastandlikud, siis vähemasti väga erinevad. Tavaoludes leiaksid ühed huvid loomulikuma esindatuse Reformierakonnas, teised Sotsiaaldemokraatlikus Erakonnas. Tugeva populistliku kesktõmbejõuta, n-ö normaaloludes, jaguneksidki need valijad peamiselt oma majanduslike huvide alusel ära maailmavaateliste erakondade vahel.

Praegu pole seda juhtunud, sest eksisteerib üks tegur, populistliku kesktõmbejõu allikas, mis takistab laialijagunemist nende tegelike huvide järgi. Selleks on tugev liider. Rahvaliit ja eriti Keskerakond on tegelikult liidriparteid. Nad on tugevasti tsentraliseeritud ning nende edu sõltub liidri isiklikest oskustest hoida koos niivõrd erinevate huvidega toetajaskonda ning manipuleerida avalikkuse ees vastandliku suunaga poliitikatega.

Kõik kestab neil kenasti, kuniks on selline liider. Kui see liider peaks aga mingil põhjusel väsima või leidma parema tegevuse, juhtub see, mis juhtub riikides pärast diktaatori lahkumist – toetajaskond ja senine asjade korraldus vajub laiali, sest sama kvaliteediga tegelast pole lihtsalt käepärast. Keskerakond polegi suutnud liidrivahetust üle elada. Andra Veidemanni lühike juhiperiood Keskerakonna eesotsas peaks meil veel meeles olema. Keskerakonna toetus kukkus alla 10 protsendi. Toetajad leidsid endale veenvamad ja lähedasemad esindajad, teised erakonnad.

Seetõttu võib kahtluseta öelda, et Savisaar ja Reiljan on Eesti sotsiaaldemokraatliku liikumise kõige tugevamad pidurid. Nende ettevõtjatest toetajad ei lasegi neil sotsiaaldemokraatiat liiga tõsiselt arendada. Reformierakonnale tekitab see alati kahetisi tundeid. Viljeldav agressiivne vasakpopulistlik retoorika sunnib nendega vihaselt võitlema. Teisalt aga on just KERAkonna sotsiaaldemokraatiavastane olemus võimaldanud Reformierakonnal nendega aeg-ajalt koostööd teha, säilitades nii Eesti liberaalse majandus- ja elukeskkonnana.

Milline on viie või kümne aasta pärast uus parteide pilt?

Kui KERAkonna nüüdsed liidrid kõrvale astuvad ja nende asemele satub selle etteotsa näiteks Siiri Oviir, Peeter Kreitzberg või mõni teine sotsiaaldemokraatlik poliitik, algab ühiserakonnas suur

Suur murrang tulekul? Varem või hiljem.

Riigikogu liige Rain Rosimannus ennustab Eesti parteimaastikku viie või kümne aasta pärast.

Illustratsioonid: Raivo Järvi

„Mis meist saab?" – Umbes nii võiks peiu Edgar Savisaarele niiskete silmadega otsa vaatav peiupoiss Villu Reiljan küsida pärast hiljutist abielulepingu sõlmimist. Aus vastus kõlaks ilmselt: „Tolm. Mälestus."

Kuis nii? Vaatame asja lähemalt.

Eesti poliitilisel maastikul võib täna eristada nelja peamist voolu või suundumust. Esiteks, peavoolu majandusliberaalid ehk Reformierakond.

Teiseks, konservatiivne erivool, mida soovib esindada Isamaa ja Res Publica Liit, kuid mis pole täna eraldiseisva alternatiivina kuigi hästi välja arendatud. Identiteedi otsingud kestavad. Usun, et nõustutakse, et isegi rahvuslikkuse osas, mida võis varem lugeda selle voolu eriomaseks osaks, on tänase Reformierakonna seisukohad sõnastatud selgemalt.

Kolmandaks, endiselt nõrgukesed sotsiaaldemokraadid. Ja neljandaks, populistlik vool, mille linnastunud tiiba esindab Keskerakond ja maatiiba temaga äsja liitunud Rahvaliit (edaspidi: KERAkond).

Muutused Eesti parteielus ei ole Isamaa ja Res Publica ning Keskerakonna ja Rahvaliidu ühinemisega sugugi lõppenud. Suurim muutus seisab alles ees ja selle muutuse peamist allikat ja materjali tuleb näha just viimases, populistlikus voolus.

Liidriparteid

Mida me näeme täna? KERAkonna liikmes- ja valijaskond ulatub majanduslikus mõttes seinast seina – suurettevõtjatest kuni töötuteni. Nende huvid on sageli kui mitte vastandlikud, siis vähemasti väga erinevad. Tavaoludes leiaksid ühed huvid loomulikuma esindatuse Reformierakonnas, teised Sotsiaaldemokraatlikus Erakonnas. Tugeva populistliku kesktõmbejõuta, nõ normaaloludes jaguneksidki need valijad peamiselt oma majanduslike huvide alusel maailmavaateliste erakondade vahel ära.

Täna pole seda juhtunud, sest eksisteerib üks tegur, populistliku kesktõmbejõu allikas, mis nende tegelike huvide järgi laialijagunemist takistab. Selleks on tugev liider. Rahvaliit, aga eriti Keskerakond, on tegelikult liidriparteid. Nad on tugevasti tsentraliseeritud ning nende edu sõltub liidri isiklikest oskustest niivõrd erinevate huvidega toetajaskonda koos hoida ning vastandliku suunaga poliitikatega avalikkuse ees manipuleerida.

Kõik on nende jaoks kenasti kestev, kuniks selline liider on olemas. Kui see liider peaks aga mingil põhjusel väsima või parema tegevuse leidma, juhtub see, mis juhtub riikides pärast diktaatori lahkumist – toetajaskond ja senine asjade korraldus vajub laiali, sest sama kvaliteediga tegelast pole lihtsalt käepärast. Keskerakond polegi suutnud liidrivahetust üle elada. Andra Veidemanni lühike juhiperiood Keskerakonna eesotsas peaks meil veel meeles olema. Keskerakonna toetus kukkus alla 10%. Toetajad leidsid endale veenvamad ja lähedasemad esindajad teiste erakondade näol.

Seetõttu võib kahtluseta öelda, et Savisaar ja Reiljan on sotsiaaldemokraatliku liikumise kõige tugevamad pidurid Eestis. Nende ettevõtjatest toetajad ei lasegi neil sotsiaaldemokraatiat liiga tõsiselt arendada. Reformierakonna jaoks tekitab see alati kahetisi tundeid. Viljeldav agressiivne vasakpopulistlik retoorika sunnib nendega vihaselt võitlema. Teisalt aga on just KERAkonna sotsiaaldemokraatia-vastane olemus võimaldanud Reformierakonnal nendega aeg-ajalt koostööd teha, säilitades nii Eesti liberaalse majandus- ja elukeskkonnana.

Milline saab viie või kümne aasta pärast olema uus parteimaastik?

Kui KERAkonna tänased liidrid kõrvale astuvad ja nende asemele satub selle eteotsa näiteks Siiri Oviir, Peeter Kreitzberg või mõni teine sotsiaaldemokraatlik poliitik, hakkab ühiserakonnas toimuma suur rahvaste rändamine. Parempoolsema kallaku ja huvidega seltskond liigub Ansipi Reformierakonda või konservatiivsemate, vasakpoolsemate kerakondlaste ümber, kes hakkavad heitlema valimisvõidu pärast ja valdumisi valitsusi.

Niisamuti lahustub majanduslikus mõõtmes linna-maa telg. Sellele aitavad kaasa nii demograafilised protsessid (linnastumine) kui ka näiteks Euroopa Liidu jagatavad põllumajandusest võõrutamise toetused. KERAkonna teke märgibki ennekõike põllumajandusküsimuste lahkumist poliitikateatri esireast. Maaeluga seotud küsimused jäävad tähtsaks kõigile erakondadele, kuid mitte sel määral, et need vääriksid eraldi (ja maailmavaateta) poliitilist erakonda.

Kui valimisseadustes proportsionaalsust ei vähendata, ilmub liberaalreformistide ja sotsiaaldemokraatide kõrvale parlamenti ilmselt ka paar äärerühmitust. Kas jõuavad sinna eesti või vene rahvusradikaalid või hoopis mõni postmaterialistlik rühmitus, näiteks samasooliste või roheline seltskond või ka mõlemad, pole praegu võimalik öelda. Aga keegi ilmub.

Nii et Ain Seppiku kuulutatud suur murrang võib tõesti tulla, kuid ilmselt märksa hiljem ja hoopis teistsugusel kujul, kui tema seda endale ette kujutada tahaks. Niisama kindlasti kui ükskord loobuvad poliitikast nii Savisaar kui ka Reiljan, leiab aset ka selline parteielu normaliseerumine. KERAkonna moodustumine on selle kindel märk – tuli liituda, sest eraldi ei ole populistlikud erakonnad enam konkurentsivõimelised. Seega on küsimus ainult ajas. Ja see tiksub juba.

Foto: Tarje Lepp, Eesti Päevaleht

Rainile on Toompea võimukoridorides liikumine tuttav. Tema, kui sotsioloogi nägemust tulevikueesti poliitmaastikust tasub tõsiselt võtta.

2006. aasta oktoobris ilmunud Reformikirjas ennustas Rain Rosimannus viie aastaga Eesti poliitmaastikul juhtuvat. Kas läks täppi?

Euroopa Finantsstabiilsuse Fondist

Reformierakonna Tallinna arendusjuht Rene Ilves selgitab Reformikirjale, miks on Euroopa Finantsstabiilsuse Fondis osalemine Eestile vajalik.

Foto: Scanpix-AFP

Kõigepealt tahan öelda, et olen Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi (EFSF) kriitikutega nõus. Kreeklastest on justkui jäänud mulje, nagu nad elaksid mõnusalt sooja päikese all, mängides kohvikutes kaarte ning tehes nalja töökate ja kokkuhoidlike põhjamaalaste üle. Paratamatult võibki tekkida tunne, et ise nad on oma hädades süüdi ja võtku aga oma drahm tagasi. Pankade hinnangul tähendaks eurost loobumine Kreekale SKT 50-protsendilist vähenemist. Aga mis meil sellest, las iga riik saagu ikka ise kuidagi hakkama ja miks peaksime aitama meist tunduvalt rohkem teenivaid kreeklasi.

Aga reaalsus on see, et praegu on meil valida kahe halva vahel: kas ratifitseerida kiirelt EFSF või lasta lisaks kreeklaste omale põhja ka enda majandus. Eesti ekspordist läheb Euroopa Liitu 70 protsenti. Kui Euroopas tuleb uus majanduskriis, siis tähendab see meile ekspordi kohest vähenemist. Ettevõtted jääksid tellimustest ilma ja inimesed tööta.

Kriis jõuab meieni kahte moodi

Kuna suured Euroopa kommertspangad on ostnud märkimisväärses koguses probleemsete riikide võlakirju, siis tekiks Kreeka püsiva maksejõuetuse korral nende pankade vastu usaldamatus. Usaldamatus pankade vastu tähendab, et pankadevaheline krediiditurg ei toimi ja hoiustajad püüavad oma hoiuseid pangast kätte saada. Selline olukord põhjustaks kergesti panga pankroti ja inimesed kaotaksid oma säästud.

Kahjuks on sama reha otsa astunud ka Euroopa Keskpank. Ostetud on suures koguses võlakriisis vaevlevate riikide võlakirju, mille hind langeks kohe, kui Kreekas tekiksid maksejõuetuse kahtlused. Euroopa Keskpank on mänginud ennast nii nurka, et varade 4-protsendilise vähenemisega kaasneks panga kapitali nullimine.

See tähendab, et me peame hakkama Euroopa Keskpanka rekapitaliseerima. Odav lõbu see pole.

Pangaprobleemid jõuaksid kiiresti ettevõteteni, sest ärikeskkond vajab toimivat pangandust. Et suurem osa ettevõtteid ei ole suutnud veel täielikult viimasest majanduskriisist toibuda, tuleb uus kriis hullem. Eelmise kriisi ajal oli ettevõtetel kogunenud hulk vabu vahendeid, millega sai tegevust jätkata, isegi, kui see oli kahjumlik. Uue kriisi korral aga ei ole ettevõtetel kuskilt varuvahendeid võtta ja nad peavad oma äri nii palju kärpima, et see jõuaks kasumisse. See tähendaks Eestis tuhandete inimeste päevapealt koondamist. Loomulikult tooks see kaasa ka palkade vähendamise. Kärpima peab ka riik.

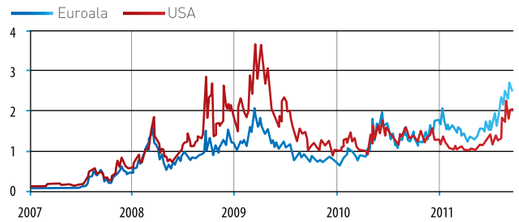
> Ärikeskkond vajab toimivat pangandust.

Kas EFSFist on majanduskriisi vältimisel abi?

Ameerika Ühendriigid panid 2008. aasta lõpus panganduskriisi seisma radikaalsete sammudega: üleöö tuldi välja 700 miljardi dollarilise päästepaketiga. Tollel hetkel oli see ennekuulmatu summa ja rahustas finantsturge hoobilt.

Nüüd oleme olukorras, kus Euroopas tõstab pead samasugune pankadevaheline usaldamatus, nagu oli Ameerikas 2008. aasta sügisel. Juuresoleval graafikul on näha olukord 2008. aasta lõpus ja praegu.

Pankade 5 aasta CDS preemia, %

Allikas: Eesti Pank

Oluline on silmas pidada, et EFSFi raames antavad garantiid on rangelt tingimuslikud. Abi saav riik peab laenu saamiseks tegema reforme, mille eesmärk on suurendada riigi tulusid, kärpida kulusid ja vähendada laenukoormust. Näiteks Kreeka peab 8 miljardi euro suuruse laenu osamakse saamiseks koondama 30 000 riigitöötajat, kehtestama uusi makse, müüma ära 30 riigile kuuluvat ettevõtet ja arvama 150 000 riigitöötajat eservi, mis tähendab neile inimestele väiksemat palka.

Praegu saab Kreeka laenu nendelt riikidelt, kes olid euroalaga liitunud enne 1. jaanuari 2011 – Eesti nendes programmides ei osale. Edaspidi otsustab Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjon (ELAK), kas Eesti võtab osa mõne riigi abistamisest või mitte. Laenu andmise tingimused on koostatud põhimõttel, et hädas olev riik saaks teha rahulikult reforme ja viiks oma eelarve paari aasta jooksul plussi. See võimaldab tal asuda võetud laene tagastama. Kogu raha ei lähe Kreekasse. Selle juhtumiseks peab valitsema meie riigis kas äärmine lohakus või rumalus. Valitsusel on võimalik peatada väljamaksed riigile, kes tingimusi ei täida. Tingimusi täitev abisaaja riik suudab ka oma laenud tagasi maksta, tingimusi mitte täitev riik aga laenu ei saa.

EFSFi kogumaht on 726 miljardit eurot, millest väljastatakse garantiisid kuni 440 miljardi euro ulatuses. Eesti 1,995 miljardi euro suurune osalus on kogumahust 0,275 protsenti. IMF ja Euroopa Liit on lubanud Kreekat toetada 110 miljardi euroga, millest IMF annab 30 miljardit ja Euroopa riigid 80 miljardit eurot. Seega garanteerib Eesti Kreeka laene maksimaalselt 220 miljoni euro eest.

Kreeka edusammud

Kreeka eelarvedefitsiit ilma intressikuludeta oli 2009. aastal 24 miljardit eurot, 2010. aastal 11,2 miljardit eurot ja 2011. aastal prognoosi kohaselt 1,8 miljardit. Kreeka loodab jõuda eelarve ülejääki ilma intressikuludeta 2012. aastal.

Avaliku sektori töötajate palku on alandatud 30%, koondatud on 174 000 riigitöötajat ja pensione on kärbitud 7%. Tuletan meelde, et Eestis ei kärbitud pensione isegi kõige raskemal ajal, pensionid hoopis tõusid 5%. Veel on Kreekas vähendatud kohalike omavalitsuste arvu 1034-lt 325-le. Pensioniiga on tõstetud 65. eluaastani ja seda tõstetakse veel. Peale selle on tehtud suur hulk reforme avaliku sektori töö tõhustamiseks ja ettevõtlusvabaduse soodustamiseks.

Protestimine avalikus sektoris tehtavate erinevate kärbete vastu on saanud Kreekas igapäevaseks. Foto: Scanpix-AFP

Osalemine EFSFis annab Eestile moraalse õiguse kõikidele muudele Euroopa Liidu toetustele. Saame me ju Euroopast miljardeid eurosid toetusi põllumajandusele, taristu ehitamiseks ja muuks. EFSFi osalisena on meie rahandusministril kõik õigused hurjutada Euroopa lohakaid riike ja kutsuda neid korrale.

Rene Ilves on lõpetanud Tallinna Tehnikaülikooli Tallinna kolledžis majandusarvestuse eriala, töötanud LHV Pangas analüütikuna ja olnud aktiivne investor üle kümne aasta.

Küsimus ei ole (ainult) rahas

Reformierakonna välissekretär Silver Meikar usub, et euroala finantsabipaketid ja kontroll eelarvete üle on tee tugevama Euroopa Liidu suunas. Tekst: Silver Meikar

Foto: Geert Vanden Wijngaert

Mis tahes panga laenukomitee vastus Kreeka-nimelise firma rahataotlusele saaks olla vaid üks: ei! Puhtalt finantsloogikat järgides oleks sellise ebaefektiivse „ettevõtte" krediidilimiidi suurendamine rumalus, kui mitte kuritegu, sest sellise riskiga investeering riivab otseselt panga aktsionäride ja hoiustajate huve. Kui Euroopa väärtuste ainuke mõõdupuu on raha, siis raskustesse sattunu kõrbegu.

Naaber või pereliige

Ebamõistliku eelarve- ja majanduspoliitika tõttu raskustesse sattunud riikide abistamise vajadusest rääkides kasutatakse võrdluseks sageli kujundlikke näiteid hätta sattunud naabri abistamisest. Toetamise pooldajad kõrvutavad seda tulekustutiga appi tõttamisega olukorras, kus üleaedniku maja lahvatab põlema. Vastased küsivad retooriliselt, kas ollakse tõepoolest valmis maksma kinni endast märkimisväärselt paremini elava naabri jätkuvat priiskamist.

Naabri-kujundi kasutamine räägib palju sellest, millisena näeme Euroopat. Puhtgeograafiliselt on Venemaa palju enam meie naaber kui Kreeka, kuid tänu Euroopa Liidule, NATO-le, Schengenile ja euroalale oleme viimasega märksa rohkem seotud. Nii pööraks ka Eesti raskustesse sattudes pilgu abi saamiseks idanaabri asemel läände ning ootaks tulekustuteid Moskva asemel pigem ka Euroopa kaugeimatest pealinnadest Ateenast, Dublinist ja Lissabonist.

Siiski on kõige lähemgi naaber kaugemal kui vend või õde. Võlgadesse kukkunud sugulasele läheme ikka appi ja teda kergekäeliselt tänavale ei viska. Oleme valmis isegi püksirihma pingutama, et tasuda elupõletajast narkomaani ravikulusid, sest teame, et meie enda heaolu sõltub otseselt sellest, kui hästi läheb perel tervikuna. Vend-Kreeka on midagi palju enamat kui naaber-Kreeka.

Jätkame ühist sõitu

Isegi need, kes peavad euroala ja perekonna vahel paralleeli tõmbamist naiivseks või isegi ohtlikuks liialduseks, peavad nõustuma, et tänu ühisele majandus- ja finantsruumile ei hulbi rahvusriigid maailmamerel eraldi, vaid sama aluse peal. „Hellitavalt" on sellele pandud isegi kurjakuulutav nimi – Titanic.

Euroala kriisi ohjamise analüüs juhtiva majandusajakirja Economist veebipäeviku 10. oktoobri sissekandes algab tabava irooniaga: kui Angela Merkel ja Nicolas Sarkozy olnuks Titanicu kaptenid hetkel, kui avastati lähenev jäämägi, oleksid nad arvatavasti asunud koostama ühisavaldust kokkupõrke vältimise kohta. Sellistes olukordades jääb pressiteatest väheseks.

Kuigi Eesti finantssüsteem on tänu valuutakomitee süsteemile olnud euroga seotud selle algusest, kutsuti meid trümmi reisijatekajutist kaptenisillale selle aasta alguses. Käsi silme ette panna, kaitsvat loitsu lausuda või lihtsalt jäämäe miraaži kadumist uskuda pole mõtet. Euroala liikmena me mitte ainult saa otsustada, vaid ka peame otsustama, mida teha katastroofi vältimiseks.

Titanicu metafooriga jätkates: mõni tahab süüdlased üle parda visata ning sel moel lasti kergendades loota, et laeva kurssi on kerge muuta. Nõrgakäeliselt riigitüüri hoidnud, tegelikku olukorda varjanud ning seetõttu kogu euroala ohtu seadnud Kreekast vabaneda oleks õiglane ning hoiatuseks teistele. Valdavalt toetatakse siiski lahendust, mis lubaks dieedile mineval Kreekal jätkata ühist sõitu.

Iseotsustusõiguse vähendamine võib olla kasulik

Põletavad teemad, mitu eurot peab iga töökas eestlane maksma laisale lõunamaalasele, kui suur on pensionite erinevus ning milliseid hüvesid saavad Kreeka bürokraadid, loovad soodsa pinnase kohati poliitilise kultuuri piiri ületavate vaimukuste paiskamiseks avalikkusse. Nende kõrval tundub debatt Euroopa tuleviku üle kahvatu, kauge ja igav.

Euroala rahanduskriisi lahendamisel ei ole niivõrd tähtis küsimus, kas Kreekale antakse ja kui palju antakse, vaid kuidas seda tehakse. Kõigile tuntuks saanud lühendid EFSF ja ESM on Euroopa Liidu arengu seisukohalt midagi palju fundamentaalsemat kui ühe liikmesriigi aitamine. Euroopa Stabiilsusmehhanism eeldab ju liidu aluslepingu põhimõtete muutmist ning selle tagajärg, vähemalt euroala jaoks, on rahvusriikide iseseisvuse vähenemine.

Levinud, kuid eksitav on esitada seisukoht, et euroala karmimad eelarvepoliitika reeglid ei tähenda rahvusriikide iseotsustusõiguse vähendamist. Muidugi vähendavad, kuid ma pean seda Eestile ja laiemalt kogu Euroopa Liidule kasulikuks. Meie valitsus, samuti Luksemburgi ja Soome oma, on ainsana suutnud Maastrichti kriteeriume täita.

Euroopa Liidu integratsioon tähendab, et loobudes mingist osast suveräänsusest, saame vastu samas mahus teiste riikide suveräänsust. Andes teistele võimaluse kontrollida meie riigieelarve koostamist, saame vastu võimaluse mõjutada teiste samasse rahasüsteemi kuuluvate riikide eelarveid. Kui kunagi peaks Eestis võimule tulema lauslaenamist ja lõtva eelarvepoliitikat toetav erakond, siis oleks riigi tuleviku seisukohalt kaslik, et konkreetsemad kokkulepped euroala riikidega suruksid sellise poliitika vähemalt teatud raamidesse.

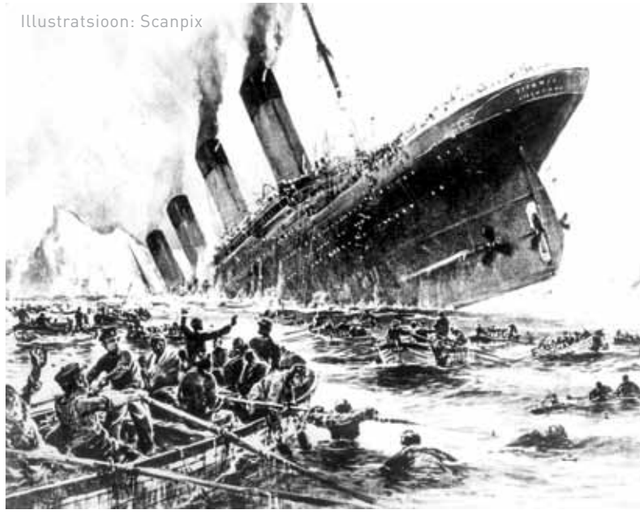
Piitsa ja prääniku poliitika

Kuid küsimus ei ole mitte ainult rahas, vaid Eesti ja laiemalt kogu Euroopa julgeolekus, positsioonis maailmas ning väärtustes. Kui peame keskenduma peamiselt sisekriisile, jääb vähem aega enese maksmapanekuks või selleks, et olla maailma sündmustes vähemalt osaline. Euroopa riikidest eraldivõetuna suudaks ehk ainult Saksamaa seista võrdse partnerina endise hegemooni USA, tõusvate tähtede Hiina, India ja Brasiilia ning otsustajate ringi kuuluvate Jaapani ja Venemaa kõrval.

Euroopa Liidu mõjujõu vähenemise tagajärjeks julgen lugeda ka seda, mis toimub praegu näiteks Valgevenes ja Ukrainas. Meie (ehk ELi) huvide ja väärtustega on kooskõlas, et meie läheduses asuvad riigid austaksid demokraatia ja õigusriigi põhimõtteid ja võitleksid korruptsiooniga. Isegi kui Euroopa Liidu uks jääb nende ees suletuks (või nad ei ava seda), oleksime väga tihedalt seotud partnerid. Selle saavutamiseks oleme kasutanud nn piitsa ja prääniku poliitikat. See tähendab, et demokraatiast taganemise eest kehtestame sanktsioonid (nt Valgevene) ja reformide eest pakume uut vabakaubanduslepingut (nt Ukraina).

Nõrk Euroopa Liit toob paratamatult kaasa piitsa hoo raugemise ning finantskriisi jätkumise korral kuivab ka prääник. Eelmise aasta reisil Thbilisisse viskas üks kõrge riigiametnik õhku väite, et Gruusia peaks võtma eeskujuks pigem Singapuri ja loobuma Euroopa perspektiivist. Tasub meenutada, et Singapur on küll majanduslikult edukas, kuid kindlasti mitte demokraatiat ja kodanikuvabadusi pakkuv riik.

Illustratsioon: Scanpix

Euroala finantskriisi tähtsus on seega palju suurem kui pelgalt Kreeka aitamine või mitteaitamine. Võib-olla ongi euroskeptikute uppuva Titanicu võrdlus sobilik. Lühiajaline eesmärk on kokkupõrget jäämäega vältides päästa laev fataalsest katastroofist, kuid seejärel tuleb kurss võtta lähimasse dokki ja laeva põhjalikult remontida. Nii nagu Titanicu terasplaadid ja neid koos hoidvad needid olid ebakvaliteetsed, vajavad reformi ka euroala põhialused. ESM ja kontroll eelarvete üle oleks kindlasti sammud kriisikindlama euroala ja laiemalt tugevama Euroopa Liidu suunas.

Valitsuse kuus plaani kolmel aastal

Tekst: Henri Arras

Reformikiri heitis pilgu tulevatele aastatele ja sellele, mida põnevat näeb ette valitsuse tegevusprogramm. Sellest mahukast dokumendist pole välja toodud kaugeltki mitte kõik ega kõige olulisem, kuid proovisime igast järgmisest kolmest aastast leida kaks märkimisväärse mõjuga tegevust, millest mõni on pälvinud ehk põhjendamatult vähe tähelepanu.

2012

Maailmamajanduse katsumused

Maailma ja Euroopa finantsturud on väga heitlikud. USA eelarveprobleemid, selgusetus euroala mõne riigi võlakriisi lahendusteede suhtes, arenevate turgude ülekuumenemine ja kõrgemad toorainehinnad on halvendanud maailmamajanduse väljavaateid ning põhjustanud tugevaid häireid turgude tavapärases käitumises. Majandusprognoose on muudetud pessimistlikumaks peaaegu kogu maailmas, teiste hulgas on teinud seda peamised Eesti kaubanduspartnerid.

Foto: Kirill Iordansky

Väikesele eksportivale riigile tähendab see pilvi tulevikutaevas. Tuleviku määramatus eeldab valmisolekut vajaduse korral reageerida väliskeskkonna muutlikkusele. See on valitsuse järgmise aasta kõige tähtsam ülesanne, sest korras riigirahandusest ja majandusest sõltuvad peaaegu kõik ülejäänud otsused, õigemini võimalused nendeks.

Tark ja roheline majandamine

Kyōto protokoll lubab riikidel vabad CO_2 heitkoguste ühikud ehk AAU-d (*Assigned Amount Unit*) maha müüa riikidevahelisel kasvuhoonegaaside heitkoguste kauplemise turul. AAU-de müügi reeglid näevad ette, et kvoodi müügist saadud raha tuleb kasutada CO_2 ja teiste kasvuhoonegaaside emissiooni vähendavates keskkonnasäästlikes projektides. Millisesse projekti AAU-de müügi tulud suunatakse, otsustab kvoodi ostja.

Eesti riik on usaldusväärse partnerina maailmas juhtivate kvoodikauplejate hulgas. Saadud raha on suunatud seitsme meetme elluviimiseks: avaliku sektori hoonete energiatõhususe parandamine, katlamajade ja soojatorustike uuendamine, avaliku

Foto: Toomas Huik / Postimees

liiniveo busside soetamine, tuuleenergia investeeringutoetus, korterelamute renoveerimistoetus, elektriautode soetamine sotsiaaltöötajatele ning elektriautode laadimissüsteemi ja toetusskeemi rajamine.

Kyōto protokollis on määratud tähtaeg, millal peab kvoodimüük olema lõppenud: 2012. aasta 31. detsember. Ajapiirang on ka raha kasutamisel ning üldjuhul tuleb see mõne aastaga ära kulutada. Eestile tähendabki see seda, et järgmine aasta toob hulganisti kaasa kvoodimüügi rahast tingitud muutusi.

Näiteks remonditakse umbkaudu 150 miljoni euroga energiasäästlikumaks ligi 500 hoonet, millest laias laastus pooled on riigi ja pooled omavalitsuste hooned. Samuti hangitakse sadakond uut keskkonnasäästlikku bussi, millest viiendik on linnaliinibussid ning ülejäänud sobivad maakonnaliinide teenindamiseks. Need bussid on kavas kasutusele võtta Ida-Viru ja Harju maakonnaliinidel. Kümme linnaliinibussi on mõeldud Tallinnale.

Korterelamute renoveerimistoetuse meede näeb ette, et kuni 35 protsenti elamute energiasäästlikumaks muutmise kuludest hüvitatakse AAU-de müügist teenitud tulust. Meetme alla käivad fassaaditööd, akende-uste vahetus ning kütte- ja ventilatsioonisüsteemide uuendamine, ka võib paigaldada keskkonnahoidlikumaid süsteeme, näiteks päikesepaneele ja maa- või õhksoojuspumpasid.

2013

Vanemapension

2003. aastal Reformierakonna loodud vanemahüvitis on olnud sündimuse kasvu märkimisväärne mõjutaja. Ka teadusuuringud on kinnitanud, et vanemahüvitisest tingitud kindlustunne toetab laste saamist. Valitsusliit on kokku leppinud, et toimivat vanemahüvitise süsteemi ei lõhuta, vaid seda arendatakse edasi – niinimetatud vanemapensioni süsteem on plaanis jõustada 2013. aastast.

Foto: Urmas Luik / Pärnu Postimees

See tähendab, et 2013. aasta jaanuaris ja hiljem sündinud lapse ühele vanemale makstakse riigi keskmiselt sotsiaalmaksuga maksustatavalt töötasult neli protsenti teise

pensionisambasse kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni. Lapsevanemate pensionipõlve toetavate muudatuste eesmärk on kinnitada, et riik väärtustab järjest enam laste kasvatamist ning soovi, et lapsi sünniks Eestis veelgi rohkem. Lapsevanemate pensionikogumise toetamise põhimõtted vajavad valitsuses veel mõningaid tehnilisi täpsustusi, kuid eelnõu selle kohta peaks igal juhul peagi jõudma valitsuse istungile.

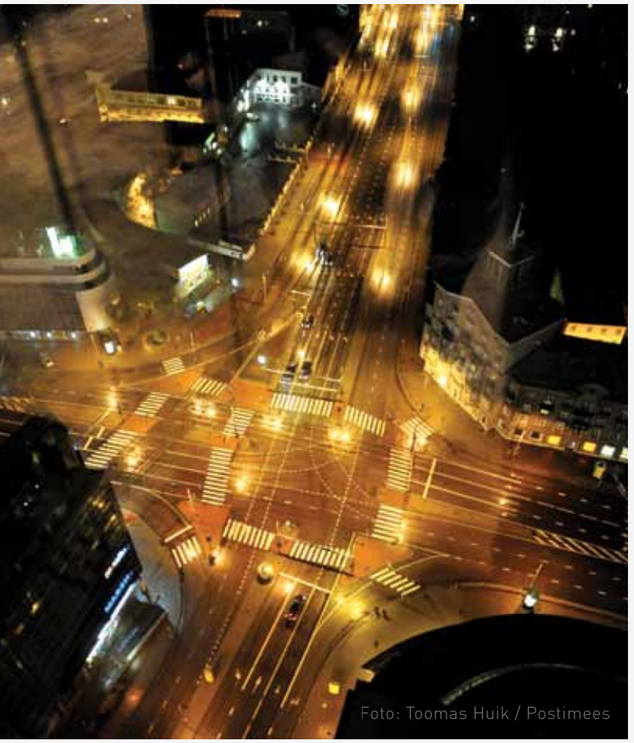

Foto: Toomas Huik / Postimees

Smart City

Juba praegu elab üle poole maailma elanikkonnast linnades ja prognooside järgi linnastumine jätkub. Euroopa Liit arendab „Targa linna" (*Smart City*) programmi, mille peaeesmärk on mõjutada linna- ja elamuehitust selliselt, et vahemaad elukohtade ning töökohtade, kaupluste ja koolide-lasteaedade vahel väheneksid. See eeldab linnaplaneerimises põhimõtteid, mis vähendavad sunnitud liiklemise vajadust, see tähendab, et elukohad, töökohad, teenindus- ja lasteasutused paiknevad elanike jaoks mugavalt, et neil kuluks võimalikult vähe aega liiklemisele. Tähtis osa on infotehnoloogilistel lahendustel, mis võimaldavad planeerida inimeste liikumist selliselt, et ei tekiks ummikuid. Peale linnakodanikele mugavama asjaajamise korraldamise on „Tark linn" ka energia kokkuhoiu ja keskkonnahoiu programm.

Valitsusliit on kokku leppinud, et 2013. aastal valitakse konkursi korras linn, kus katseprojektina toetatakse selliste linnaplaneerimise põhimõtete juurutamist, mille tulemusel väheneb sunnitud liiklemise vajadus ja pakutakse elukohti, mille suhtes on töökohad ning teenindus- ja lasteasutused paigutatud võimalikult mugavalt. Lisaks linna paremale toimimisele, saadavale kokkuhoiule, väiksemale õhusaastele ja loodetavasti vähenevale inimeste stressile on oodata ka rahalist lisakokkuhoidu linnakassas. Targas linnas on isegi tänavavalgustus tark. Näiteks on välja arvutatud, et ainuüksi uudne adapteeruv (kohanduv) tänavavalgustus võimaldaks praeguse tarbimisega võrreldes eeldatavalt kuni 70 protsenti energiasäästu. Kahtlemata on põnev jälgida targalt arendatava linna kujunemist.

2014

Ringiraha

2008. aastal maailma vapustanud majanduskriis tõmbas paljudele headele mõtetele kriipsu peale. Üks selliseid oli ka Reformierakonna väljapakutud ringiraha idee. See on igale lapsele riigieelarvest ette nähtud sihtotstarbeline raha, mida saab kasutada üksnes spordi- või huvialaringis osaluse eest tasumiseks. Ringiraha eesmärk on mitmekesistada noorte huvitegevust ja vähendada nende riskikäitumist. Ringiraha

kasutamine peab olema paindlik, mistõttu saab lapsevanem ise valida toetatava huvitegevuse ringi või trenni. Ringiraha liigub kohaliku omavalitsuse kaudu lapsevanema avalduse alusel. Kui laps käib mitmes ringis, saab pere otsustada, millises osalemist ringirahaga toetada. Kui sobivat huvialaringi elukoha omavalitsuses ei ole, saab vanem kasutada ringiraha just selles naaberlinnas või -vallas, kus soovitud ring töötab.

Ringiraha on kuni 130 euro suurune iga-aastane pearaha igale kooliealisele (6–19-aastasele) lapsele, mida saab kasutada huvialaringis osalemise eest tasumiseks. See peaks hakkama kehtima 2014. aastast.

Liin nr 4

Üks põnevam ja suurt hulka inimesi iga päev puudutav CO_2 kvoodi müügist tulenev projekt saab teoks alles 2014. aastal. Nimelt on Tallinna trammide keskmine vanus praegu 25 aastat – tegu on keskmise vanusega, mitte kõige vanema trammiga. Seetõttu on ka arusaadav, et suur hulk inimesi, kes võiksid kiirelt ja mugavalt liigelda trammiga, eelistavad sõita autoga. Tagajärjeks on ummikud, mis ei tähenda mitte ainult närvi- ja ajakulu, vaid paraku ka linnakeskkonna suuremat saastamist. Nii et kui valitsusel tekkis võimalus suunata rohkem kui 60 miljonit rohelist eurot selle olukorra parandamisse pealinnas, siis otsustatigi soetada 15 uut, ainult taastuvenergiat kasutavat keskkonnasäästlikku trammi.

Et uued trammid nõuavad ka ajakohaseid trammiteid, siis tuli välja valida üks liin, mille rööpad täispikkuses kohandatakse uutele trammidele vastavaks. Valiti neljas liin, see on 16,3 km pikk ja läbib mitut väga käidavat kohta: südalinna, turgu ja bussijaama. Uusi tramme on Eestisse oodata 2014. aasta lõpuks.

Foto: Ronen Zvulun / Reuters

Ettevõtluse toetamisest Eesti oma **Silicon Valleyni**

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) nõukogu liige Kalev Lillo annab hinnangu, milline on olnud sihtasutuse senine tugi ettevõtluse arengule ja mida peaks tegema tulevikus.

Viimase kümnendi kõige olulisemad aastad EASi tegevuses langesid vahemikku 2008–2010, mis olid kriisiaastad. On kostnud hääli, nagu erinevalt teistest riikidest ei oleks Eesti stimuleerinud majandust abipakettidega. See on vale. Vastupidi, neil aastail olid sihtasutuse investeeringud mitmesugustesse projektidesse läbi aegade suurimad, kokku 650 miljonit eurot. Pankade päästmist ei olnud meil vaja ette võtta, see on tõsi, kuid riigistruktuuridel oli kriisi ületamisel oma osa. Võib öelda, et EAS tegutses tsükliliselt, suunates majandusse suuri investeeringuid, mis aitasid paljudes sektorites rasked ajad üle elada.

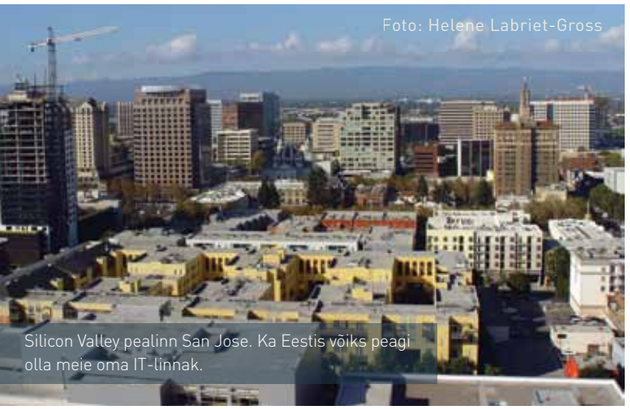

Foto: Helene Labriet-Gross

Silicon Valley pealinn San Jose. Ka Eestis võiks peagi olla meie oma IT-linnak.

Aastatega on EAS aidanud kaasa terve hulga Eesti majanduse edulugude kujunemisele. Estonia klaverivabrik on uue klaverimudeli arendusega teinud Estonia klaverist Eesti märgi muusikamaailmas. Ericssoni puhul toetas EAS investeeringu teokssaamist komplekssе paketiga ja sellest ettevõttest on saanud Eesti suurim eksportöör – nii on omal moel kaasa aidatud kunagi paljuräägitud Eesti Nokia tekkimisele. Tähtsaimad on loomulikult sajad töökohad, mis ettevõte on Eestisse loonud. Tootearenduseks on samuti tuge saanud üks omalaadne ettevõte, AS Luksusjaht, mille toodetud jahid on jõudnud maailma meredele ning taastavad Eesti kui mereriigi mainet.

Toetuste jagamise meetmeid tuleks muuta

Seni oleme meetmete väljatöötamisel järginud kitsaid lähtekohti. Ühe programmiga aitame tööstusettevõttel tänavaid ja platse asfaltida, teine programm aitab kõrgtehnoloogilist sisseseadet muretseda, kolmas meede on töötajate koolitamiseks. Lisaks aitame omavalitsustel kõpitseda koole-lasteaedu ning rajada mänguväljakuid ja tervisespordiradu. Kõik need on head teod, kuid kokkuvõttes näen ühte puudujääki: meetmed on hajutatud ja neid erinevates kohtades rakendades ei saa me täit kasu. Nii ei teki kriitilist massi, millega antud tõuge looks uut arengut ja kvaliteeti.

Tulevikus tasuks vaadelda ühe piirkonna või valdkonna (näiteks Tallinn ja lähivallad, Ida-Virumaa, infotehnoloogiasektor) probleeme, tugevusi ja ülesandeid koos ning luua ja rakendada kava, mis sisaldab investeeringuid ja tegevusi nii looduskeskkonna, elukeskkonna, tehnilise taristu, ettevõtete konkurentsivõime kui ka teadmiste ja oskuste arenguks.

EAS-i toetusel on Estonia klaverivabrik teinud Estonia klaverist Eesti märgi muusikamaailmas. Foto: Priit Simson / Postimees

Tagasi IT-maailma tippu

Viimasel ajal räägitakse palju infotehnoloogiast kui meie suurest võimalusest. Eestis töötab NATO Kooperatiivse Küberkaitse Kompetentsikeskus. Ka euroala IT-agentuur hakkab paiknema Tallinnas.

Kui käisin mõni aasta tagasi Singapuris, rääkisid mulle sealsed linnaplaneerijad eesmärgist linn kvartalite kaupa terviklikult nii üles ehitada, et inimesed saaksid piltlikult öeldes kõik eluks vajaliku ühe kvartali (meie mõistes linnaosa või linnaku) piires. Siis ei peaks nad kulutama oma aega ja energiat liigsele sõidule. Sellisesse „kvartalisse" võib koondada ka ühe majandusharu, kus kogu taristu ja keskkond täidab vaid üht eesmärki – arendada seda majandussektorit täiuseni ja luua võimalikult suur lisandväärtus.

Ühelt poolt meenutatakse härdusega Tiigrihüppe aegu ja peetakse meie e-lahendusi tipus olevateks. Teisalt kurdetakse, et meie riigi e-sära on tuhmunud ning kohe ja igal aastal oleks juurde vaja 2000 IT-spetsialisti.

Seame sihi just selles valdkonnas taas maailma tippu jõuda. Üks Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse järgmise kümnendi eesmärke võiks olla partnerlus ettevõtjatega, kes loovad IT-linnaku, meie oma Silicon Valley, kus tihedalt kõrvuti paiknevad taristu ja tehnoloogia, inimesed ja elukeskkond, õppurid ja pädevus – kõik eluks ja tööks vajalik.

Igal juhul on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusel piisavalt ülesandeid ka eesootaval kümnendil.

! Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus on viimase kümne aastaga eraldanud raha rohkem kui 10 000 kliendile, aidanud kaasa ligikaudu 2500 ettevõtte sünnile ja rahastanud neid kokku 20 miljoni euroga.

- Teadus- ja arendustegevusse on EAS eri meetmetega suunanud 193 miljonit eurot.
- Kümne aastaga on välja antud ligemale miljardi euro eest investeerimistoetusi.
- EAS on oma tegevusega toetanud 226 omavalitsusest 220-t kokku 252 miljoni euroga.
- EAS otsustab igal tööpäeval rahastada projekte keskmiselt 650 000 euro ulatuses.

Andrei Korobeinik: Eesti IT-täht särab heledalt

Riigikogu liige Andrei Korobeinik jätkab Reformikirjas Hannes Astoki algatatud kirjutistesarja uuendustest, mida vajame paremaks tulevikuks.

September esines riigikogus ettekandega Arengufondi esimees Ott Pärna. Ta arutles, mis võiks olla Eesti konkurentsieelis aastal 2050, ja puudutas ka peamisi trende maailma majanduse arengus. 40 aastat on pikk aeg ning võib tunduda, et nii kaugele polegi mõtet vaadata. 40 aastat tagasi oleks ju olnud päris keeruline ennustada interneti võidukäiku, mobiilside arengut või Berliini müüri langemist. Kuid see ei vabasta meid kohustusest koostada praegu strateegia, mis mõjutab ka kaugemat tulevikku, sest tähtis on liikuda õiges suunas.

Eesti peab leidma oma niši

2050. aastal on Euroopas kaks tööealist inimest ühe pensionäri kohta, praegu on see suhe 4 : 1 ehk kaks korda parem. Maailmas elab siis peaaegu 10 miljardit inimest ning kõige tugevama majandusega riigid asuvad hoopis Aasias – Hiina ja India edu võti on kiire majandusareng ning arvukas ja üsna noor rahvastik. Väike Eesti peab kiiresti muutuva maailma majanduses leidma oma niši, ja mida varem me seda suudame, seda paremas olukorras on meie riik aastal 2050.

Arengufondi arvates võib üheks meie päästerõngaks saada uus majandus – see pakub suuremat lisandväärtust ja selisel viisil suudame konkureerida suurte riikidega. Ja tõepoolest, uues majanduses juhtuvad asjad kiiresti ja efektiivselt. Näiteks Google'i asutasid kaks inimest kõigest 13 aastat tagasi, ent selle firma praegune börsihind on umbes 130 miljardit eurot. Võrdluseks: Eesti riigi järgmise aasta eelarve tuludeks on plaanitud 6,1 miljardit eurot, mis on umbes 30 korda vähem, kui on Google'i hind.

Google on paraku Ameerika firma ja isegi „Eesti" Skype'i maksud laekuvad Luksemburgi riigieelarvesse. Kuidas aga läheb Eesti uue majanduse esindajatel? Selgub, et viimased paar aastat on sellest valdkonnast tulnud häid uudiseid. Toon vaid mõne näite.

Grabcad

See inseneride sotsiaalne võrgustik viib neid kokku CAD-mudelite tellijatega. Kui oled insener, saad Grabcadi kaudu otsida tööd või põnevaid projekte, tellijana aga ligipääsu tuhandetele inseneridele ning nende tööle ja loomingule. Tavainimesele ei kõla see just eriti põnevalt, kuid firma areng on olnud muljetavaldav. Grabcadi kaudu on tehtud tuhandeid 3D-mudeleid ja praegu on ta turuliider, ehkki tegemist on alustava ettevõttega.

Arengufondilt seemneraha saanud Grabcad võitis hiljuti Euroopa mainekaima idufirmade konkursi Seedcamp, mis suurendas tema atraktiivsust välisinvestorite silmis. Huvitav fakt on ka see, et Seedcampi finaali saanud 20 firmast neli olid Eestist ja neist kaks jõudsid omakorda esikolmikusse. Nüüdseks on Grabcadi investeerinud mitu USA tippinvestorit, nende seas näiteks Matrix Partners, kes andis raha ka Apple'ile selle alguspäevadel.

ZeroTurnaround

See samuti väga spetsiifiline firma sai tänavu EAS-ilt novaatoriauhinna. Nende toode muudab Java programmeerimiskeeles kirjutavate arendajate töö kiiremaks ja säästab igal programmeerijal sadu töötunde aastas. ZeroTurnaroundi klientide seas on JPMorgan, Nokia, CreditSuisse, LinkedIn ja teised oma valdkonna tipptegijad. Tegemist on Eesti juhtivast programmeerimisfirmast Webmedia välja kasvanud projektiga. ZeroTurnaroundi peakontor asub Tartus Ülikooli tänaval,

ZEROTURNAROUND

mida nimetatakse Eesti Silicon Alleyks: sinna on viimastel aastatel peakontori rajanud kümmekond edukat IT-firmat. ZeroTurnaround ei ole mitte lihtsalt turuliider – praegu ei ole tal ühtegi arvestatavat konkurenti maailmas.

Fortumo

See Silicon Alley firma, mille asutasid Tartu Ülikooli tudengid, jagas ZeroTurnaroundiga novaatori auhinda. Fortumo pakub mobiilimaksete teenust 59 riigis, selle näitajaga on ta valdkonna liider. Tema klientide seas on näiteks Soome firma Rovio, kelle mäng Angry Birds suurt tutvustust ei vaja. Fortumo mootori kaudu on loodud 200 000 mobiiliteenust.

Eestis on praegu paarkümmend edukat IT-firmat, keda tuntakse ka mujal maailmas. IT-ringkondades räägitakse lausa nn Eesti maffiast – just Eesti firmad võidavad konkursse ning saavad investeeringuid tippinvestoritelt. Väikesele Eestile on see suurepärane saavutus ning riigi ülesanne on seda mitte rikkuda ja võimaluse korral ka kaasa aidata. Mulle tundub, et riik liigub õiges suunas. Konkreetsetest projektidest räägime aga juba järgmises numbris.

Seljakotiga Melbourne'i linnavalitsuses

Välisministri nõunik, endine Reformierakonna Tartu arendusjuht Priit Kallakas veetis aasta Austraalias töötades ja ringi reisides. Ta jagas oma muljeid ka Reformikirjale.

Tekst: Priit Kallakas
Fotod: erakogu

Juba kuus aastat on Eesti noortel olnud võimalus pakkida reisikotid ja suunduda Rohelisele Mandrile seiklema. Möödunud suvel otsustasin pärast magistriõpingute lõppu Eestis võtta vaheaasta ning lendasin koos sõbratar Triinuga tuhandete eestlaste kombel kängurumaad avastama.

Austraalias rändavatest eestlastest on tavaliselt jäänud mulje kui hipidest, kes töötavad farmides ja naudivad lillelapse elu, meile aga agraartöö väljavaade ei sümpatiseerinud. Seepärast valisimegi linnaelu ning katsusime õnne just äsja The Economisti poolt maailma parimaks elupaigaks valitud Melbourne'is.

Uue elu alustamine nelja miljoni elanikuga suurlinnas võrdus vette hüppamisega täiesti tundmatus kohas. Meil oli mõlemal kaasas suur seljakott hädavajalike riietega, rahavaru paarinädalaseks tööta eluks ning igaks juhuks telk, kui öömaja poleks leidunud. Piiratud eelarve tõttu oli esimeseks ülesandeks leida kiiresti töökoht. Triinul õnnestus juba esimesel CVde levitamise päeval saada töö suures mereäärses restoranis. Ehkki ta sellesse toitlustusasutusse pikemaks ajaks ei jäänud, ei pidanud ta ülejäänud kuus kuud, mil Melbourne'is viibisime, töötundide vähesuse pärast muretsema.

Enne Austraaliasse minekut seadsin endale selge eesmärgi, et soovin leida kontoritööd ning eelistatult avalikus sektoris. Hoolimata kümnetest laialisaadetud CVdest ei saavutanud ma esimese paari nädalaga ihaldatud töö leidmisel edu. Õhuke rahakott avaldas üha rõhuvamat survet, mistõttu asusin tööle iisraellaste kolimisfirmasse ning samal ajal leidsin teenimisvõimaluse kelnerina Melbourne'i parimas Mehhiko restoranis. Kahel töörindel rabamine tagas küll rahalise kindluse, kuid ei pakkunud hingele ja vaimule suurt rahuldust. Seepärast astusin sisse tööbüroosse ning uurisin, miks ma ei kõlba ametipositsioonidele, kuhu olin eelneva kolme nädala jooksul kandideerinud. Vähesest reisi ettevalmistusest tingitult selgus üllatav tõsiasi, et Austraalias ei sobi euroopalikud kompaktsed CVd. Rohelise Mandri tööandjad soovivad lugeda nelja- kuni kuueleheküljelisi elulookirjeldusi, kus oleks nüanssideni kirjeldatud varasemad tööülesanded ja inimese oskused.

Rohelise Mandri tööandjad soovivad lugeda nelja- kuni kuueleheküljelisi elulookirjeldusi.

Suhtlev linnavõim

Pärast austraaliapäraste elulookirjelduste laialisaatmist ei jõudnud palju vett ookeani voolata, kui juba kutsuti mind töövestlusele ning seejärel alustasin tööd Melbourne'i Tartu-suuruse linnaosa City of Yarra valitsuses. Transpordiosakonna juhataja abina töötades avanes mul suurepärane võimalus jälgida seestpoolt kohaliku omavalitsuse toimimist bürokraatlikus heaoluühiskonnas ning võrrelda seda Tartus kogetuga.

Peamine erinevus Eesti ja Austraalia omavalitsuste juhtimisel on kindlasti kodanikega suhtluses ja teavituspoliitikas. Austraalias on need üliolulised. City of Yarra linnaosas ei paigaldatud ühtegi uut liiklusmärki ega lamavat politseinikku kohalike elanike nõusolekuta. Linnaelanikega konsulteerimise periood oli kolmeetapiline: esmalt uuriti inimeste arvamust plaanitava muudatuse kohta ja kui keegi oli vastu (ning alati oli keegi vastu), siis korraldati ümbruskonna elanike koosolek, sellele järgnes kolmas teavitusprotsess – koosoleku tulemustest teadaandmine. Suhtlus kodanikega on iseenesest rõõmustav nähtus ning väga demokraatlik protseduur, kuid paraku võttis iga väikese liiklus-korralduse muudatuse elluviimine pikki kuid ning seega tundus pidev nõupidamine elanikega aja raiskamisena. Selle ebatõhusust suurendas veel tõsiasi, et igale väljasaadetud päringule vastas vaevu viis protsenti elanikest ning kogu kolmeetapiline otsustusprotsess läbiti sageli pelgalt mõne kiusliku inimese vastuseisu tõttu.

Peamine erinevus Eesti ja Austraalia omavalitsuste juhtimisel on kodanikega suhtluses ja teavituspoliitikas.

Austraalia avaliku sektori ülekommunikatsiooni ühe markantseima näitena võib tuua postkasti saabunud linnavalitsuse teatise, kus teavitati lähenevast ilutulestikust ning õpetati, kuidas inimesed peaksid oma koduloomadega tulesõu ajal käituma (hoida loomi toas, panna muusika mängima jne). Arvestades, et avalik sektor inimestega suheldes elektroonilisi ega meediakanaleid eriti ei kasuta ja kõik teated saadetakse kirjaga ümbrikus, võib ainult ette kujutada, kui palju kulub raha teavitamaks elanikke kõikidest lähenevatest ilutulestikest.

Liigselt hooliv Austraalia

Austraalia on heaoluühiskond ning riigi hoolimine ja muretsemine inimeste tervise ja käekäigu pärast on esimesi silmatorkavaid erinevusi, mida Ida-Euroopast saabunu võib märgata. Suuremates transpordisõlmedes leidub hulganisti ametnikke ja reisisaatjaid, kes kannavad hoolt, et inimesed jõuaksid õigele trammile või rongile.

›

REIS

Haridusasutuste läheduses paiknevate ülekäiguradade juures – ka seal, kus päeval sõidab vaid paarkümmend autot – seisab alati kollases vestis tööline, kes tagab jalakäijate ohutu ülekäigu. Teeparanduse või suurema magistraaliäärse ehituse korral on liiklusreguleerija kohalviibimine seadusega määratud. Tema ainuke ülesanne on hoida suurt pulgakommi meenutavat liiklusmärki, mis viitab, et sõita tuleb aeglaselt või vajaduse korral peatuda. Ka teetööde juures ei sõltu reguleerijate arvukus liikluskoormusest ning sageli võibki liikluskorraldajaid märgata äärekivil istumas ja aega surnuks löömas. Et kollastes vestides reguleerijaid leidus tõesti igal sammul, tundus mulle kui kärpimise maailmameistri ühiskonnast tulijale selline hoolivuspoliitika liigse raharaiskamisena.

Austraallastele meeldib väga suhelda ning nende meelest toovad liiklusreguleerijad tänavatele personaalse lähenemise.

Hiljem tõdesin, et liiklusreguleerijate töölevõtmine ei ole ainult liiklusohutuse pärast, vaid ka inimestele tegevuse pakkumiseks. Nagu Tallinnas, kus küll populismimaiguliselt palgati reisisaatjaid, koolitatakse Austraalias liiklusreguleerijateks neid, kellel pole õnnestunud iseseisvalt tööturule murda. Pealegi meeldib austraallastele väga suhelda ning nende meelest toovad liiklusreguleerijad tänavatele personaalse lähenemise. Seetõttu tuleb teist kultuuri mõista ning silm kinni pigistada mõningase raha tuulde loopimise koha pealt.

Amerikaniseerunud Austraalia

Linnavalitsuses töötades tõdesin, et nii liiklusreguleerijate arvukal kasutamisel kui ka tihedal suhtlusel kohalike elanikega on ka kaudne ning mitte sugugi vähem tähtis aspekt. Lisaks McDonald'si kiirtoidurestoranidele, mida leidub väikese liialdusega igas vähegi asustatud paigas ning metropolides iga neljanda tänavanurga peal, on Austraalia ühiskond Vaikse ookeani tagant üle võtnud kohtusse kaebamise kultuuri. Ettevõtted kardavad, et kui klient kõrgetel kontsadel komistab ja jala välja väänab, siis järgneb traumale kohe kahjutasunõue. Näiteks ei lubata Austraalia armees sõduritel iseseisvalt, instruktori juuresolekuta, kätekõverdusi teha, kuna vastasel korral võib nekrut end vigastada ja seejärel armee kohtusse kaevata. Kahjunõuete kartus tingibki suuresti mitte midagi tegevate liiklusreguleerijate rohkuse, kuna õnnetuse juhtudes saab väita: kannatanut oli enne teavitatud, et tuleb olla ettevaatlik. Hirm kohtu ees on üheks põhjuseks avaliku sektori soovile hoida elanikke linnas toimuvaga pidevalt kursis. Vastasel korral võib ebasobiv parempöörde keelumärk algatada kohtutee, rääkimata poliitilisest skandaalist, mis kahjustaks võimukandjate mainet. Eestis õnneks kohtusse kaebamise kultuuri veel ei ole ning loodan, et ka lähitulevikus ei leia Tartu kaubamajas iga trepi juures silte, mis hoiatavad eesseisva astme eest.

Kartus otsustada

Olgu selleks siis hirm kohtukulli ees või mõni teine tegur, kuid võrreldes Eesti avaliku sektoriga kardavad Austraalia ametnikud ise otsustada ning ka kõige pisemad teod kooskõlastatakse ametiredelil kõrgemal asuva ametnikuga. Tööl kogesin sageli Austraalia bürokraatiamasina aeglust ning otsustusvõimetust. Selle näiteks võib tuua juhtumi, kus kolmanda sektori organisatsioon soovis kasutada linnavalitsuse kodulehel olevat ühistranspordikaarti ning palve rahuldamiseks pidin heakskiidu saama neljalt ametnikult kuni linnavalitsuse kantslerini välja. Veel kummalisemaks osutus tõsiasi, et lisaks kirjavahetuse säilitamisele arvutis printisid kõik ametnikud saadetud ja vastuvõetud kirjad ning arhiveerisid need kaustadesse, et juhul kui tulevikus peaks midagi halvasti minema, siis on teada, kelle kaela süü veeretada. Organisatsioonisisest suhtlust arhiveeriti ja enese tagalat kindlustati iga väikseima küsimuse korral ning seda peetakse Austraalias täiesti normaalseks töökultuuriks.

Võrreldes Eesti avaliku sektoriga kardavad Austraalia ametnikud ise otsustada.

Eelnevast jutust on võib-olla kumanud arusaam, et Austraalias kohalikud omavalitsused raha eriti ei loe ja püksirihma pingutama ei kipu. Tartus näiteks töötab linnavalitsuses umbes 300 inimest ja pidevalt nõutakse veelgi karmimat personalipoliitikat, sama suure City of Yarra linnaosavalitsuses töötas 860 inimest ehk peaaegu kolm korda rohkem kui Tartus. Siit tekibki küsimus, et kui hallatav piirkond on umbes sama suur, siis kuidas õnnestub Tartul omavalitsust edukalt juhtida kolm korda väiksema personaliga? Saladus peitub eelkõige Austraalia avaliku ja erasektori väheses koostöös ning linnavalitsuste tegevuse laiahaardelisuses. Näiteks parkimise kontroll on Eestis antud erafirma kätte, Austraalias teevad seda omavalitsuse hingekirjas olevad ametnikud. City of Yarra linnaosa valitsus tegeles isegi autode rentimisega, see on vaid üks valdkond, mis Eestis on selgelt erasektori ülesanne. Avaliku sektori mastaapsus toob ühiskonda stabiilsuse, kuid kas see on kõige tõhusam lahendus, on omaette küsimus.

Kaks ja pool kuud Kagu-Aasias

Kahe nädala keskmise Austraalia palgaga on võimalik Aasias ära elada ligi kaks kuud. Paljud noored seljakotirändurid just nii teevadki, et töötavad lühikest aega kängurute maal ning puhkavad seejärel paar kuud Kagu-Aasia kuldsetel rannaliivadel. Triinuga otsustasime jätta oma Aasia-seiklused reisi lõppu ning kahe ja poole kuu vältel külastasime Singapuri, Malaisiat, Taid, Laost, Kambodžat ja Vietnami. Kuna paari kuu pikkune Aasia reis pakkus sama palju või isegi veel rohkem emotsioone kui varasemad üheksa kuud Austraalias, jätan sellest vürtsikast reisiosast kirjutamise järgmiseks korraks.

PERE

Foto: Marilin Leenurm

Isad räägivad

Tekst: Peep Lillemägi

Isadepäeva eel uuris Reformikiri kahe hiljuti isaks saanud Reformierakonna poliitiku mõtteid isadusest ning rääkis ka kahe mehega, kelle lapsed on juba natuke suuremad või koguni päris suured.

Kalle Palling: poeg on kasvatanud mind poisist meheks

„Üheksa kuud on päris paras aeg, et ennast isarolliks ette valmistada, kuulata teiste lugusid laste kasvatamisest ja kõigest lapsega kaasas käivast – mähkmetest kuni puberteedi ja elluastumiseni," ütleb Kalle Palling ja tunnistab, et pidi end isaks saamise mõttega harjutama. Tema ja Mai poeg Paul sündis 30. augustil. Pallingu sõnul sai lapsega tegeledes aga üsna kiiresti selgeks, mida, miks ja kui palju on vaja teha, teistmoodi teha või hoopis tegemata jätta.

„On palju räägitud emainstinktist ja suur au emadele, kes suudavad eristada lapse nutu nüansse saamaks aru, kas mähe on märg, kõht valutab või on hoopis see kõige põhilisem – nälg. Kuid olen kindel, et on olemas ka isainstinkt – veidi kartlik, ebakindel, kuid alati loominguline ja lahendusi otsiv," räägib ta. Teist koosseisu riigikogus töötav noor mees soovitab isaks saanutel pöörata lapse kõrval pilku ka emale ja mõista, et nüüd on aeg tõmmata kaheteistkümnetunnised tööpäevad kokku ning väiksemagi võimaluse korral veeta nädalavahetused pere keskel.

„Aeg on väärtus, kui seda õigesti kasutad, on sulle kallid inimesed õnnelikud ja see teeb õnnelikuks ka mehe," kinnitab Palling ja avaldab veendumust, et on tänu isainstinktile kindlasti muutunud paremaks inimeseks nii iseenda, lähedaste kui ka kogu maailma vaatepunktist. „Poja sünd on pannud mind mõtlema selle üle, mis tegelikult muudab elu kvaliteetseks. Varem arvasin, et kui perre sünnib laps, siis ei jätku piisavalt aega tegeleda oma asjadega, kuid mis saab olla rohkem oma kui laps. Olen väga õnnelik selle mõistmise üle, et üks väike inimene saab ühte maailma muuta palju suuremaks ja rikkamaks. Paul on mind oma olemasoluga poisist meheks kasvatanud – sest nüüd on tema aeg poiss olla," kõneleb Kalle Palling ja manitseb samas: „Ära seda kõike nii pateetiliselt ehk kirja pane, aga nii see on."

Meelis Mälberg: positiivsed hetked kaaluvad üles muutused elukorralduses

Riigikogu liikme Meelis Mälbergi ja Reformierakonna peakontori juhataja Terje Rohi tütar Marta nägi ilmavalgust 6. septembril. „Lapse sünd on igas peres suursündmus. Kui aga sünnib esimene laps, siis võib kahtluseta öelda, et värske emme ja issi emotsioonid on tõesti laes. Neid tundeid on raske millegi muuga võrreldagi," kirjeldab Mälberg ja julgeb tagantjärele tunnistada, et ega kogu esimestel päevadel peale tütre sündi toimunu talle päris hästi kohale jõudnudki. „Igal juhul oli kuidagi eriti ülev ja pidulik tunne. Palju õnnitlusi, pisut ärevust ja kõige keskel üks väike tegelane, keda tundide kaupa imetleda. Tasapisi koidab aga tõdemus, et isana vastutad selle väikese ilmakodaniku, tema tuleviku ja tema valikuvõimaluste eest."

On täiesti loomulik, et lapse sünd teeb elukorralduses teatud muudatused. Enam ei saa tegutseda põhimõttel mõeldud – tehtud. Nüüd tuleb asjade tegemiseks varuda aega ja kannatust. Mälbergi sõnul on omaette ooper Tallinna-kodust nädalavahetuseks Lõuna-Eestisse sõit. „Asjad ei taha enam kuidagi autosse mahtuda. Õnneks Martale autosõit meeldib ja juba paarist minutist piisab, et tal silm kinni vajuks."

Vastse isa tuttavate üks enim esitatud küsimus on olnud, kas mees öösel ikka magada saab. „Pean tunnistama, et olen küll paar korda teise tuppa magama läinud. Aga tegelikult on Marta olnud väga tubli laps, üldiselt magab ta rahulikult ning laseb ka issil puhata. Napi pooleteise kuu jooksul on juba kogunenud tohutult ilusaid hetki, mis kaaluvad üles kõik väikesed muutused elukorralduses. Veel rohkem rõõmu seisab ilmselt ees," räägib Meelis Mälberg.

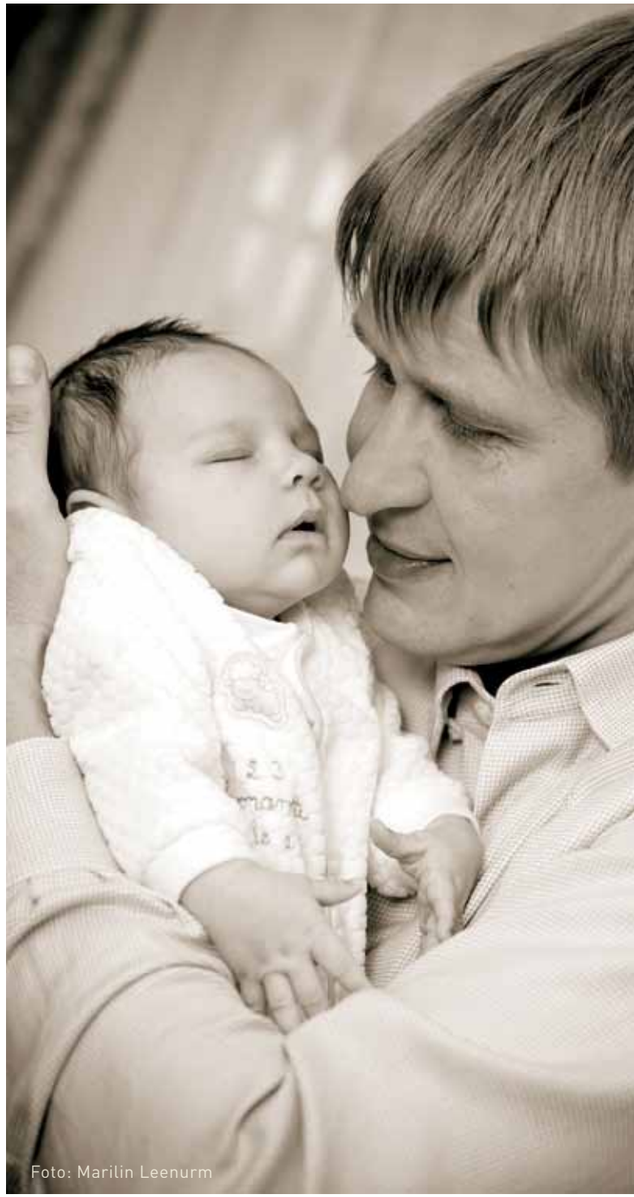

Foto: Marilin Leenurm

Foto: erakogu

Taavi Rõivas: minul on tütrelt sama palju õppida kui temal minult

Taavi Rõivase ja Luisa Värgi tütar Miina Rihanna on selles eas (2 aastat ja 8 kuud), et üllatab pidevalt oma üha kasvavate teadmiste ja nutikusega. „Kohati jääb mulje, et minul on temalt sama palju õppida kui temal minult. Näiteks laulmises ja tantsimises ületab ta mind juba suurelt, olen isana uhke iga uue asja üle, mida ta minust paremini teeb," ütleb Rõivas ning rõhutab: poliitikust isa suurim katsumus on leida pere jaoks piisavalt aega. „Vastupidi laialt levinud arvamusele on riigikogu töö kohati vägagi pingeline ja ka sagedased välislähetused ei aita just kaasa pere seltsis olemisele. Seda pilku, mille saan tütrelt vastuseks, kui ütlen, et pean paar päeva kodust eemal olema, ei ole võimalik sõnadega kirjeldada. Samas on seda suurem rõõm jõuda koju, teades, et tütar tuleb alati välisuksele vastu ja ei luba mul enne korralikku kallistust mantlitki seljast võtta."

Mati Raidma: pereelu hoiab tööstressi kuhjumast

Maailma ja Eestit kriise ohjama õpetaval Mati Raidmal ja tema abikaasal Helil on kodus kaks täiskasvanud tütart, kes õpivad ülikoolis. Mõni aasta tagasi sündinud pesamuna Kristjan (3a) on aga pereelule andnud uue sisu ja tähenduse. „Näiteks jätsin eelmisel aastal suitsetamise maha," lausub parlamendi riigikaitsekomisjoni esimees ja kinnitab, et see samm oli osalt kindlasti kantud soovist olla pojale eeskujuks.

Mati Raidma julgustab mehi noorelt isaks saama. „Mida varem sünnivad peresse lapsed, seda varem saad osa sellest vastutustundest, mida nad kaasa toovad. See suurendab meestes hoolitsust," toob ta välja olulisima hea muutuse, mida lapsed meessoos tekitavad. Lõpetuseks nõustub Eesti hiljutine päästepealik, et just pereelu hoiab tööstressi kuhjumast ning laseb märgata maailma ilusamat poolt. „Tean tutvusringkonnast päris palju peresid, kus teismeeas lapsed on saanud endale väikese õe või venna. Küllap siin ikka vanemahüvitisel oma mõju on," lausub Raidma.

Foto: erakogu

! Positiivne iive

Sellest on möödas kaheksa aastat, kui sündimus hakkas Reformierakonna väljapakutud vanemahüvitise toel kasvama. Mullu oli Eestis iive kahekümne aasta järel esimest korda taas positiivne ja sama lootus on tänavu. Peatselt täiendab vanemahüvitist vanemapension.
Vanemapension on hästi toimiva vanemahüvitise süsteemi edasiarendus. Selle eesmärk on, et Eestis sünniks lapsi veelgi rohkem, ning see näitab, et riik väärtustab laste kasvatamist. Vanemahüvitis annab lapsevanematele sissetuleku kindlustunde kuni lapse pooleteiseaastaseks saamiseni, vanemapension omakorda annab peredele kindlustunde, et lapsega kodusoleku ajal hoolitseb riik pensionikogumise eest. Reformierakond on koalitsioonis kokku leppinud, et alates 2013. aastast sündinud lapse ühele vanemale makstakse teise pensionisambasse neli protsenti riigi keskmiselt palgalt kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni.

Uudsel rahvaloendusel asutakse otsima vastuseid

Karin Volmer
Statistikaamet

Käesoleva aasta 31. detsembrist järgmise aasta 31. märtsini toimub Eestis rahva ja eluruumide loendus (REL 2011), millega seotud ootused on suured – leida üle kümne aasta jälle vastus küsimusele, kui palju meid ikkagi on. Tavaküsitluse kõrval on appi võetud e-loendus.

Esimest korda saavad Eesti püsielanikud täita loendusankeedi soovi korral internetis. Statistikaameti peadirektor Priit Potisepp ütleb, et veebiankeet on rahvaloenduste korraldamises suur samm edasi. „Meie inimesed on väga mobiilsed ning harjunud kasutama igasuguseid e-võimalusi. Just seetõttu lõime ka e-rahvaloenduse lahenduse, mis annab igaühele võimaluse osaleda loendusel talle sobivaimal moel," selgitab Potisepp.

Nende juurde, kes e-loenduse võimalust ei kasuta, tuleb rahvaloendaja. Paberankeetide asemel märgib loendaja vastused sülearvutisse ning laadib päeva jooksul kogutud andmed korraga rahvaloenduse serverisse. E-loenduse ja sülearvutite kasutamine aitab vähendada vastajaga intervjuu tegemise aega kuni viiendiku võrra ning säästa eraldi andmesisestusele kuluvat aega ja tööjõudu. Ühtlasi suurendatakse loendusandmete turvalisust ning programmisisese kontrolli abil hoitakse ära intervjuu käigus andmete sisestamisel tekkida võivaid vigu.

Rahvaloenduse võti on loendaja

„Kõige tähtsam inimene on rahvaloendaja," ütleb välitööde juht Maris Post. „Tema on ju meie visiitkaart, kes peab tagama, et vastaja saaks aru, kes mida ja milleks temalt küsib. Kõigi teiste ülesanne on loendajat selle juures toetada."

Personalikulu ongi rahvaloenduse kõige suurem kulu – 70 protsenti loenduse 18,86 miljoni euro suurusest kogueelarvest. Selleks, et kõik Eestimaa elanikud loetud saaksid, läheb vaja mitme tuhande töötaja ühiseid jõupingutusi. Rahvaloendusel saab ajutiselt tööd üle 2400 inimese.

Loendus aitab seada tulevikusihte

Eestile on oluline, et loendaja teeks oma tööd hästi – on ju võimaliku elanike arvu üle spekuleeritud juba aastaid. Rahvaloenduse metoodikajuhi professor Ene-Margit Tiidu sõnul on selleks, et saaksime ühiskonnale seada tõepäraseid tulevikusihte, vaja täpselt teada siinset rahvaarvu, rahvastiku soolist ja vanuselist koosseisu ning erineva hariduse ja elukutsega inimeste tegelikku paiknemist riigis. „Ilma rahvaloenduseta pole võimalik teha toimivaid ega tulevikku suunatud otsuseid regionaal-, majandus- või sotsiaalpoliitikas," rõhutab professor Ene-Margit Tiit.

Just seepärast on tänavuse rahvaloenduse ankeedis ka küsimus väljarände kohta. Vastajatelt uuritakse, kas mõni nende lähisugulastest on viimasest rahvaloendusest möödunud 11 aasta jooksul Eestist lahkunud ning loendusmomendil elanud üle 12 kuu välismaal. Eesti elanike sekka arvatakse siiski need inimesed, kes küll töötavad pikemalt välismaal, kuid veedavad suurema osa oma vabast ajast Eestis.

Peale välisrände on võrreldes 2000. aastaga muidki uusi teemasid. Nimelt pööratakse kogu Euroopa Liidus varasemast suuremat tähelepanu tööhõivega seotule ning lisatud on küsimus välismaal viibimise kogemuse kohta. Eesti uurijate soovil on lisatud küsimused pikaajalise haiguse või terviseprobleemi olemasolu ja vanavanemate sünni kohta. Esimest korda saab elanik loendusankeeti märkida ka oma murdeoskuse.

Andmed on põhjalikult kaitstud

Rahva ja eluruumide loendusel kogutud isikuandmeid kasutatakse üksnes statistika tegemiseks ja neid ei väljastata teistele riigiasutustele. See tähendab, et loendusel kogutud isikuandmed ei jõua maksuametisse, endiste elukaaslaste käsutusse ega isegi kohtusse. Niisamuti ei saa rahvaloenduse andmeid sisestada ka ühtegi riiklikku registrisse.

Kuigi andmeid töödeldakse enamasti automaatselt, peavad ka kõik rahvaloendusel andmetega kokku puutuvad inimesed järgima rangeid andmekaitse reegleid. Andmed on turvatud juba nende kogumise hetkest: loendaja sülearvutis on andmed krüpteeritud, mis tähendab, et näiteks arvuti vargal pole võimalik neid sealt kätte saada.

130 aastat tehnoloogilist eesrindlust rahvaloendusel

Tänavune rahvaloendus on Eestis juba üheteistkümnes. Meie rahvaloenduste 130-aastasesse ajalukku mahub nii erinevaid metoodikaid, tehnoloogiaid kui ka korraldajariike.

29.12.1881
Esimene päris rahvaloendus Eestimaa, Liivimaa ja Kuramaa kubermangus. Andmete analüüsiks võeti kasutusele kaardid, mis sortimise seisukohast olid kõige sobivamad. Eesti territooriumil loeti kokku 881 455 inimest.

1922
Rahvaloendus, mis hõlmas ka elumajade ja korterite arvestust. Pariisist telliti selleks puhuks kaks seal spetsiaalselt rahvaloenduseks konstrueeritud nn arvestamismasinat. Andmetöötlusaeg vähenes nende abil kaks korda – pooleteisele aastale.

1959
Rahvastiku arvukus oli esimese sõjajärgse loenduse kohaselt Eestis suurem kui kunagi varem – 1 196 791 inimest.

1989
Esimesel nõukogude võimu korraldatud rahva ja eluruumide loendusel fikseeriti Eesti rahvaarvu tipptase – 1 565 662 inimest.

2000
Taasiseseisvunud Eesti Vabariigi esimene rahvaloendus. Täita tuli kaks ankeeti: leibkonna ja eluruumide ankeet ning isikuankeet. Kasutusel oli spetsiaalne andmetöötlussüsteem, mille abil ankeedid skanniti ja kontrolliti. Elanikke loendati 1 370 052.

2011
Küsitlejad on saanud sülearvutid ning osalejatel on soovi korral võimalus täita loendusankeet internetis.

! Pane tähele!

REL 2011: üle 2400 ajutise töötaja

- 15 ringkonnajuhti
- 25 personalitöötajat
- 132 piirkonnajuhti
- 2200 (sh 200 ootel) rahvaloendajat
- 90 andmetöötluse operaatorit

REL 2011 kalender

31. detsember kell 00.00 (30.12 öö vastu 31.12) – loendusmoment, mille seisuga kogutakse kõik andmed. Algab e-loendus.
31. jaanuar 2012 – lõpeb e-loendus.
16. veebruar 2012 – rahvaloendajad alustavad koduskäike.
31. märts 2012 – elanikud on küsitletud, algab andmetöötlus.
31. mai 2012 – Statistikaamet avaldab esialgsed tulemused.

Rahvaloendus selgitab:

- Kui palju on Eestis elanikke?
- Milline on meie rahvastiku geograafiline paiknemine?
- Milline on meie rahvastiku sooline ja vanuseline jaotus?
- Milline on meie inimeste haridustase ning töö- ja ametioskused?
- Millised on meie inimeste elutingimused?
- Kui palju on Eestis eluruume?
- Kui palju inimesi on Eestist lahkunud?

Rahvaloendusi toetab uus tehnoloogia

2010. ja 2011. aastal on rahvaloendusi peaaegu kogu maailmas. Tehnoloogilise poole pealt on see üks põnevamaid loendusperioode: teadaolevalt annab paarkümmend riiki maailmas selles loendusvoorus inimestele võimaluse osaleda e-loendusel ehk vastata küsimustikule interneti teel.

Juba on teada, et Austraalias osales e-loendusel 30 protsenti ja Lõuna-Koreas 36 protsenti elanikest. Kaugetest riikidest otsustasid e-loendusele võimaluse anda ka näiteks Kanada, kus see oli juba teistkordne kogemus, ja Kuveit. Euroopa riikidest on e-loendust rakendanud näiteks Läti, Leedu ja Suurbritannia. 31. detsembrist alates on kuu aja jooksul võimalik e-ankeeti täita ka kõigil eestimaalastel. Faktumi & Ariko uuringu kohaselt eelistab seda võimalust tervelt 66 protsenti elanikest.

Mõnes riigis on küsitlustest sootuks loobutud – seal loendatakse rahvast riiklike registrite abiga. Seda varianti kasutavad näiteks Põhjamaad ja osaliselt Saksamaa, aga ka Eesti on seadnud eesmärgiks jõuda selleni järgmiseks, 2021. aasta rahvaloenduseks.

Rahvaloendus internetis:
www.rel2011.ee

82 protsenti maailma rahvastikust loetud

Et tulemused oleksid võrreldavad, korraldatakse rahvaloendusi üle maailma ÜRO väljakuulutatud loendusvoorudes. Praegusel, 2010. aasta perioodil on rahvaloendus ÜRO andmetel olnud juba rohkem kui 157 riigis või territooriumil ning rohkem kui 71 riigis või territooriumil on see veel ees ja kuues pole plaanis teha. ÜRO hinnangul on 1. augusti seisuga loendustel küsitletud 82 protsenti maailma rahvastikust ehk umbes 5,66 miljardit inimest.

Maailmas toimuvad käesolevas voorus rahvaloendused enamasti 2010. ja 2011. aastal. Nüüdseks on loenduse lõpetanud maailma suurriigid, nagu näiteks USA, Hiina, India, Indoneesia, Suurbritannia ja Venemaa. Euroopa Liidu liikmesriikides algavad rahvaloendused 2011. aastal, ent tänavu kevadel oli loendus näiteks Lätis ja Leedus.

Seal, kus algab asfalt ehk kuidas teha teid paremaks

Foto: Peeter Langovits / Postimees

Arto Aas, riigikogu majanduskomisjoni liige

Eesti maanteede olukord läheb korda meile kõigile. Korralik teedevõrk tähendab mugavamat sõitu, säästab inimelusid ja elavdab majandust. Euroopa Liidu ja kütuseaktsiisist laekuvast rahast suunatakse Eesti teede-ehitusse ja remonti üha suuremaid summasid. Kuigi raha on tee-ehituses tähtis, ei ole kopsakam eelarve kvaliteedi parandamisel ainus lahendus. Et meil oleks Põhjamaade tasemel teed, on vaja põhimõttelisemaid muudatusi.

Tee-ehitaja peab rohkem vastutama

Senine valdav praktika tee-ehituses on hangete korraldamine vähempakkumise korras. Kes odavamalt ehitab, see võidab ka hankekonkursi. Odav hetkehind ei taga aga alati vajalikku kvaliteeti. Meedias on pidevalt näiteid, kus värskelt valminud teelõik või liiklussõlm on täis vigu ja laguneb enneolematul kiirusel. Süüdlaste tuvastamine on sama edutu kui Keenia suusakoondise medalipüüdlus suurvõistlusel.

> Nii nagu hea maja algab korralikust vundamendist, vajab korralik maantee head ehitusprojekti.

Seetõttu on meie põhjanaabrid kasutanud ka mudelit, kus ehitaja vastutab tee ehituskvaliteedi ja hoolduse eest kogu tee mõistliku eluea jooksul (näiteks 20 aastat). See motiveerib ehitajat rajama tõepoolest vastupidavaid ja vähest taastusremonti vajavaid teid, sest tulevikus ilmnev praak tuleb tal endal parandada. Samas tagab tellija ehitajale pikaajalise ja stabiilse rahavoo. Riigil aga kaob vajadus tegeleda jooksva hoolduse ning probleemide kerkimise korral kulukate kohtuvaidlustega, objekti eest tasumise saab aga jagada pikemale ajale.

Kodumaine teadustöö väärib tähelepanu

Ehituslepingute pikaajaliseks muutmine pole ainus arenguvõimalus, kuidas autostunud eestlaste tuju paremaks teha. Ekspertide hinnangul on meil palju kasvuruumi kodumaise teaduse rakendamisel tee-ehituse huvides. Tallinna Tehnikakõrgkooli ja Tallinna Tehnikakõrgkooli teadmised teede projekteerimise, uute tehnoloogiate juurutamise ja materjalide (taas)kasutamise vallas väärivad suuremat tähelepanu. Ainuüksi õige rakenduse leidmine põlevkivi aherainele tagaks meile tohutult võimalusi kodumaise maavara tõhusamaks kasutamiseks. Me ei pea tingimata leppima sellega, et Eesti teid rajatakse Soomest pärit killustiku ja vananenud tehnikaga.

Nii nagu hea maja algab korralikust vundamendist, vajab korralik maantee head ehitusprojekti. Valesti projekteeritud teed ei paranda hiljem ühegi imeviguri ega kohtulahendiga. Paraku on meil tihti saanud tavaks kulutada põhiaur asfaldi valamisele, pöörates ebaproportsionaalselt vähem tähelepanu teede projekteerimisele ja hilisemale järelevalvele. Osa omavalitsusi on lühinägeliku kokkuhoiu nimel üldse loobunud järelevalve teenusest, mille tagajärjeks on ühtede ja samade remonditööde lõputu kordamine. Pealinna teede masendav seisund on kahjuks kehva planeerimisvõime oivaline näide.

Eesti suuremad maanteed on hoolimata liikluskoormuse kasvust üha paremas seisus. Lähiaastad toovad tee-ehitajatele rohkelt lisatööd ja -teenistust. Juba järgmisel aastal jätkuvad suuremahulised tööd Tartu maantee Aruvalla-Kose lõigul, Pärnu ja Tallinna ringteel, Väo ümbersõidul ja Jõhvis. Peamiselt Euroopa raha toel kestavad mastaapsed ehitused ka Tallinnas Ülemiste ristmikul. Viimaks ometi on saanud positiivse lahenduse Saaremaa püsiühenduse keskkonnamõjude hinnang, mis annab võimaluse asuda otsima tunneli või silla rajamiseks vajalikku raha.

Lõpetuseks tasub märkida, et tuleva aasta riigieelarve seaduse eelnõu kohaselt on 2012. aastal riigimaanteede remondiks ette nähtud 71 miljonit eurot. Kohalikud omavalitsused saavad aga järgmisel aastal teede korrashoiuks 17,8 miljonit eurot, mis on üle viie miljoni euro rohkem kui tänavu.

Pimedad ööd ja filmifestival

15. Tallinna Pimedate Ööde Filmifestival
16.–30.11.2011

PÖFF

Tekst: **Tiina Lokk**, PÖFFi juht

Kohe-kohe algab kõigi filmigurmaanide maitsemeeli erutav Pimedate Ööde filmifestival (PÖFF). Festivali direktor ja programmijuht Tiina Lokk vahendab meile lühidalt, mida on sel aastal filmimaratonil pakkuda.

Nagu igal talvel, juba viieteistkümnendat aastat järjest, on kõige pimedam aeg filmisõpradele aasta kõige oodatum, sest PÖFF viipab taas kõigile vanadele ja ka uutele kaaslastele. Me kutsume kõiki endaga kaasa filmimaailma, nägema ja kogema midagi uut, huvitavat, mõtlemapanevat või lihtsalt lõbusat. Tallinna Pimedate Ööde filmifestival toimub tänavu 16.–30. novembrini.

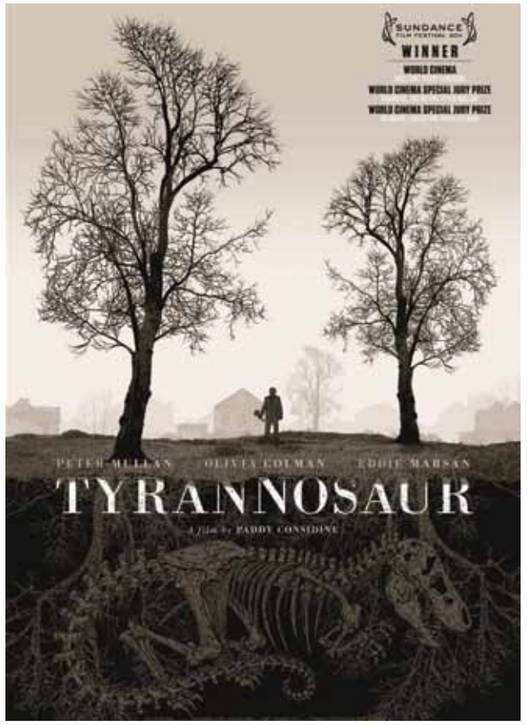
Nagu ikka, on suuremate festivalide lipulaevaks võistlusprogramm. Meil on neid koguni kolm: rahvusvaheline EurAsia, mis näitab uuemaid ja huvitavamaid autorifilme Euroopast ja Aasiast; Scottish Leaderi Baltikumi täispikkade filmide programm, milles võtavad omavahel mõõtu kolme riigi viimase aasta parimad linateosed, ning Põhja-Ameerika täispikkade filmide võistlusprogramm.

Kuna ma ei taha üht filmi teisele eelistada, et mitte haavata nende autoreid, kasutaksin siinkohal juhust ning tooksin ära mõne soovituse PÖFFi programmikomisjoni liikmetelt ja meie kataloogi kaasautoritelt.

„Meie armastatud" on muusikaline draama Christophe Honorélt. See film on valminud Prantsusmaa, Suurbritannia ja Tšehhi koostöös ning Dagmar Raudam kirjutab selle kohta: „Väga-väga prantslaslik mammutmuusikal, mis on saanud kriitikutelt küllaltki vastakaid hinnanguid, kuid ei tohiks siiski peletada kedagi, kellele meeldib suurel ekraanil näha värve, tundeid ja ilusaid inimesi, naerda ning pisut pisaraid valada. Ja nautida seksikat muusikalist kujundust, kus lüürika võib tõlgituna tunduda lausa rabav. Ema ja tütre lugu saab alguse 1960. aastate Pariisis, rõõmsas ja naivistlikus „Cherbourgi vihmavarjude" maailmas. Võrratu Ludivine Sagnier (tänapäeva Prantsuse kino noor täht) kehastab süüdimatult võluvat Madeleine'i, kelle ebakonventsionaalne elustiil võib ainult Prantsuse filmis mõjuda nii šikilt. Varastatud kingapaar toob Madeleine'i ellu kerguse ja kogu tema elu läbiva pimestava armastuse noore tšehhi Racha vastu. Küpses eas Madeleine Catherine Deneuve'i kehastuses mõjub loomulikult veelgi šikimalt, oma elegantse jaheduse kaotab ta vaid siis, kui abielunaisena peab taaskohatud Rachaga salakohtinguid. Madeleine püüab aga tundeid ignoreerida, sest ta teab, et inimese süda on habras ega jaksa kanda tunnete koormat. Süda peab olema kerge ja seda teadmist püüab ta edasi anda ka oma tütrele. Kuid ajad muutuvad. Erksad värvid taanduvad pooltoonidesse, muusika muutub rajumaks ja inimesed rahutumaks."

„Türannosaurus" on tuntud Briti näitleja Paddy Considine'i („Ameerikas") režiidebüüt, mida Laurence Boyce nimetab lummavalt süngeks käsitluseks vägivallast ja allasurutud tunnetest: „Josephi isiksust (Peter Mullan) valitseb jõhkrus ja raev, mis varjutab tema intelligentsi. Joseph saab peagi tuttavaks kaltsupoe müüja Hannah'ga (Olivia Colman). Nende vahel võrsub ootamatu sõprus. Kuigi Considine on ilmselt mõjutatud Ken Loachi ja Alan Clarke'i loomingust, on ta suutnud hoiduda klišeedest ja teha märkimisväärselt isikliku ja siira filmi. Me kulgeme hallide ja hüljatud hoonete maailmas, mille

asukaist ei või iial teada, kas nad astuvad sinuga vestlusse või annavad sulle vastu vahtimist. Siiski läbib filmi äärmiselt õrna allhoovusena leebe huumor ja soojus, mis vihjab millelegi ülemale kui meeleheide. „Türannosaurus" on tähelepanuväärne Briti film, mis näitab, et Considine on kaamera taga niisama tugev kui kaamera ees. Ta suudab ühtaegu teha kummarduse varasemaile Briti filmiloojaile ja jutustada lugu endale ainuomases stiilis."

Venemaal on tänavu olnud väga tugev filmiaasta ja kindlasti tasuks peale võistlusprogrammis osaleva Andrei Zvjagintsevi „Jelena" tähele panna Vene filme ka teistes programmides. Näiteks on väga huvitav „Generatsioon P", Viktor Pelevini samanimelise kultusromaani ekraniseering. **Filipp Kruusvalli** sõnul on see üldse esimene Pelevini teosel põhinev film, sest tema mitmekihilised müstika ja paralleelmaailmadega tekstid pole lavastamiseks just kõige kergem materjal. Kruusvall kirjeldab seda filmi nii: „Generatsioon P on põlvkond, kes sai peagi kaduvalt Nõukogude võimult kingituseks kodumaal villitud Pepsi. See polnud mitte lihtsalt jook, vaid lootus, et Pepsi järel saabub teiselt poolt ookeani ka uus, imeline elu. Ning ta tuligi – pühkides kõik oma teelt, hävitades illusioone ja muutes tühiseks seni kehtinud ideaale. Loo peakangelane, intelligentne noor luuletaja Vladlen Tatarski asub 1990. aastate alguses elu sunnil tööle kaukaaslastele kuuluvas suitsuputkas. Tänu juhusele satub ta tööle reklaamiagentuuri, kus avaneb tema anne kohandada Lääne kaupade reklaamlauseid „vene mentaalsusele". Tema täht tõuseb kiirelt ning peagi saab tast televisiooni abil uue reaalsuse looja, kelle käes on isegi poliitikud vaid järjekordsed PR-projektid. See keskkond, kus peategelased pendeldavad reaalsuse ja hallutsinatsiooni vahepeal, on puljong zen-budistlikust filosoofiast, esoteerikast, narkomaaniast ning poliittehnoloogide ja reklaamikirjutajate eufooriast 199ondate alguse Moskva piiritus vabadusepotis."

Tähtsal kohal seekordses PÖFFi programmis on ka Island – tänavu on sealne filmikunst meie fookuses. Festivali avafilm pärineb Islandilt ja ka EurAsia võistlusprogrammis osaleb Islandi film, Rúnar Rúnarssoni draama „Vulkaan". Selle kohta kirjutab **Maria Ulfsak-Šeripova**: „Korralik, lihtne ja nukker põhjamaine draama „Vulkaan" on noore mehe debüütfilmi kohta üsna ebatavalisel teemal – nimelt on see vanainimeste armastuslugu. Õigemini lugu ühest islandi vanamehest, kes leiab saatuse keerdkäikudes uue põhjuse elamiseks. Töölt pensionile jäädes on Hannese (Theodór Júlíusson) edasise elu plaan järgmine: „Eks ma jään vanemaks ja siis lõpuks suren ära." Mees pole just suhtlemisgeenius – ta on pidevalt torssis, lapsed ja lapselapsed käivad talle närvidele, oma naist Annat (Margrét Helga Jóhannsdóttir) ta küll armastab, kuid sellegi väljanäitamine käib üle kivide ja kändude. Kui Anna jääb raskelt haigeks, muutub kogu Hannese elu: mees otsustab, et ei saada naist hooldushaiglasse, vaid hoolitseb tema eest ise, ja seda tõenäoliselt esimest korda kogu nende pika abielu vältel. Film toob arukalt välja põlvkondade erinevused ja täiesti erineval ajal kasvanud inimeste võimetuse leida üksteisega kontakti, rääkides samas ka sellest, missugune saladuslik tunne on armastus."

Nagu eelmistelgi aastatel, on kõige targem minna internetti festivali koduleheküljele www.poff.ee ja koostada sealt endale režissööre, riike ja sisukirjeldusi silmas pidades oma kava. Koduleheküljel on ka kõik ala- ja eriprogrammid ning nende sisu ja suunitlus selgelt lahti kirjutatud.

Hea vihje filmide valimise kohta: kes tahab näha värsket ja erilist, vaadaku EurAsia võistlusprogrammi; kes tahab minna kindla peale välja ja näha suurtel festivalidel auhindu võitnud ning publikumenu saavutanud filme, mingu vaatama „Panoraami" või „Valitud teoseid". Julgematele on „Foorum" ja ööfilmid – teistsugune, uuenduslik, miks mitte ka šokeeriv filmikunst nii vormilt kui ka sisult.

PÖFFi põhiprogramm avatakse **18. novembril** ja lõpetamine on **30. novembril. 16. novembril** algavad alafestivalid Animated Dreams ning laste- ja noortefilmide festival Justfilm.

Kuidas häälestada end õigele lainele? I osa

Tarmo Tamm

Alates käesolevast numbrist kirjutab Reformierakonna koolitusnõunik Tarmo Tamm igas Reformikirjas lühikese peatüki sellest, kuidas enda potentsiaali paremini ära kasutada, kuidas saavutada eesmärke, vabaneda hirmudest ning panna end tegutsema.

Tarmo lood on mõeldud toetama erakonna liikmete isiklikku arengut, sest see on samuti meie organisatsiooni arengu aluseks. Väike enesemotivatsiooni süst on abiks ka kõigile neile, kes kaaluvad võimalust kandideerida lähenevatel kohalike omavalitsuste volikogude valimistel.

„Edu on sinu võimete maksimaalne realiseerimine.” ***(Zig Ziglar)***

I samm. Tea, mida sa tahad saavutada

Motivatsiooni ja motiveerimise puhul on tähtis mõista, et inimesi ajendab kas millegi positiivse poole püüdlemine või millegi negatiivse vältimine. Igal juhul on motivatsiooni ja tegutsemise puhul esimeseks sammuks enda soovitava või soovimatu tulemuse teadmine. See tähendab eesmärkide seadmist, mis on igas valdkonnas üks edu saavutamise põhialuseid.

Aga miks me räägime nii palju eesmärkide saavutamisest? Mis on nende jõud? Miks me peame neid kasutama?

Eesmärkide abil me tekitame enda tuleviku ette: kujundame enda elu ise ja loome enda saatuse. Meil kõigil on eesmärgid, olenemata sellest, kas me teadvustame neid endale või mitte. Probleem seisneb selles, et mõnel meist on kehvad eesmärgid, kuid mis iganes inimese eesmärgiks ka pole, see mõjutab teda. Mõne inimese eesmärk võib olla elada üle järjekordne päev või maksta oma „vastikuid arveid”. Niisuguste eesmärkide probleem seisneb selles, et need ei inspireeri inimest hommikul voodist välja hüppama ja hüüdma: „Ma ei suuda ära oodata, et minna välja, et oma vastikuid arveid maksta!” Väga harva tekitab selline eesmärk meis emotsioone ja motivatsiooni. Eesmärgid võivad tekitada jõudu, mis aitab meil kasvada, areneda ja enda edu laiendada. Aga meil peab olema midagi, mis paneb piisavalt liikuma, et meid edasi viia.

Miks eesmärkide seadmine sageli ei toimi?

On paar levinud viga, mida eesmärkide seadmisel tavaliselt tehakse.

1. Paljud inimesed ei võta eesmärkide seadmist eriti tõsiselt ega tee seda järjepidevalt. Tavaliselt seavad nad sihte uue aasta alguses, ent unustavad siis seatud eesmärgid kuni järgmise aastani täiesti ära – seda nimetatakse uue aasta sündroomiks. Selline tegutsemisviis ei too tavaliselt pikaajalist edu.
2. Mõeldakse asjadest, mis võiksid olemas olla, kuid need mõtted jäävad soovunelma tasemele. Tõelise eesmärgi kohta kasutatakse sõna *peab*. See tähendab, et me lõikame ära kõik ülejäänud võimalused ja keskendume ühele asjale.
3. Kõige suurem viga, mida inimesed teevad, on see, et nad ei tea, miks nad üldse tahavad mingit eesmärki saavutada. Kui eesmärgiks on lihtsalt materiaalne objekt, võib see tuua kaasa lühiajalise entusiasmi, kuid ühel hetkel hajub see ära. Niisiis tuleb alati välja mõelda ka põhjused, mis peituvad eesmärgi taga.

Kõigepealt tulevad põhjused ning alles seejärel tulemused. Kui meil on piisavalt tugevad põhjused, miks me tahame midagi saavutada, siis ühel päeval hakkavad paistma ka võimalused ja ressursid, kuidas seda teha.

Kuna meie aju töötab alati selle nimel, et kogeda heaolu ja vältida valu, siis on tähtis panna kirja ka negatiivseid seiku, mis mõjuksid meile piitsana. See tähendab, et kui me paneme kirja, mida me võime kaotada, kui me enda eesmärki ei saavuta, avaldab see meile topeltsurvet tööle asuda. See strateegia võib tunduda negatiivse mõtlemisena, ent aitab meil kõige paremini rakendada oma alateadlikku jõudu ning muudab eesmärgi saavutamise tõenäosuse palju suuremaks.

Miks eesmärgid tegelikult toimivad?

Selle kohta on palju teooriaid, kuid mina usun järgmist.

1. See, millele me pidevalt keskendume, saab ühel päeval meie elus ka teoks. Niisiis on osa eesmärkide seadmisest lihtsalt teatud fookuse omamine. Ent fookus peab olema järjepidev – me ei saa seada eesmärke pelgalt üks kord elus, hiljem neid kordagi üle vaatamata. Teisalt on see olukord siiski parem kui päris ilma eesmärkideta elamine, sest vähemalt meie alateadvus teab üldist suunda, mille poole liikuda.
2. Eesmärgi seadmisega teadvustab inimene enda teadvusele ja alateadvusele, et see, kus ta praegu on, ei ole see, kus ta tahab olla. Ta hakkab märkama erinevust hetkeolukorra ja soovitava tulemuse vahel, seda märgates ja tundes muutub aga rahulolematuks.

Osa sellest, mis inimesi motiveerib, ongi rahulolematuse tunne. Kui tunned ennast mugavalt ja edukalt, siis on raske leida endas motivatsiooni teha mida iganes vaja, et asju toimima panna. Seevastu võib rahulolematuse tundel olla tõeline potentsiaal.

„Paljude inimeste jaoks on elus üks suuremaid lõkse just edu. Kui inimesi saadab edu, siis nad kipuvad tavaliselt pidutsema. Kui inimesed kukuvad läbi, siis kipuvad nad tavaliselt asjade üle järele mõtlema ning selle käigus teevad nad tavaliselt uusi tähelepanekuid, mis aitavad neil saavutada veelgi suuremat edu.” ***(Anthony Robbins)***

Eesmärkide seadmine on teatud surve, rahulolematuse ja pinge tekitajana kriitilise tähtsusega. Teatud pinge põhjustab olukord, kus inimene näeb, et ta pole seal, kus ta tahaks olla. Samuti on võimalik pinget tekitada teiste inimeste abil, rääkides neile enda eesmärkidest. See annab ühe lisapõhjuse, miks mitte tegutsemist pooleli jätta.

Öeldakse, et surve on see, mis tekitab teemante. Nii grafiit kui ka teemant koosnevad süsinikuaatomitest, kuid miks on nad nii erinevad? Vastus peitubki surves. Seda metafoori tasuks ka enda elus ära kasutada. Kui sa tahad olla tugev, särav, vastupidav või hinnaline nagu teemant, siis pead oskama survet enda kasuks rakendada.

Eesmärkide seadmine **S.M.A.R.T**-tehnika abil

1979. aastal korraldati Harvardi üliõpilaste seas uuring, kus neilt küsiti, kas nad on endale seadnud eesmärgid kirjalikult.

- **3** protsenti vastanuist oli eesmärgid ja plaanid kirja pannud.
- **13** protsendil oli eesmärke, aga need ei olnud kirjalikud.
- **84** protsendil polnud eesmärke.

Kümme aastat hiljem küsitleti samu tudengeid uuesti. Selgus, et need 13 protsenti, kellel olid olnud eesmärgid, teenisid selleks ajaks keskmiselt kaks korda rohkem kui need 84 protsenti tudengeid, kellel polnud eesmärke. Need 3 protsenti, kelle eesmärgid olid kirjalikud, teenisid aga keskmiselt kümme korda rohkem kui ülejäänud 97 protsenti.

Kuidas eesmärke seada?

S *Specific* spetsiifilised	**M** *Measurable* mõõdetavad	**A** *Attainable* saavutatavad	**R** *Relevant* olulised	**T** *Time-bound* tähtajalised
Eesmärgid ei tohi olla liiga üldised ega hägusad.	**Eesmärgid peavad olema mõõdetavad.**	**Eesmärgid peavad olema saavutatavad.**	**Eesmärgid peavad olema olulised ka pikas perspektiivis.**	**Eesmärkidel peab olema tähtaeg.**

Kui te olete oma eesmärgid kirja pannud, tehke järjepidevalt nende nimel tööd. Pikaajalised kirjalikud eesmärgid aitavad teil ka igapäevaseid tegevusi tähtsuse järjekorda panna. Nii tegelete alati sellega, mis on parajasti kõige tähtsam ja tulutoovam ka pikas perspektiivis.

REPORTAAŽ

Kuidas moos kommi sisse saab ehk sugugi mitte nii magus elu Toompeal

Tekst: Peep Lillemägi
Fotod: Helen Kattai

Küsimusele, miks otsustasid astuda Reformierakonda, on inimesed läbi aegade vastanud, et nad soovisid teada, kuidas moos kommi sisse saab. Reformikiri heidabki pilgu sellele, kuidas toimetavad moosi kommi sisse panijad. Järgnevalt teeme väikse ülevaate erakonna saadikute tööst Toompea lossis, kus töötab Eesti parlament.

Laud, mille taha Reformierakonna parlamendisaadikud igal hommikul ühiseks koosolekuks kogunevad, on veninud järjest pikemaks. Aastal 2007 oli saadikurühma ka tol ajal üsna suure põrandapinnaga toas vaja koguni üks sein maha võtta, sest väiksemasse ruumi ei mahtunud inimesed enam ära. Kevadel 2011 tuli toole juurde tuua. Toompea lossis on praegu rahvast esindamas 33 oravapartei liiget – peaaegu kolmandik parlamendist.

Parlamendirebased ja pikk koosolekulaud

On tavaline, et valimistel vahetub pool kuni kolmandik riigikogu koosseisust. Reformierakonna 33 saadikust alustas aprillis Toompeal hulk inimesi, kes esindavad rahvast parlamendis esimest korda. Tõsi küll, mõni neist – **Laine Randjärv**, **Urve Tiidus** ja **Meelis Mälberg** – on valijatelt mandaadi saanud varemgi, kuid on eelistanud siis teist tööd kas valitsuses, linnapeana või ettevõtte juhina.

Peale kolme juba nimetatu on Reformierakonna parlamendirebased **Remo Holsmer**, **Valdo Randpere**, **Arto Aas, Aare Heinvee**, **Jüri Jaanson**, **Kalle Jents**, **Kaja Kallas**, **Andrei Korobeinik**, **Kalev Lillo**, **Rait Maruste** ja **Andre Sepp**. Kõik nad on Eesti poliitika tippu jõudnud eri teed pidi: tulnud kas ettevõtlusest, spordist, omavalitsusest, erakonna kontorist või noortekogust. Eks seegi näitab erakonna kandepinda. Kümne tuhande liikmega erakond on hoopis midagi muud kui sarnaste veendumuste ja huvidega sõpruskond, millena alustati viisteist aastat tagasi.

Veel fakte riigikogu reformierakondlaste kohta olgu siinkohal edastatud erakonna kevadisel üldkogul kõnelnud fraktsiooni-juhi **Jaanus Tamkivi** sõnadega: „Oma noore ea kohta vägagi soliidse parlamenditöökogemusega **Kalle Palling** on jätkuvalt fraktsiooni noorim. Seda vaid vanuse poolest. Muidugi on noorus asi, mille pärast pole vaja muretseda, sest see läheb üle. Elutarkust on kõige enam kogunenud **Paul-Eerik Rummol**, kes juba siis, kui pooled fraktsiooni liikmed polnud veel sündinudki, kirjutas okupatsiooni ajal liberaalide hümniks kujunenud laulusõnad „Põgene, vaba laps!”.”

Fraktsiooni esimehe Tamkivi tool pika koosolekulaua otsas on lähedal tagatuppa viivale uksele. See tagatuba on siiski üksnes fraktsiooni esimehe kabinet, kuhu koosoleku ajal kaovad vahel need, kellel rääkida mõni edasilükkamatu telefonijutt. Arutelud toimuvad ning seisukohad ja otsused kujunevad ikka eestoas, kus igaüks saab sõna sekka öelda.

Teine lauaots – kaugel eemal koosoleku juhatajast – on enamasti **Igor Gräzini** päralt, kes kasutab vahel võimalust jääda eriarvamusele ning illustreerib oma seisukohta sageli näidetega kohtumistelt Peipsi-äärsete valijatega. Eriti palju mõtteid on Gräzinil Euroopa Liidu riikide finantskriisi lahendamise kohta. Õigusteaduse professoril on kindel plaan kandideerida mõne aasta pärast taas europarlamenti ning ta hoiab ennast kursis teemadega, mis on seotud võlaprobleemidega maadleva Euroopaga.

Ühised hommikud

Nendel, kes said tänavu kevadel valijate soovil esimest korda riigikogusse tööle, võttis peale koridoridevõrgus orienteerumise üksjagu harjumist seegi, et ühist tööpäeva käivitav koosolek algab igal hommikul eri ajal.

Enamasti on saadikutel koosoleku alguseks vähemalt tunnike uudiste ja dokumentide lugemist, e-kirju ja telefonikõnesid sisaldavat tööd muidugi juba tehtud. Esmaspäeval kogunetakse pool kümme, teisipäeval veerand kümme, kolmapäeval juba kell üheksa – siis arutatakse enamasti mõnda teemat süvitsi ja kuulatakse inimesi, kes teemaga rohkem kursis on. Neljapäeva hommikul saadakse kokku kl 9.45.

Kolmapäevased riigikogu istungid võivad mõnikord venida hommikutundideni. Nii on juhtunud, et riigikogu kolmapäeval alanud istung lõppebki neljapäeva hommikul fraktsiooni koosolekuga ja kella kümnest algab juba uus istung suures saalis.

Esmaspäevane koosolek on nädala tähtsaim. Seal vaadatakse läbi parlamendi töönädala päevakord, jutuks tulevad eesseisvad hääletused, erakonna seisukohad, komisjonides arutatav, samuti teemad, mis on juba tõusnud või on kohe tõusmas avalikkuse tähelepanu keskmesse. Suur ruum on rahvast täis. Riigikogu liikmete kõrval on kohal ka ministrid ja nõunikud, poolsada inimest vähemalt.

Et kirjad õige inimeseni jõuaksid, on igal fraktsiooniliikmel omanimeline riiuliosa.

Tavaliselt lõpetab esmaspäevase pooleteisetunnise koosoleku peaministri ülevaade nädala tähtsamatest teemadest ja Reformierakonna suhestumisest nendega. Kuigi Andrus Ansipile meeldib kõnelda pikalt ja selgitada põhjalikult, lõppeb koosolek siiski täpselt kell 11 ning riigikogu liikmed ruttavad komisjonidesse.

Reformierakondlaste juhtida on riigikogus kuus komisjoni, kus seadusetoorikud saavad esimese lihvi enne suurde saali saatmist. Reformikirja lugejatele jääb koduseks ülesandeks otsida riigikogu koduleheküljelt www.riigikogu.ee üles, millise eluvaldkonna parlamentaarseid arutelusid juhatavad oma igapäevatöös **Kaja Kallas**, **Rait Maruste**, **Peep Aru**, **Taavi Rõivas**, **Mati Raidma** ja **Urmas Klaas**.

Viimastel kuudel on fraktsioonis põhjalikult arutletud haridusreformi teemadel, mille üks eestkõnelejaid on Lauri Luik (esiplaanil).

REPORTAAŽ

Fraktsiooni esimees Jaanus Tamkivi (paremal) ja „parlamendirebane" Kalev Lillo pärast fraktsiooni koosolekut.

Ida-Virumaalt valitud Rein Aidma vaatab üle talle saabunud kirju.

Tähtsad teemad

Oktoobri algus oli riigikogus töine. Taas ametisse astumise puhul pidas kõne president Toomas Hendrik Ilves, oma vaateid riigiasjade korraldamisele tutvustasid õiguskantsler ja riigikontrolör. Kõik nad puudutasid ühel või teisel moel ka haldusreformi. Pole siis ime, et see teema tuleb ka fraktsiooni suures toas omavahelisel arutelul jutuks. „Mis haldusreform," müristab Peep Aru, keda paljud asjatundjad peavad Eesti ajaloo parimaks regionaalministriks. „Vallapiiride muutmine ei paranda inimeste elu kuidagi. Inimesed peavad saama elada kõikjal Eestis."

Oktoobri esimesel poolel oli fraktsiooni koosolekutel põhjalikumalt jutuks ka haridusreform. Erakonnal on sellel teemal koguni kaks asjatundjat: kultuurikomisjoni juhtiv Urmas Klaas ja erakonna haridustöörühma juhtinud **Lauri Luik**. Kuu aja jooksul on nad kohtunud haridusministri, kõrgkoolide rektorite, üliõpilaste ja õpilaste esindustega, arutades, kas ja kuidas oleks ülikoolis võimalik õppida tasuta ning kes selle eest lõpuks maksab. Kohtumistest on selgunud, et tasuta asjad on sama võimatud kui imeveski, mis peatumata jahvatab, ent head kooliharidust peab saama kogu Eestis. Meie riigi kõrgkoolidiplom peab andma selle omanikule kindluse, et tema oskusi ja teadmisi tunnustatakse kõikjal maailmas.

Kuna Reformierakonna ruumid on üsna istungisaali lähedal, siis kogunevad saadikud hääletuste vahel ikka peamiselt sinna, mitte ei siirdu lossi teises tiivas asuvasse töökabinetti. Eks üks põhjuseid ole asjaolu, et reformierakondlastele lihtsalt meeldib koos olla. Arutatakse muidugi ka ühte ja teist teemat.

Taavi Rõivas rõõmustab, et Eesti saab Euroopa Liidu järgmisel eelarveperioodil hulga raha, et parandada ühendust muu Euroopaga. „Eesti on kasutanud Euroopa Liidu raha elukeskkonna arendamiseks väga edukalt. Sama suunda soovime jätkata ka järgmisel perioodil. Meil on jätkuvalt ootel hulk suuremaid ja väiksemaid objekte, mille valmimine on väga tähtis nii kogu riigile kui ka konkreetsetele kohalikele omavalitsustele," räägib Rõivas, andes ajakirjanikele intervjuud punase südamega kolla-sinise plakati taustal, millel Reformierakonna logo ja kiri „Armastame Eestimaad!".

Tõnis Kõiv tutvustab külla tulnud Eesti Metsatööstuse Liidu juhatuse liikmetele Riigikogu tööd ja ruume.

Ühtne meeskond

Nõnda siis Reformierakonda kuuluvate riigikogu liikmete töine elu Toompea lossis nädalast nädalasse veereb. Ja need erakonnakaaslased, kes on seda ekskursioonil parlamendimajja ise näinud, võivad küllap kinnitada, et kuigi Pika Hermanni otsast on kena ilmaga hea vaade, ei ole saadikustaatus sugugi nii magus, kui arvatakse, sest valijate pilk on kogu aeg kuklas. Ega Rain Rosimannus ilmaasjata öelnud, et pärast riigikogu liikmest uuesti tavakodanikuks muutumist tänavu kevadel võttis ta paari kuuga mitu kilo alla – nagu oleks keegi suure koorma õlult võtnud.

> Valijate pilk on kogu aeg kuklas.

Reformierakonna saadikurühm on paistnud alati silma ühtsusega. Omavahel vaieldakse ja argumenteeritakse koosolekutel omajagu, kuid kui tõde ja ühine arvamus on selgunud, vajutatakse selle kinnituseks riigikogu suures saalis punast või rohelist nuppu nagu üks mees. Just seepärast ongi Reformierakond nii tugev ja edukas.

Lõpetuseks tasub tsiteerida Siim Kallast, kes kümmekond aastat tagasi ütles mälestusväärsed sõnad: **„Iga erakond on nii tugev, kui tugev on tema esindus riigikogus, sest just parlamendisaadikud on see rühm, mis viib kõige enam ellu valijate tahteavaldusega kinnituse saanud erakonna poliitikat."**

P. S. Lugu oli juba valmis, kui üks riigikogu liige, kellele seda lugeda andsin, juhtis tähelepanu asjaolule, et nimetamata on parlamendisaadikute abilised **Gerli**, **Sandra**, **Irma**, **Allan** ja **Toomas**. Ta soovitas panna fraktsiooni nimel artiklisse kirja: aitäh neile!

Hea maavanem on maakonna müügimees

Tekst: Taimi Samblik
Foto: erakogu

Kaks aastat Lääne-Viru maavanema ametis olnud Einar Vallbaum on aidanud märkimisväärselt kaasa maakonna ettevõtluse arengule.

Maavanema ametit vastu võttes oli Einar Vallbaum teadlik, et tegemist on suure ülesandega. Olles harjunud oma tööd põhjalikult tegema, on ta nüüdseks tõstnud maavanema ja maavalitsuse rolli uuele tasandile. Ettevõtjana oli Vallbaumil pilt kohe selge: ilma investeeringuteta ja ettevõtluse arenguta ei saa tagada rahva heaolu maakonnas ja riigis. Tema sõnul on majandus ja ettevõtlus nii kohaliku omavalitsuse kui ka riigi üks tähtsaimaid alustalasid. Koostöös maakonna omavalitsustega on ühendatud jõud, et tuua investeeringuid maakonda. „Maavanem üksi ei saa seda teha, kuid saab igakülgselt arengule kaasa aidata," ütleb ta.

Suurima võiduna praeguses töös näebki ta ettevõtjate ja kohalike omavalitsuste koondumist ühe mütsi alla, mille kinnituseks on Lääne-Virumaa ühine osalemine tänavusel turismimessil. Vallbaumi algatusel on saadetud Lääne-Virumaad tutvustavad CD-d ning maakonna elu maavalitsuse töö kaudu kajastavad aastaraamatud ka kõikidele Eestis asuvatele saatkondadele, siiani polnud keegi selle peale tulnud. „Maavanem peab olema maakonna müügimees!" on Vallbaum veendunud.

Inimesed on kõige alus

52-aastane Kundast pärit Einar Vallbaum omandas Mainori kõrgkoolis ärijuhtimise eriala ja lõi 1992. aastal transpordiettevõtte AS Lajos, mida juhtis ise 2003. aastani. Sellele järgnes huvitav aeg Rahvusvaheliste Autovedajate Assotsiatsiooni presidendina. Praegu annab tema ettevõte AS Lajos Lääne-Virumaal tööd 65 inimesele ning majanduslikult raskel ajal suudeti laieneda ka Lätti ja Leetu.

Reformierakonnaga liitumine tuli Vallbaumile asjade loomuliku kuluna. „Mulle on algusest peale imponeerinud selle erakonna tahe ja soov toetada inimeste iseolemist. Positiivne suhtumine ettevõtlusesse ja liberaalne maailmavaade sobib minu olemusega," on Vallbaum tehtud valiku õigsuses kindel. Olles 15 aastat kaasa löönud Kunda linnavolikogu tegemistes, on Vallbaum nüüd seadnud konkreetsemad sihid Eesti elu edendamiseks. Tema arvates on Reformierakond väga hea väljund ja abimees tulemustele orienteeritud sihikindlatele inimestele. „Reformierakond tõi mu ka maavanema ameti juurde, pakkudes uut väljundit senistele kogemustele," räägib ta.

Vallbaum suudab siiani virukaid oma ametis üllatada. Maakonna kogukondliku tähtsusega üritustelt – alates rahvamajade avamisest ja lõpetades teatetantsuga – on ta väga vähestelt puudunud. Tema senisesse maavanema ametiaega jääb terve hulk küla- ja seltsiüritusi, õpetajate, arstide ja teiste Virumaale oluliste inimeste tunnustamisi, lugematuid kohtumisi ettevõtluskeskkonna arendamiseks ja koostööks teiste riikide omavalitsustega. Vallbaumi sõnul on kõige alustala meie inimesed – need, kes teevad ja loovad. „Ettevõtmistega ei kaasne ainult rõõmud ja tihti tuleb ületada väga raskeid takistusi. Ka kõige tugevam vaim raugeb, saamata tunnustust," usub Vallbaum, kelle meelest vajab iga hea tegu ja tubli inimene

> Ka kõige tugevam vaim raugeb, saamata tunnustust.

tunnustust, et jätkuks vaimu ja jõudu edasi liikuda. Meie inimesed on maavanema meelest riigi kõige suurem tugi ja kindlus, tänu kellele on meie rahvas kuulus oma töökuse ja tubliduse poolest ka rahvusvahelises konkurentsis. Hiljuti täitus üks Vallbaumi südamesoove – tunnustada pikaajalisi ja edukaid maakonna ettevõtjaid hea ettevõtja rinnamärgiga, mille statuut sai välja töötatud tema valitsusajal.

Ühendav lüli rahva ja riigi vahel

Maavanem on ellu kutsunud huvitava rahva ja riigi koostöövormi. Riigikogu liikmed on kindlasti huvitatud ka oma ringkonnaga sidemete tugevdamisest, aga kahjuks pole siiani leitud reeglipärast vormi saadikute ja rahva omavaheliseks suhtluseks. Sellest ajendatuna viis Einar Vallbaum ellu idee, mille tulemusena

kohtuvad kvartalis korra maavalitsuse saalis maakonnast valitud riigikogulased ja kõik, kes soovivad nendega arutada mitmesuguseid teemasid. Üritus leiab alati kajastust ka kohalikus ajakirjanduses. Vallbaumi visiooni kohaselt saavad rahvas ja võim terviklikult eksisteerida vaid piisava tagasiside korral. Nii on tema arvates suhtlemine kõige aluseks.

Siinkohal tuleb välja ka maavanema ameti mõru pool. Kunagi väljaöeldu, et maavalitsusi pole maakondadele vaja, on pannud osa instantse maavalitsustest üle astuma. Tihti jõuab teave liikumiste ja kohtumiste kohta maakonnas maavanemani kolmandate isikute kaudu. Vallbaumi arvates oleks loogiline, kui erakondade fraktsioonid riigikogus, komisjonid ja ka ministeeriumid annaksid märku oma visiitidest maakonda. „Nii saame neid vajaduse korral aidata ja juhtida tähelepanu maakonna tasakaalustatud arengut takistavatele probleemidele ka maavanema pilgust lähtuvalt," ütleb ta.

> Rahvas ja võim saavad terviklikult eksisteerida vaid piisava tagasiside korral.

Pere on suur tugi

Maavanema töö on mõnest küljest vaadates väga keeruline ja sageli emotsionaalselt kurnav. „Inimesed, kes ei saa abi kohalikust omavalitsusest, pöörduvad tihti maavanema poole. Teemade ampluaa on seinast seina. Mõnikord tuleb olla kohtunik, arst ja õpetaja ühes isikus," räägib Vallbaum. Oskus käsitleda ka kõige delikaatsemaid küsimusi on tõenäoliselt anne, seda pole võimalik õppida.

Nii aktiivse eluhoiaku puhul nõuab andekust ka perega suhtlemine. „Siin on mu parim tugi loomulikult minu kaasa Tea, kes on oma ametis samuti maakonna kui terviku huvide eest väljas. Nimelt on ta Lääne-Virumaa arenduskeskuse juhataja. Nii on meil ettevõtluse ja arengu vallas ka kodus palju arutada," ütleb Vallbaum.

Kuna lapsed on juba suured, siis on nemadki koduse elu korraldamisel suuresti abiks. Poeg Erko omandab parajasti Tallinna Tehnikaülikoolis doktorikraadi ja on sidunud end isa transpordifirmaga, vastutades hoolde ja remondi poole eest. Tütar Elis on pühendunud hariduse omandamisele ja sihib sel teel kindlalt rahvusvahelist tasandit. Tütar Sigrid on loonud oma pere ning tema väike tütar Simona toob rõõmu kõigi pereliikmete päevadesse. Tütar Merle on tänu kunstiharidusele panustanud ASi Lajos autode värvikamaks muutmisse, aga on alati valmis kaasa lööma ka poliitilistel üritustel.

Einar Vallbaum on jaganud oma hobidki laste vahel: pojaga koos teeb võidusõitu ja naissoo esindajatega käib suusatamas. Ühiseid kohtumisi söögilaua taga jääb teinekord kiire elutempo tõttu vähemaks, kuid seda suurem on nende tähtsus. Vallbaum on veendunud, et ühtne ja tugev perekond mõistab kõigi liikmete huve ja soove. Nii on uute ülesannete vastuvõtmine võimalik ainult pereliikmete toetuse, austuse ja armastuse korral. „Empaatiavõime on meie perre küll juba geneetiliselt kodeeritud," arvab ta. Ja nii ongi, sest muidu poleks see kõik võimalik.

Püsiühendust oodates

Foto: Ants Liigus

Muhu- ja Saaremaa püsiühenduse kavandamine jõudis sellel sügisel uude etappi. Väinaliikluse perspektiivse korraldamise kava koos sinna juurde kuuluva keskkonnamõjude strateegilise hindamisega on heaks kiidetud. Reformikirjale jagasid sel puhul oma mõtteid Saaremaalt valitud Riigikogu liikmed Jaanus Tamkivi ja Urve Tiidus. Tekst: Peep Lillemägi

„Lõpuks ometi, kuigi umbes kaheaastase hilinemisega, suutis töövõtja Finland WSP Engineering oma võetud kohustused täita ja anda riigile nõutud kujul üle väinaliikluse korraldamise kava. Sealt edasi sai võimalikuks esitada Keskkonnaameti spetsialistidele hinnangu andmiseks neid puudutav osa aruandest ning nüüdseks on keskkonnamõjude strateegiline hindamine heaks kiidetud," räägib endine keskkonnaminister Jaanus Tamkivi. Ta peab siiski võimalikuks, et otsus võib olla vastukarva keskkonnaorganisatsioonidele ja need otsivad teid, kuidas otsust kohtu teel vaidlustada. Igal juhul on valitsusel alus ja võimalus panna teema lauale, arutada projektiga seotud edasisi arenguteid ja seejärel otsustama hakata.

Piirkonna arengu jaoks oluline

Saaremaal elava Tamkivi kinnitusel ei ole küsimused, mis valitsuses ilmselt üles kerkivad, kindlasti lihtsad. „Raha on teatavasti alati vähe. Taevaserva muudab veelgi tumedamaks üleilmne ebakindlus finantssektoris, mis ei jäta puudutamata kedagi. Otsuse mõju tunnetamiseks tuleb välja öelda, et ekspertide poolt parimaks tunnistatud sillavariant maksis 2008. aasta ehitushindades hinnanguliselt 5,1 miljardit krooni ehk praeguses vääringus ligi 325 miljonit eurot. See on väga suur summa."

> Püsiühendus võiks olla üks projekt, kus Euroopa Liidu, Eesti riigi ja eraettevõtjate raha kenasti kokku saab.

Samas on jutud püsiühendusest üleväinaliikluse kvaliteeti juba parandanud. Sadamad on muutunud väga otstarbekaks ja tänapäevaseks. Parvlaevad on igati moodsad ning teenuse osutamiseks piisava võimsusvaruga. „Loodetavasti suudavad nad oma sõiduomadusi väärikalt välja näidata ka talvetingimustes. Kuid siit on võimalik veelgi edasi minna püsiühenduse eeliseid ellu viies. Olen seisukohal, et just püsiühendus võiks olla üks projekt, kus Euroopa Liidu, Eesti riigi ja eraettevõtjate raha kenasti kokku saab," ütleb Jaanus Tamkivi.

Pikka aega Kuressaare linnapeana töötanud Tamkivi peab kummaliseks kahtlusi, et võib-olla on silla või tunneli valmimise järel Saaremaa muu maailmaga „liiga" ühendatud. „Veider jutt. Kui paralleeli otsida, siis äkki peaks tegema saartel ka „internetitoru" kitsamaks, et info liiga kiirelt ja vabalt ei liiguks?" toob Jaanus paralleeli, selgitades, et praegugi pääsevad ju Saaremaale ja sealt ära kõik, kes iganes seda soovivad, ilma mingi takistuseta. „Kogemused üle maailma on näidanud, et just väga head ja takistuseta ühendusteed on aluseks sellele, et üks või teine piirkond suudab ajaga kaasas käia ning pakkuda seal elavatele inimestele tänapäevast elustandardit," usub Jaanus.

Püsiühenduse tuline pooldaja Jaanus Tamkivi on veendunud, et just kindel liiklusühendus muu maailmaga aitab Kuressaare kümne aasta pärast mööda Tallinnast ja mõnest pealinna ümbruse vallast, mis on hiljutise omavalitsuste võimekuse hinnangu kohaselt Saaremaa pealinnast veel ees. Samuti loob püsiühendus kindlustunnet ning annab usku tulevikku kõigile Saare- ja Muhumaa inimestele.

Investeeringud peavad ära tasuma

Ka Tamkivi järel Kuressaare linnapeaks asunud ja praegu samuti Riigikogus töötav Urve Tiidus on rahul, et 2011. aasta sügiseks otseseid takistusi püsiühenduse rajamisele enam ei ole.

„Varem või hiljem seisab valitsusel ees otsustamise hetk – kas rajada püsiühendus või mitte. Öeldakse, et otsustusprotsessis on oluline Ida filosoofiast tuntud yin-yang-printsiibi järgimine. Yin-osa võib kesta kaua ning see peab olema põhjalik andmete kogumine, analüüs, kõigi võimalike positiivsete ja negatiivsete mõjude prognoosimine. Yang-hetk on otsuse langetamine, pärast mida ei tohi jääda kahtlusi ega kahetsust tehtud otsuse suhtes," arutleb Tiidus.

Hiljutine Saaremaa pealinna meer märgib, et ehitamisotsus on põhjendatud siis, kui on kindlus, et projekt ei muuda Suure väina ülesõitu luksuseks ega pikaajaliseks koormaks eelarvele. Saarte rahvale on oluline elavam majanduselu, elanike arvu kasv ning võimalus luua endale ja oma lastele paremad arengueeldused. „Kõige selle juures tuleb hoida saarte ainulaadset loodust ja turvalist elukeskkonda. Seni tehtud suured investeeringud laevadesse ja sadamatesse peavad ju ka

> Ehitamisotsus on põhjendatud siis, kui on kindlus, et projekt ei muuda Suure väina ülesõitu luksuseks ega pikaajaliseks koormaks eelarvele.

ennast ära tasuma," ütleb Urve, kes on olnud silla põhimõtteline pooldaja. „Praegustes majandusoludes ütlen, et kui on valida, kas investeerida silda või inimeste annete arendamisse, oleks mul isiklikult päris keeruline otsustada," lausub Urve Tiidus, lisades lõpetuseks, et Muhumaa mandriga ühendamise plaani kalevi alla panna kindlasti ei tohiks.

Foto: Tairo Lutter

Juuni – üldkogu Pärnus

Ühel eriti kuumal pühapäeval kogunesid sajad reformierakondlased suvepealinna, et valida juhatus ning esimees, kinnitada majandusaasta aruanne ja niisama üksteisega mõnusalt aega veeta. Fotod: Mardo Männimägi

Värske peasekretär Martin Kukk lubas, et aastal 2013 oleme suurim erakond mitte ainult ideedelt, vaid ka liikmete arvult.

Valve Kirsipuu (keskel) ei suuda vastu panna maasikatele, mille pakkumine üldkogul traditsiooniks on saanud.

Stiilinäide, kuidas oravad ka moe-elemendiks sobivad.

Revisjonitoimkonna liige Ene Kaups andis ülevaate erakonna majandusaasta aruandest.

Vastvalitud juhatus ja esimees.

August – mereerakonna reformipäevad

Augustikuu teisel nädalavahetusel kogunes üle 700 reformierakonna kaluri ja kapteni, näkineiu ja rannapiiga, surfari, mereröövli ja mereväelase Pärnumaale imekaunisse Lepanina kompleksi, et pidada maha üks meeleolukas suvemerepidu. Fotod: Helen Kattai

Saarepiigad võlusid oma iluga.

Häädemeeste merekarud saabuvad suurejooneliselt.

Parima kostüümi auhinna sai kapten Jack Sparrow.

Isetehtud veesõidukid saavad oma mereristsed.

Suvepäevi külastas ka president Ilves, kes tutvustas oma plaane järgmiseks ametiajaks.

Traditsioonilises parlamentääride pannkoogikohvikus pani oma kokandusoskuse proovile Kaja Kallas.

Tantsuks mängis Smilers ja pidu kestis hommikuni.

Valdo Randperele meeldib oma kätega asju teha

Tekst: Peep Lillemägi
Fotod: erakogu

Riigikogu liikme Valdo Randpere kodus on palju omatehtud mööblitükke. Hobitisleritööd peab ta heaks vahelduseks poliitikuametile.

Oskusele oma kätega asju teha pani aluse asjaolu, et okupatsiooniajal ei olnud suurt midagi saada, kuid oli aega tegutseda – meelelahutusvõimalusi oli palju vähem kui praegu. Nii tehtigi kõik ise. „Vanemad ehitasid ise suvila, kõik tehti oma kätega, loomulikult olin neil abis," meenutab Randpere. Ka kooliajal olid Valdol tööõpetuse tunnis vineerisae ja muude toonaste tööriistadega head suhted. „Minu haamer oli alati kooli kevadnäitusel väljas," räägib ta.

Nii oli loomulik, et Nõukogude Liidust Rootsi kolimise järel tegi Randpere oma majja ise põrandad. Tõsisemalt hakkas mööblitegemine hobiks kujunema Eestisse naasmise järel, kui lapsel oli vaja kirjutuslauda. „Ehitasin laua valmis, aga see polnud päris selline, nagu soovisin. Tegin siis mõne aja pärast teise veel. See sai super hea. Esimese vead olid ära nähtud ja oskasin neid vältida. On väga hea tunne näha, et oled oma kätega midagi valmis teinud ja see on saanud selline, nagu soovitud." Seejärel hakkas majas mööbel tasapisi vahetuma. „Ma ei ole kunagi võtnud eesmärki, et teen kogu maja mööbli ise valmis. See eesmärk oleks liiga suur ja pelutav. Aga kui mõni mööblitükk enam ei meeldinud, tegin selle asemele uue: söögilaua ja kapid, kirste, köögilaua ja muid väiksemaid asju," loetleb Randpere.

Pingete maandaja

Hobide kohta küsivad teised inimesed ikka, et miks. „Ühest küljest on mööblitegemine väga erinev tööst, mida teen iga päev. Teisalt on see jälle väga hea vaheldus ja võimalus maandada tööpinget. Mõte töötab, käed teevad midagi muud. Samal ajal tuleb muidugi olla väga tähelepanelik ja keskendunud, et saaks tulemusega pärast rahul olla, ja ka ohutusreegleist kinni pidada."

Randpere esimene ja peamine soovitus teistele puutöötegijatele on olla ettevaatlik. „Aastaid läks mul saagimine ja hööveldamine viperusteta. Sellel kevadel juhtus aga esimene õnnetus. Sõrmed on siiski alles, ainult ühest küünest jäin mõneks ajaks ilma. Õnnetuste põhjuseks on tähelepanematus ja hooletus. Lähed rutiini, mõtled vaid muudele asjadele ja unustadki ohutuse. Nüüd olen üliettevaatlik, võib isegi öelda, et üleliia ettevaatlik. Aga parem karta kui kahetseda."

Puidul ja puidul on suur vahe

Parim aeg tisleritööd teha on talv, mil väljas on külm ja pime. „On päevi, mil tulen koju, vahetan riided, söön väheke ja kaon keldrisse, kus mul on väike puutöökoda sisse seatud. Kõige paremad mõtted tulevadki siis, kui saen midagi."

Tööriistu on 21. sajandi vabas Eestis saada muidugi igasuguseid ja need ei ole ka üle mõistuse kallid. Randpere kinnitab, et on suur vahe, kas lõigata tugevat tammepuud saega, mis võtab seda nagu nuga võid, või nüsida puitu vaevaliselt ja kaua.

„Põhiliselt olengi mööblitükke teinud tammest. Selle kõrval olen saanud kasutada ka mahagoni, tiikpuud ja veel mõnd väärispuitu, mida mujalt maailmast Eestissegi tuuakse. Puit on väga erinev. Kanada tamm on väga kvaliteetne, Eesti tamm aga okslikum ja seda pole pealegi üldse saada. Vanasti oli trend, et oksakohti ei tohtinud mööblis olla, nüüd on vastupidi. Samuti enam asju ei lakita, vaid õlitatakse. See on hästi naturaalne ja kena vaadata," jutustab Randpere.

Hobi ainult iseendale

Poliitikutöö ja mööblitegemine on Valdo Randpere sõnul täiesti erinevad. „Laua ehitamine on selline mõnus omaette nikerdamine. Ise tead, mida ja kuidas teha. Kui valmis saab ja ei meeldi, siis kas või põletad ära ja alustad otsast peale uuega. Seaduste tegemine nõuab aga selgitamist, mõttekaaslaste leidmist. Ja vastuvõetuna mõjutavad seadused paljude inimeste elu."

Teistele Randpere laudu ega riiuleid ei tee. „Vahel olen ära andnud mõne asja, mida endal enam vaja pole, kuid seda juhtub harva."

Ja tellimise peale? „No ei. Ei kujuta ette, mis see rahasumma peaks olema, et võtaksin tellimuse vastu. Ei oska nii suurt numbrit nimetadagi ja ega seda ju keegi ei maksaks ka. Mööblitegemine on ikka hobi iseendale."

Mitu korda küsimise ja uurimise peale meenub Randperele teistele tehtud asjadest siiski tammepuust koerakuut, mille sai Rootsis juubelikingituseks üks sõber. „Sai väga uhke, aga nii raske, et transpordiga oli tükk tegu. See-eest käis pärast kogu küla vaatamas, kui uhkes majas kutsu elab."

Tulevikuplaanidest rääkides mõlgutab Reformierakonna saadikurühma aseesimees mõtet teha ise endale kabinetti mööbel. „See on nii suur töö, et olen seni peljanud seda ette võtta. Loodan, et äkki leian mõne valmis lahenduse. Mida aeg edasi, seda enam kahtlustan aga, et ei leia. Eks siis tuleb kunagi tulevikus tegema hakata," lausub mees, kes armastab ja oskab asju teha nii käte kui ka peaga.

KODU

Margus Hanson: kodukuludelt säästmine muutub järjest tähtsamaks

Tekst: Peep Lillemägi
Fotod: erakogu

Riigikogu liige Margus Hanson soovitab kõigil mõelda energia kokkuhoiule. Oskuslikult toimides saab pere niiviisi aastas säästa sadu eurosid. Riigikogus juhib Hanson parlamendisaadikute moodustatud korteriühistute toetusrühma.

„Eestis on 10 000 korteriühistut, mis korraldavad 80 protsendi eestimaalaste eluasemega seonduvat ja moodustavad lõviosa riigi ühistuliikumisest," räägib ta ning nimetab fakti, et ÜRO on kuulutanud 2012. aasta rahvusvaheliseks ühistegevuse aastaks. „Parim võimalus seda Eestis tähistada on korteriomanike senisest veelgi aktiivsem ühistegevus ning sel moel leibkondade eluasemekulude vähendamine," kinnitab Hanson.

Bürokraatiat tuleb vähendada

„Saabuval talvel kerkivad taas päevakorrale eluasemega seotud kulud, nende kokkuhoiu vajaduse ja võimalused. Energiasääst on märgatav kulusäästu allikas. Ühistumajade energiatõhususe suurendamiseks mõeldud riigi toetusmeetmete kättesaadavus on siin peamine," kõneleb reformierakondlane. Korteriühistute toetusrühm on korduvalt kohtunud Eesti Korteriühistute Liidu inimestega, et arutada, kuidas vähendada bürokraatlikku asjaajamist hoonete energiatõhusamaks muutmise toetuste taotlemisel.

„Eks võtsin selle teema kaasa oma varasemast tööst Tartus, kus majandusküsimuste eest vastutava abilinnapeana tekkis mul korteriühistutega päris hea klapp. Kui korteriühistute Balti foorumil tehti riigikogule ettepanek moodustada ühistute toetusrühm, haarasin sellest mõttest kinni. Toetusrühm on nüüdseks olemas ja mind on valitud seda juhtima," räägib Hanson.

Riigikogu liige toonitab, et korteriühistud on kõige suuremahulisem näide kodanikuühiskonna toimimisest. „Üle Eesti on ühistuid kümme tuhat ja need ühendavad seitsetsada tuhandet inimest, kes peavad ühise igapäevase elukeskkonna hoidmise ja parandamise nimel tahes tahtmata tegema koostööd ning teevadki. Tartu kogemus ütleb, et linnavõimule on koostöö korteriühistutega samuti tähtis, sest nad haldavad suurt osa elamufondist. Hooliv suhtumine elusse korrusmajades loob elukvaliteeti kogu linnas."

> Korteriühistud on kõige suuremahulisem näide kodanikuühiskonna toimimisest.

Eluasemele kulub perekonna eelarvest suur osa. Siin saavutatud kokkuhoid väljendub inimeste elukvaliteedi paranemises. „Kui kütte eest tuleb kuus maksta mitukümmend eurot vähem, saab pere seda raha muud moodi kasutada või säästa," ütleb Hanson, kes on praeguseni Tartu Energiaagentuuri juhatuse esimees. „Selle asutuse moodustamise eesmärk oli vajadus erapooletult hinnata energiasäästu võimalusi, mida ühistud kavandasid. Tihti peljatakse, et renoveerimine on keerukas ja bürokraatlike takistustega piiratud. Energiaagentuurist saab head nõu, mida täpselt on vaja teha, milliseid pabereid täita ja kuhu pöörduda."

Kokkuhoid laenumaksetest hoolimata

Arvamus, et kortermaju renoveerida on keerukas ja kasu kaheldav, on mitu aastat Tartu abilinnapeana töötanud Hansoni sõnul kujunenud sageli seetõttu, et ühistute juhatustes on inimesed, kel pole ehituse ega renoveerimise alal kogemust. Iga uue asjaga on nõnda, et selles edukas olemiseks tuleb võtta aega ja teha endale põhimõtted selgeks. Vahel on ühistud nn ekspertide arvamuste ja soovituste tõttu tellinud ka selliseid töid, mida poleks vaja teha olnud, ning on seetõttu uute investeeringulaenude suhtes kõhklevad.

Ometi võib kortermajade renoveerimine anda säästu nii palju, et isegi kui selleks võetud laenumakse kulud juurde arvata, tuleb elanike eluasemekulu ikkagi palju väiksem kui varem. „Tähtis on, et kõik mõtted elukvaliteedi parandamiseks saaksid ellu viidud. Saasteühikute müügist saadud raha on ainulaadne võimalus teha Eestis päris palju maju korda ja seda võimalust tuleks kasutada. Samuti saame hoida tänu renoveerimisele kokku järjest kallimaks muutuvat energiat."

Margus Hansoni meelest on saasteühikute müügist saadud raha unikaalne võimalus Eestis päris palju maju korda teha.

Hanson on valitud ka Tartu Majaomanike Ühingu esimeheks. „Selle ühingu mured on muidugi pisut teised. Üks kokkuleppekohti on koormised, mille täitmist omavalitsus majaomanikelt loodab: majaesiselt muruniitmine ja lumerookimine. Kohtulahendid on selles vallas nüüdseks olemas ja toimib vastastikusel austusel põhinev läbikäimine," selgitab ta. Hanson kinnitab, et just teotahteline ja koostöövalmis eraomanik on riigile parim kodanik.

Õnnelik Õnne

Tekst: Kadri Tamme. Fotod: Helen Kattai ja erakogu

Tallinna linnavolikogu Reformierakonna fraktsiooni esimees Õnne Pillak peab end eksperimenteerijast köögikunstnikuks. Vestlesime Õnnega toidust, reisimisest, tulevikust ja ega me poliitikast ka mööda pääsenud.

Üllatuskülaliste alati kiluvõileivad ja korvikesed füüsaliga.

puhul päästavad toorjuustu-

Kohtume Õnnega pühapäeva päikselisel pärastlõunal tema enda pesas Mustamäel. Leppisime kokku, et ajame juttu ja teeme samal ajal süüa. Imeilus hommik inspireeris meid mõlemaid. Mina haarasin kaasa kõik vajaliku pannkookide küpsetamiseks ja Õnne oli mõelnud valmistada suvikõrvitsavormi kanafilee ja *mozzarella*'ga.

Sünnipäeval erakonda

Õnne on erakonnaasjadega toimetanud juba üle kümne aasta. Selle sisse jääb aktiivne aeg Tallinna reforminoorte juures, töö peakontoris ja Riigikogu fraktsioonis. Pisut üle poole aasta on Õnne juhtinud Tallinna linnavolikogu Reformierakonna fraktsiooni ja töötanud minister Rein Langi nõunikuna Kultuuriministeeriumis.

Kui Õnnelt küsida, kas poliitika on olnud tema teadlik valik, siis vastab ta naerdes: „Ma arvan, et ma ei ole seda valinud, see on lihtsalt ise mu juurde tulnud! Ja ma olen väga rahul!" Ta meenutab, kuidas Keit Pentus talle 18. sünnipäeva pärastlõunal helistas ja õnne soovis ning naljaga pooleks noomis, et lõuna juba käes ja Õnne ei olegi veel erakonna liikmeks astunud. „Ja ma ei ole kordagi pidanud kahetsema," ütleb ta oma valiku kohta.

Tomatid ja nektariinid

Õnnel ei ole toiduvalmistamise vastu midagi, ta pigem naudib seda, aga kiire elutempo ei anna vahel lihtsalt võimalust vaaritamiseks. Kui aga on tulemas mõni tähtpäev, siis kokkab ta rõõmuga oma sõpradele midagi erilist ja ülatab neid pisikese peoga.

Üle kõige armastab Õnne suve lõpus valmivaid tomateid, nagu ka nektariine. Ta võib neid päevast päeva kordamööda süüa. Meie jutuajamise käigus valmivat suvikõrvitsavormi ei pea ta oma firmaroaks, pigem on see midagi, mis maitseb hästi ja on lihtne valmistada. Ja see sisaldab kana, mis on Õnnele lihatoodetest kõige vastuvõetavam. Vormirooga valmistades on ta tänulik oma isale, kes talle jõuludeks ahjuvormi kinkis. Kuna Õnne peab end pigem eksperimenteerijast köögikunstnikuks kui retseptikogus näpuga järjeajajaks, siis leidis ahjuvorm kiiresti kasutust. Ta märgib veel ära, et lisaks suvikõrvitsaroale on ta selles vormis teinud lasanjet, kuid kuna viimase valmistamine on pisut tülikam, siis ei ole see Õnne toidulaual kõige tihedam külaline.

Auraga koht

Õnne tööpäevad on tihedad ja tuleb ette, et rahulikuks lõunasöögiks ei olegi aega. Selleks puhuks on tal alati kotis käepärane pudel joogijogurtit ja ministeeriumi külmikus ootab teda eriolukordadeks kodujuust. Üldiselt püüab ta aga sättida oma aega nii, et saaks päeva jooksul korragi majast välja. Siis on oodatud kaaslaseks lähedal asuvad kohvikud, kus saab head toitu nautida ja päevauudistele pilgu peale visata.

Uurin Õnnelt ka tema meelissöögikohtade kohta. „Kohal peab olema oma aura, siis on seal ka hea olla. Ja hubane peab olema."

1001 kooki

Küpsetamisega kaasneb tavaliselt suur segadus köögis. Õnne meelest on see vastuvõetav. Ta on harjunud, et kui on vaja küpsetada üks kook, siis on kogu köök kaetud jahu ja muu vajalikuga. Tema teistmoodi lihtsalt ei oska!

Küsimuse peale, kas ta on ka maiasmokk, vastab Õnne naerdes: „Muidugi olen ma maiasmokk! Ma ei loobuks kunagi näiteks šokolaadist." Lemmikmagustoidu pigistan ka Õnnelt välja, selleks on restorani Aed külmutatud toorjuustukook. Ta on endale seadnud ka ühe magusa kulinaarse eesmärgi. Nimelt sai ta kunagi kingituseks raamatu pealkirjaga „1001 kooki". Tegemist on talle väga armsa raamatuga, mis on teda innustanud küpsetama, sest enne seda ei olnud ta enda sõnul teinud ühtegi kooki. Ja nüüd on ta korraga pähe võtnud, et proovib kõik 1001 kooki kunagi valmis meisterdada. Küsimuse peale, mitmenda juures ta juba on, hõikab Õnne köögist: „Esimesed kolm on tehtud, aga üks ei tulnud välja."

Armastatud Itaalia

Reisimise avastas Õnne enda jaoks umbes kolm aastat tagasi. Seni oli ta pigem arvamusel, et see on üks suur ajaröövel. Nüüd on teine asi. Ta püüab ikka kaks korda aastas kuskil käia ja eelistab mugavale pakettreisile põnevat seiklust.

Reiside lahutamatuks osaks on kohalik köök, mida ühes sõpradega alati proovitakse. Egiptuse reisilt meenuvad Õnnele esimesena smuutid. Suurt armastust tunneb ta aga hoopis Itaalia köögi vastu, lisades: „Sealne toit, inimesed, linnad – see on ainuke kant, kuhu ma läheksin, kui keegi peaks mulle ütlema, et ma ei saa enam Eestis olla." Varem oli Õnne üheks unistuste linnaks Pariis, aga nüüd on sealgi käidud ja ta leiab, et Itaalia on talle tunduvalt armsam. Pärast reisi sõi Õnne kodus mitu päeva saia viigimarjamoosiga, sest veel oli vara Itaaliaga hüvasti jätta.

Kõige ekstreemsemal reisil käis Õnne sel suvel. Sel ajal kui meie võitlesime Eestis 30-kraadise kuumusega, turnis tema mööda Norra lumiseid mäetippe. Kui Õnne parim sõbranna kuulis mõttest minna mägedesse matkama ja seal ka telkides ööbida, oli ta kohe arvamusel, et Õnne lihtsalt ei lähe sellisele reisile. Aga Õnne läks ja tunnistab, et see reis oli talle eneseületus, sest mitmel korral oli ta peaaegu murdumas, kuid kõige raskemal momendil ütles ta endale: „Ma ei anna alla". Ta läks edasi ja tundis suurt rõõmu, et ettevõetuga hakkama sai.

Kaks ema ja kolm isa

Kunagi arvas Õnne, et sõpru peab olema palju, sest muidu võib igav hakata. Vanemaks saades on ta mõistnud, et tõelisi sõpru ei saa olla palju, vaid on oluline, et sul oleks paar lähedast sõpra, kellele alati toetuda. Lisaks peab Õnne oma kaljudeks oma pere: „Mul on kaks ema ja kolm isa." Oma vanemateks peab ta ka oma vanavanemaid, kes on Õnne peamised nõuandjad. „Üldiselt näeb see nõuandmine välja nii, et me räägime ja räägime ... ja lõpuks teen ma ikka nii, nagu mulle õige tundub."

Toiduvalmistamine on nende peres alati au sees olnud, sest Õnne ema on ametilt kokk. „Noorena ma väga kööki ei kippunud, see oli ikkagi ema pärusmaa ja ega kaks perenaist ühte kööki mahugi."

Tulevikus on Õnnel plaan kindlasti mehele minna ja ta on seisukohal, et kui minna, siis vaid üks kord elus. „Ma tahaksin, et mul oleks selline abielu nagu mu vanavanematel – teineteisega arvestav, emotsionaalne, aus, usaldav ja „kuni surm meid lahutab"." Ja et kõik nii lähekski, siis ei torma Õnne selle kiire asjaga, vaid ootab veel mõne aasta. Kui õige hetk kätte jõuab, siis on tal aega oma pere jaoks köögis askeldada, sest neile tahab ta pakkuda vaid parimat.

Joonas Vänto: väljend *poliitbroiler* on naljanumber

Reformierakonna noortekogu peasekretär Joonas Väntol täitus hiljuti ametisoleku esimene aasta. Edasipüüdliku noormehe eesmärk on viia organisatsioon tasemele, kus see pole veel kunagi olnud.

Tekst: Kristiina Sild

23-aastane Joonas jõudis poliitikani läbi Reformierakonna noortekogu, kuhu sõbrad ta kutsusid. „Avastasin eest väga laheda seltskonna, kellega koos midagi ära teha," meenutab Vänto. Noormehe ootused oli saada osa kõigest sellest, mida noortekogu pakub: uued tutvused, kogemused, huvitavad üritused, eneseteostus ja võimalus sõna sekka öelda. Ta ei ole pidanud pettuma. Peasekretäri ametisse astus ta 1. oktoobril 2010, nii et hiljuti täitus Joonasel üks aasta noortekogu peasekretärina.

Peasekretär kui tegevjuht

Noortekogu peasekretäri peamised ülesanded on üsna laialivalguvad – tegeleda tuleb väga paljuga, mistõttu on Joonasel esialgu raskusi oma tööd ja tegemised lühidalt kokku võtta. „Peasekretär on kui ettevõtte tegevjuht. Tema eesmärk on organisatsiooni juhtida ja arendada. Kindlasti on sealjuures palju suhtlemist üle-eestiliste klubide juhtidega, kes teevad tööd kohalikes piirkondades," kirjeldab Vänto.

Kuna Joonase reforminoorte peasekretäriks saamise ajal valmistus erakond parajasti kibekiirelt Riigikogu valimisteks, oligi Joonase esimene eesmärk aktiveerida terve noortekogu ning anda nii oma panus Reformierakonna valimistulemustesse. „Noored olid väga ettevõtlikud ja abivalmid ning kindlasti mingis osas ka tänu neile saavutas erakond kevadel valimisvõidu," usub peasekretär.

Rohkem noori kandideerima

Praegu käib noortel üle-eestiline uue liikme kampaania „Mina tahan", mille ajal on noortekoguga liitunud juba üle 500 aktiivse eestimaalase. Joonase sõnul on vaja noortekogu laiendada nii inimeste arvult kui ka sisuliselt. „Kindlasti on meie lähiaastate üks sihte suunata noori kandideerima oma kodukoha omavalitsuse volikogusse ja võtta piirkonna arenguohjad enda kätte," teeb Vänto tulevikuplaanidest lühiülevaate. Eesmärkide poole püüeldakse koos noortekogu esimehe Mihkel Leesiga, kellega on Joonase sõnul töötada puhas lust.

Lähituleviku suurimaid eesmärke on muidugi muuta 2013. aasta kohalike omavalitsuste volikogude valimistel erakonna valimisnimekirjad noorkandidaatide näol märksa pikemaks ning aidata noortekogu kaudu volikogudesse võimalikult palju aktiivseid noori.

Joonase visioon on anda noortele Eesti poliitikas rohkem sõnaõigust. Ta tahaks muuta suhtumist noorte otsustesse ja tegemistesse. „*Poliitbroileri* sõna on naljanumber!" põrutab noormees. Ise plaanib ta muu hulgas kandideerida 2013. aasta kohalikel valimistel Tallinnas Mustamäe piirkonnas ning 2015. aastal ka Riigikogu valimistel. „Mõlemal korral on mu eesmärk saada valituks," on Joonas enesekindel.

Foto: Jarek Jõepera

Tutvu reforminoorte tegemistega: www.reforminoored.ee

Sügis! On aeg võtta kätte raamat või minna muuseumi

Mida teha oma vähese vaba ajaga sügisel, mil päevad on lühikesed, tuulised, vihmased ja külmad, teab soovitada riigikogu kultuurikomisjoni esimees Urmas Klaas.

Lugemissoovitus

Kirjastus Tänapäev ilmutas oma „Punase raamatu" sarjas ühtede kaante vahel hiljuti kaks **Sergei Dovlatovi** (1941–1990) romaani: „Kompromiss" ja „Riiklik kaitseala". Mõlemad teosed on ilmunud eesti keeles ka varem, esimene juba 1995. aastal kirjastuse Kupar vahendusel ning teine 1998. aastal „Loomingu raamatukogus".

Foto: Helin Loik

Soovitan soojalt Dovlatovit lugeda. **„Kompromiss"** on aastatel 1974–1976 Tallinnas elanud, praegu ühe kõige loetavama vene kirjaniku kõige Tallinna-kesksem romaan. Mulle kui endisele ajakirjanikule on see teos eriti huvitav, sest Dovlatov töötas ajalehes Sovetskaja Estonia ning selles romaanis kujutabki ta nõukaaja ajakirjaniku tööd – leidub nii absurdseid olukordi kui ka kompromisse, et oma eluga toime tulla. Näiteks kirjeldab üks peatükk, kuidas peategelasest ajakirjanik kogus materjali, et kirjutada artikkel 400 000. tallinlase sünnist. Absurdiks kisub lugu siis, kui ajakirjanik on peatoimetaja käsul sunnitud panema vastsündinu isale pähe ideoloogiliselt korrektse nime poja jaoks: Lembitu. Sellise valiku eest lubati vanematele (isa oli venelane, ema eestlane) preemiat, hiljem aga võis lapse nime ära vahetada.

Romaani **„Riiklik kaitseala"** peategelane töötab Mihhailovskojes Puškini muuseumis giidina. See on huvitav äratundmine, sest Mihhailovskoje oli omal ajal kohustuslik klassiekskursiooni siht paljudele meist.

Septembri alguses toimusid Tallinnas Sergei Dovlatovi päevad. Armeenia-juudi päritolu kirjanikku peetakse vene kirjanduse klassikuks, kelle loomingu järgi õpetatakse näiteks Jaapanis tänapäeva vene keelt. Lõpetan oma lugemissoovituse Valeri Popovi sõnadega: „Oma eluajal oli Dovlatov nii tagasihoidlik, et teda võis õlle järele saata ... Aga pärast surma on Serjoža kohutavalt ülbeks läinud."

Muuseumisoovitus

Eesti Ajaloomuuseumi Suurgildi hoones on alates mai lõpust avatud uus ja väga innovaatiline püsinäitus meie maa ja rahva ajaloost: **„Visa hing. 11 000 aastat Eesti ajalugu"**. Ma ei soovita muuseumisse minna mitte ainult sellepärast, et ilmad on vihmased ja külmad ning tubased tegevused on ehk praegu rohkem meeltmööda. Te saate sellest näitusest tõesti erakordse elamuse! Esiteks on juba Suurgildi ajalooline hoone pärast restaureerimist igati vaatamisväärt. Teiseks on püsinäitus selline, nagu üks nüüdismuuseum olema peab: saab ise käega katsuda, saab ise olla osaline ajaloosündmustes. Selleks puhuks on muuseumis interaktiivne ajakapsel.

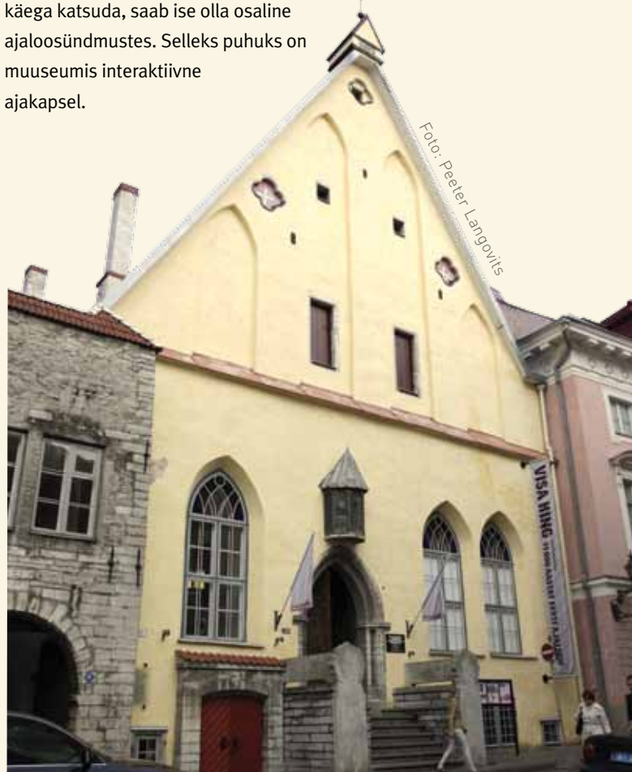

Foto: Peeter Langovits

Suur koolitus

Septembri lõpus Tartus toimunud laiendatud volikogu raames anti avalöök Suurele Koolitusele, kus arutati erakonna organisatsiooni töökorralduse ja meie väärtuste üle. Samuti anti võimalus arendada oma väljendusoskust ja õpiti end motiveerima. Koolitus jõuab järgneva kahe aasta jooksul kõikidesse Reformierakonna piirkondadesse. Fotod: Rain Hansen

Koolitusel osalejad olid jaotatud grupidesse. Riigikogu liikme Lauri Luige juhtimisel lahendab ülesannet töörühm „Omavalitsusjuhid".

Kõige tublimaks hääletatud töörühm sai koolituse lõppedes väikesed preemiad hea töö eest.

Valgjärve vallavanem Kaido Kõiv tutvustab grupitöö tulemust - milline peaks olema üks hea minister.

Raplamaalt valitud riigikogu liikmed Kalle Palling ja Aare Heinvee muljetavad vahetult enne koolituse algust.

Sotsiaalminister Hanno Pevkur demonstreerib, kuidas oma sõnumit teleuudistele edukalt edastada – pension tõuseb 4,4%!

Ristsõna autor: Jaanus Kõrv

Reformierakonna jõuluball

Laupäeval, 10. detsembril 2011 algusega kell 19.00
Tartus, Vanemuise kontserdimajas

Uksed avatakse kell 18.00

ESINEVAD:

Vabariigi kuumim moodne tantsuorkester „Estraadiraadio", solistid Signe Hansen ja Tõnis Mägi
Chalice ja klaver Tanja Mihhailova kavaga „Madonna"
Vahepalaks esitavad sketše Vanemuise teatri näitlejad Külla tuleb Tartu Vaim

Õhtut juhib Urmas Kruuse

Reformierakond
Parem Eesti kõigile

Registreeri ballile info@reform.ee või 680 80 80 Registreerimise kinnitab osalustasu maksmine.

Osalustasu 16 EUR »»» alates 1. detsembrist 20 EUR Õhtusöök 12 EUR

Tasumine Eesti Reformierakonna arvelduskontole Swedbankis 221002169472, selgitusse osalejate nimed ja õhtusöögi soov.

Õhtusöögiga ballile registreerimine kuni 5. detsember.

Täpsem info www.reform.ee, Oravavõrgus www.reform.ee/intra ja telefonil 680 80 80.